

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Lenka Hovadová

Postoje studentů středních škol k budoucímu povolání

Olomouc 2012

vedoucí práce: PhDr. Zuzana Tichá, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem použila jen uvedené zdroje a literatury.

V Olomouci dne 2. 4. 2012

.....

Bc. Lenka Hovadová

Poděkování

Děkuji PhDr. Zuzaně Tiché, Ph.D. za její podněty, názory a rady, které mi jako vedoucí diplomové práce poskytovala při jejím zpracování. Dále děkuji řediteli Integrované střední školy Moravská Třebová Ing. Miloši Mičkovi a zástupci ředitele Mgr. Liboru Čápovi, zástupci ředitele Gymnázia a střední odborné školy dr. Václava Šmejkala Ústí nad Labem Mgr. Bc. Jaroslavu Marešovi, zástupkyni Mendelovy střední školy Nový Jičín Mgr. Monice Stankové a osloveným studentům za ochotu spolupracovat na výzkumném šetření této diplomové práce.

OBSAH

Úvod	7
------------	---

TEORETICKÁ ČÁST

1 Charakteristika základních pojmů	9
---	----------

1.1 Postoj	9
------------------	---

1.1.1 Složky a funkce postojů	10
-------------------------------------	----

1.1.2 Utváření a změny postojů.....	11
-------------------------------------	----

1.2 Povolání	12
--------------------	----

1.3 Zaměstnání.....	14
---------------------	----

2 Vymezení příbuzných pojmů.....	15
---	-----------

2.1 Sociální role	15
-------------------------	----

2.2 Sociální status	15
---------------------------	----

2.3 Sociální hodnoty	16
----------------------------	----

2.4 Kariéra.....	17
------------------	----

3 Charakteristika vývojového období adolescence.....	19
---	-----------

3.1 Adolescence	19
-----------------------	----

3.2 Tělesný vývoj.....	20
------------------------	----

3.3 Kognitivní vývoj.....	20
---------------------------	----

3.4 Sociální vývoj	21
--------------------------	----

3.4.1 Vytváření identity.....	21
-------------------------------	----

3.4.2 Profesní orientace.....	22
-------------------------------	----

4 Volba povolání	24
-------------------------------	-----------

4.1 Výběr povolání	24
--------------------------	----

4.1.1 Profesní vývoj člověka.....	26
-----------------------------------	----

4.1.2 Faktory ovlivňující volbu povolání.....	28
---	----

4.2 Nezaměstnanost	28
--------------------------	----

4.2.1 Nezaměstnanost absolventů v ČR.....	30
---	----

4.2.2 Míra nezaměstnanosti v ČR	31
4.3 Prestiž povolání.....	33
4.3.1 Výzkum prestiže povolání v ČR	34
4.4 Komparace výzkumů	35
4.4.1 Výzkum prestiže povolání.....	35
4.4.2 Šetření v Královéhradeckém kraji.....	35
4.4.3 Šetření v rámci projektu ISA.....	37

PRAKTICKÁ ČÁST

5 Srovnání postojů studentů SŠ k budoucímu povolání	39
5.1 Cíl výzkumného šetření	39
5.2 Popis respondentů	39
5.2.1 Integrovaná střední škola Moravská Třebová	39
5.2.2 Střední odborná škola Ústí nad Labem	40
5.2.3 Mendelova střední škola Nový Jičín	40
5.3 Popis metody výzkumu.....	41
5.4 Vlastní výzkumné šetření.....	42
5.4.1 Otázka č. 1.....	42
5.4.2 Otázka č. 2.....	44
5.4.3 Otázka č. 3.....	46
5.4.4 Otázka č. 4.....	47
5.4.5 Otázka č. 5.....	49
5.4.6 Otázka č. 6.....	51
5.4.7 Otázka č. 7.....	54
5.4.8 Otázka č. 8.....	55
5.4.9 Otázka č. 9.....	57
5.4.10 Otázka č. 10.....	59
5.4.11 Otázka č. 11.....	61

5.4.12 Otázka č. 12.....	63
5.4.13 Otázka č. 13.....	65
5.4.14 Otázka č. 14.....	67
5.4.15 Otázka č. 15.....	68
5.4.16 Otázka č. 16.....	70
5.4.17 Otázka č. 17.....	73
5.4.18 Otázka č. 18.....	76
5.4.19 Otázka č. 19.....	78
5.4.20 Otázka č. 20.....	80
5.4.21 Otázka č. 21.....	82
5.4.22 Otázka č. 22.....	84
5.5 Shrnutí praktické části	86
Závěr	89
Seznam použité literatury a zdrojů.....	91
Seznam příloh	94

Úvod

„Rozhodni se, co chceš dělat, rozhodni se, co jsi za to ochotný dát, stanov si priority a pusť se do práce”.

H. L. Hunt

Volba povolání představuje významnou součást života mládeže, a proto bývá spojena s mnoha kritickými momenty. Pro mladé lidi je náročné odhadnout, zda vybraná vzdělávací a profesní příprava odpovídá jejich zájmům a možnostem. S přípravou a volbou povolání jsou nepochybně spojené postoje, které vůči nim mládež zaujímá. Postoj mladého člověka může ovlivnit výběr jeho budoucí vzdělávací a profesní dráhy.

V České republice začíná příprava na povolání vstupem jedince do základní školy. Po skončení základní školy následuje žákovo rozhodnutí, kde bude jeho příprava na povolání pokračovat. Dokáže patnáctiletý žák zaujmout objektivní postoj k vhodné přípravě na povolání? V tak mladém věku jsou postoje stále formovány a mohou se velmi často měnit. Pokračování v dalším školním vzdělávání proto znamená pro mladého člověka spíše pocit strachu a nejistoty z toho, zda mu budoucí profesní příprava bude vyhovovat. Výběr další školní přípravy a budoucího povolání by tedy měli žáci stavět především na svých zájmech, schopnostech, dovednostech a dosavadních znalostech. Mohou tím předejít možným vzdělávacím či pracovním neúspěchům. Pokud však jedinec během studijních let změní postoj k přípravě na budoucí povolání, má možnost přiklonit se k jinému oboru v dalším studiu či si najít jiné vhodné zaměstnání.

Přestože je zahájení profesní přípravy nedílnou součástí života člověka, zkoumání postojů studentů středních škol k budoucímu povolání nebývá příliš běžné. Několik výzkumů zaměřených na tuto problematiku se však najde. V roce 2004 proběhlo v Královéhradeckém kraji šetření, které se zabývalo *postoji mládeže k profesní přípravě a k celoživotnímu vzdělávání*. Ve stejném roce proběhlo v rámci projektu ISA (Informační systém o uplatnění absolventů škol) šetření *Přechod absolventů středních škol do praxe a jejich uplatnění*.

Postoji studentů 1. a 4. ročníků k budoucímu povolání a jejich srovnání se však nevěnuje žádný mně známý výzkum, a proto jsem se rozhodla touto problematikou ve své diplomové práci zabývat. Pátým rokem studuji obor Pedagogika-veřejná správa, a proto jsem si ke zkoumání zvolila studenty 1. a 4. ročníků navštěvující střední školy zaměřené na veřejně-správní či sociálně-správní činnost. Na srovnání postojů studentů 1. a 4. ročníků jsem

se zaměřila, protože jsem předpokládala značné odlišnosti v postojích mezi studenty 1. a 4. ročníků.

Diplomovou práci na téma postojů studentů k budoucímu povolání jsem si zvolila, protože je toto téma velice aktuální. Přípravě na povolání a volbě budoucího povolání není v dnešní době příliš přáno, ať už z hlediska ekonomické krize a s tím spojenou špatnou situací na trhu práce, nebo kvůli zavádění nelogických a špatně nastavených reforem.

Volba povolání je lidmi považována za automatickou, běžnou, a proto se postoji a vnímáním studentů k výběru povolání příliš nezabývají. Jak studenti 1. a 4. ročníků pohlíží na přechod ze školy do zaměstnání? Jsou jejich postoje podobné nebo odlišné? Pro zodpovězení těchto otázek jsem si stanovila za hlavní cíl diplomové práce ***analyzovat a srovnat postoje studentů 1. a 4. ročníků k budoucímu povolání***. Pro splnění hlavního cíle jsem si stanovila několik dílčích cílů:

- zjistit, jak studenti obou ročníků vnímají školu, kterou studují a z jakého důvodu si ji zvolili;
- zjistit, co studenti obou ročníků považují za důležité při výběru povolání a co od něho očekávají;
- zjistit, jaký mají studenti obou ročníků přehled o povoláních v ČR.

Pro naplnění cíle je nezbytné uvést teoretická východiska spojená s problematikou postojů studentů k budoucímu povolání. Teoretická část se skládá ze čtyř hlavních kapitol, které jsou rozděleny do dalších podkapitol. První kapitola se zabývá charakteristikou základních pojmů postoj, povolání a zaměstnání. Druhá kapitola se věnuje vymezení příbuzných pojmů sociální role, sociální status, sociální hodnoty a kariéra. Třetí kapitola se zaměřuje na charakteristické rysy vývojového období adolescence. Poslední kapitola se zabývá samotným procesem volby povolání.

Praktická část diplomové práce se zaměřuje na vlastní výzkumné šetření, které bylo provedeno prostřednictvím dotazníků vlastní konstrukce u studentů 1. a 4. ročníků na třech zvolených školách se zaměřením na veřejně-správní či sociálně-správní činnost.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Charakteristika základních pojmů

První kapitola se bude zabývat charakteristikou a popisem pojmů, které jsou pro diplomovou práci brány jako stěžejní. Tato kapitola se pokusí přiblížit pojmy, jako jsou postoj, zaměstnání a povolání.

1.1 Postoj

Samotný pojem postoj se podle dochovaných analýz objevuje v evropských jazycích již začátkem 18. století. Používali ho malíři ve svém žargonu k označení polohy těla při jeho výtvarném ztvárnění. Známým ve vědě se pojem postoj stává díky dílu Charlese Darwina - Výraz emocí u člověka a zvířat, který vydal v roce 1872. Na začátku 20. století se postoj stává hlavní kategorií právě vznikající disciplíny - sociální psychologie (Výrost, 1992).

Do sociologie a sociální psychologie přinesli pojem postoj W. J. Thomas a F. Znaniecki, když sepsali práci o polském rolníkovi v Americe a Evropě. Definice postoje, kterou vytvořili, se příliš neujala, ale jinak bylo jejich pojetí přijato. Postoj popisovali jako protiklad společenské hodnoty a hodnotu brali jako to, co je společensky důležitým objektem. Jejich pojetí upřesnil G. W. Allport : „*postoj je mentální a nervový stav pohotovosti, organizovaný zkušeností, vyvíjející direktivní nebo dynamický vliv na odpovědi individua vůči všem objektům a situacím, s nimiž je v relaci*” (in Nakonečný, 1999, s. 131). Tato definice však také přinesla určité nesrovnalosti a to hlavně v tom, že se postoje často zaměňovaly s motivem. Rozdíl mezi postojem a motivem vidí Th. M. Nescomb (in Nakonečný, 1999) v tom, že postoj předurčuje způsob chování, avšak motiv je hlavní příčinou daného chování.

Definicemi a popisem postojů se zabývala řada autorů. Mnohé definice byly neúplné či představovaly určité nesrovnalosti, jako například definice G. W. Allporta. Další autoři, kteří se věnovali postojům, D. Krech, R. S. Crutchfield a E. L. Ballachey, chápali postoje jako „*trvalé soustavy pozitivních nebo negativních hodnocení, emocionálního citění a tendencí jednání pro nebo proti vůči společenským objektům*” (in Nakonečný, 1999, s. 131).

Postoj popisuje také Pedagogický slovník i Sociologický slovník. V Pedagogickém slovníku je postoj vymezen jako: „*Hodnotící vztah zaujímaný jednotlivcem vůči okolnímu světu, jiným subjektům i sobě samému. Zahrnuje dispozici chovat se či reagovat určitým relativně stabilním způsobem. Postoj je získáván na základě spontánního učení v rodině a v jiných sociálních prostředích*” (Průcha, 2003, s. 171).

Slovník Sociologický nahlíží na postoj takto: „*Ve společenských vědách označuje termín orientaci chování nebo usuzování, když vykazují jistou koherenci a jistou stabilitu. Je to teda nepozorovatelná proměnná, o níž se předpokládá, že je základem chování nebo slovního vyjádření*” (Boudon, 2004, s. 147).

Nejen odborné slovníky se zabývají pojmem postoj. Jaromír Janoušek například ve své publikaci odkazuje na definici F. N. Kerlingera. Podle kterého je postoj stálou strukturou hodnotících a popisných smýšlení, která jedince předurčuje k určitému chování ve vztahu k předmětu postoje (Janoušek, 1988).

Černoušková (1987) popisuje postoje jako trvalé systémy negativních nebo pozitivních hodnocení, cítění a snahou konání vůči lidem, předmětům vnějšího světa, nebo i k sobě samému.

Společným znakem u těchto vymezení můžeme spatřovat to, že postoj je vnímán jako určité chování či vztah, který zaujímá jedinec k něčemu dalšímu (člověk, věc, událost), tedy k předmětu daného postoje. Pro diplomovou práci je postoj brán jako vztah a pohled studentů středních škol na jejich budoucí povolání.

1.1.1 Složky a funkce postojů

Při vymezení pojmu postoj je důležité zároveň poukázat na jeho vnitřní strukturu, na jeho složky. Každý postoj má tři složky, komponenty (Janoušek, 1988):

- **kognitivní složka** – tato složka obsahuje mínění, znalosti a názory o objektu postoje. Může také zahrnovat představy o způsobech chování v souvislostech s objektem postoje;
- **behaviorální složka** – behaviorální komponenta obsahuje veškerou připravenost k jednání, které souvisí s daným postojem;
- **afektivní složka** – tato složka má co dočinění s emocemi. Týká se hlavně emocí, které jedinec prožívá ve vztahu k objektu postoje. Objekt může na jedince působit sympaticky či nesympaticky, může mu být příjemný nebo nepříjemný.

Jelikož má každý postoj vnitřní strukturu, je samozřejmé, že bude plnit i určité funkce. Nakonečný rozděljuje ve své publikaci Sociální Psychologie postoje dle D. Katze takto (in Nakonečný, 1999):

- *instrumentální funkce* – pozitivní postoje si jedinec vytváří vůči objektům, které jsou spojovány s odměnami a naopak;
- *ego-defenzivní funkce* – chrání nedotknutelnost osobnosti, chrání jedince před přiznáním nepříjemných pravd o jejich charakteru či činech;
- *hodnotově expresivní funkce* – díky této funkci subjekt pociťuje uspokojení při vyjadřování jeho postoje a přičiňuje se za realizaci jeho postojů;
- *kognitivní funkce* – jde o snahu jedince utřídit poznatky o světě, o životě, o sobě samém, pochopit smysl událostí...Kromě kognitivní funkce tu jde také o subjektivní význam poznatků.

Můžeme tedy říci, že existuje subjektivní význam postojů. Subjektivní postoje mohou být buď tzv. „centrální“ nebo „periferní“. Centrální postoje vyjadřují vztahy k podstatným objektům, jako jsou rodina, zaměstnání, přátelství, láska, zábava atd. Kdežto periferní postoje mají souvislost s méně důležitými objekty, například vztah k zahraniční politice, k prodeji novin apod. (in Nakonečný, 1999).

1.1.2 Utváření a změny postojů

Jedinci nejsou postoje dány, vrozeny, ale získává je v průběhu svého života. Vytváření a získávání postojů není lehký proces, jde o proces, který je komplikovaný, dlouhodobý a je provázen celou řadou vnějších a vnitřních činitelů, které se často vzájemně propojují (Janoušek, 1988).

Černoušková (1987) uvádí, že postoje vznikají v návaznosti na potřeby jedince a jejich utváření je ovlivněno řadou faktorů. Nejvýznamnější jsou faktory osobnostní struktury člověka, sociální přizpůsobivosti a informace.

Postoje ve své podstatě vyjadřují vztah k určitým hodnotám. Tyto hodnoty jsou založeny na zkušenostech jedince a můžeme je označit za produkt učení. Hodnoty se začínají u jedince vytvářet již v raném věku. Postupně se dostává od hodnot, které vyzdvihuje na základě příjemnosti, k hodnotám sdíleným společností. Dítě, později dospělý, se tedy učí postojům na základě dvou rovin. První rovina je společensko-normativní, kde bere na vědomí postoje svého kulturního a sociálního prostředí. V druhé rovině, která je subjektivní, klade důraz na to, co je špatné a dobré (Nakonečný, 1999).

Za důležité determinanty procesu utváření postojů se považují především potřeby. Při procesu uspokojování potřeb se postoje vytvářejí podle různého charakteru. Mohou to být

kladné postoje k objektům, které mohou umožnit či přímo uspokojit potřebu, nebo záporné postoje, které uspokojování potřeb mohou překazit. Další podstatnou determinantou vytváření postojů je příslušnost jedince k různým sociálním skupinám. Pro utváření postojů ve skupině je důležitá jedincova identifikace se skupinou. Pokud bude mít ke skupině bližší vztah, lépe si bude osvojovat postoje dané skupiny a naopak (Janoušek, 1988).

Protože jsou postoje získávány během života a nejsou tedy vrozené, mohou se i v průběhu života různě měnit. Tak jak jsou postoje utvářeny, z hlediska vlastních zkušeností či příslušnosti a loajality k určité skupině se zároveň mohou díky těmto stanoviskům i měnit.

Podstatné postoje jsou stabilní a v normálním životě by u nich nemělo docházet ke změnám, avšak pokud se mění, pak vlivem výrazné zkušenosti, kterou může být například psychická újma, životní krize apod. (Nakonečný, 1999).

Černoušková (1987) uvádí, že změny postojů se mohou dělit na:

- **změny kongruentní** – směr změny je ve shodě s původním znaménkem postoje (tzv. zesilování pozitivního či negativního postoje);
- **změny inkongruentní** – jde o to, že se mění znaménko existujícího postoje (pozitivní postoj se mění ve svůj opak a naopak).

Významným předpokladem pro vyvolání změn u postojů jsou vědomosti o vnitřních charakteristikách. Podstatnou charakteristikou pro změnu postoje je komplexnost postoje. Když je postoj komplexní a stabilní ve všech jeho vnitřních složkách, tím více bude odolnější proti případné změně. Další významnou charakteristikou je konzistentnost postoje. Postojové složky se tedy musí vzájemně podporovat a doplňovat, aby mohl postoj odolávat vůči změně (Janoušek, 1988).

1.2 Povolání

Povolání je pro mnohé známé slovo. Objevuje se ve slovníku lidí i medií každodenně. Povolání je jedno z mála měřítek, díky kterému posuzujeme druhé a stavíme je na pomyslnou pyramidu důležitosti. Naše povolání nás staví do určité pozice ve společnosti, do pozice, ve které se nacházíme rádi, ale i neradi. Povolání je pro každého důležité hlavně z hlediska jeho vyžití, seberealizace, nemusí však pokaždé uspokojovat všechny jedincovy potřeby. Povolání ostatních do jisté míry ovlivňuje naše vnímání a postoje vůči nim.

Pro jednotlivce je povolání většinou forma zajištění ekonomického standardu, existence...Společnost vnímá povolání jako formu ekonomické aktivity, kategorii sociálního rozdělení. Pojem povolání má mnoho významů. Má řadu synonym, avšak ve světových sociologiích také určité limitující rysy, které povolání obecně charakterizují. Tyto rysy můžeme rozdělit do tří oblastí (Havlová, 1996):

- **technologické** – stránka psychických či manuálních operací, tedy pracovní činnosti;
- **ekonomické** – typické pro tuto oblast je odměna, kterou dané povolání poskytuje;
- **sociální** – týká se úcty a prokazování uznání, které se s povoláním ztotožňuje a také vědomí, že je prostředkem socializace.

„Subjektivně je povolání chápáno jako specifická aktivita, jíž se zajišťuje živobytí a která zároveň může uspokojovat individuální potřebu seberealizace” (Havlová, 1996, s. 7).

Havlová (1996) dále uvádí a vymezuje povolání jako:

- soustava činností, které jsou vnitřně spjaty a vyžadují určitý okruh dovedností a znalostí;
- určení místa ve společenské struktuře;
- činnosti vykonávané dlouhodobě a systematicky a zakládající materiální existenci jedince;
- sociálně-psychologické i fyzické vlastnosti nositelů.

Povolání je také uváděno jako pravidelně vykonávající činnost za plat nebo mzdu. Povolání si lidé volí na základě svých odborných znalostí, schopností a dovedností. K výkonu většiny povolání je potřeba určité kvalifikace, kterou jedinec získá prostřednictvím vzdělání na různých stupních škol. Některá povolání mohou jedinci vykonávat i bez dostatečné kvalifikace (dělník, uklízečka...), na některá jiná povolání se jedinci mohou připravit formou rekvalifikace (www.wikipedia.org).

Pojem povolání je také vymezen v §5 písmena f) zákona o zaměstnanosti *„jako standardizovaný souhrn pracovních činností podle jejich obvyklého seskupení na trhu práce, jejichž výkon předpokládá určitou odbornou a další způsobilost”*.

Povolání lze tedy chápat jako pravidelnou pracovní činnost jedince, za kterou je finančně odměňován. Předpokladem pro výkon určitého povolání jedincovi schopnosti, dovednosti a znalosti, které získal v průběhu přípravy na budoucí povolání.

1.3 Zaměstnání

Zaměstnání je součástí povolání, ale od povolání se může i lišit. Zaměstnání je považováno za určitou smlouvu mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, je bráno jako výkon povolání v konkrétní organizaci. Zaměstnání však nemusí mít k povolání žádný vztah. Může se jednat o ekonomickou aktivitu bez vztahu k získané kvalifikaci a absolvované profesní přípravě. Zaměstnání předpokládá, že zde vznikne podmíněný vztah, a tedy pozice zaměstnance a zaměstnavatele (Havlová, 1996).

Podle Mareše (2002, s. 16) „*se zaměstnání vztahuje k práci na smluvním základě, zahrnujícím i materiální odměnu za její výkon*”.

Každý člověk má právo na zaměstnání, být zaměstnán. Dle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti je právo na zaměstnání bráno jako právo fyzické osoby, která může a chce pracovat, o práci se uchází, na zprostředkování zaměstnání, na zaměstnání v pracovním vztahu, a na poskytnutí dalších služeb za podmínek, které stanoví tento zákon. Dle zákona o zaměstnanosti má fyzická osoba právo si sama zabezpečit a svobodně zvolit zaměstnání a vykonávat je na území celé České republiky, nebo si může sehnat zaměstnání v zahraničí.

2 Vymezení příbuzných pojmů

V první kapitole jsme si objasnili základní pojmy. Druhá kapitola bude pojednávat o pojmech, které se k tématu diplomové práce vztahují a jsou jeho nedílnou součástí. Objeví se zde pojmy, které z velké části zasahují do sociálního života jedince, jsou to sociální role, sociální status, sociální hodnoty či kariéra.

2.1 Sociální role

Každý člověk má v životě svoji roli, kterou mu na základě jeho uvažování a chování přisuzují druzí lidé. Jedinec se v každé situaci a v jiném prostředí chová jinak, zároveň mění své role tak, aby se přizpůsobil daným změnám.

Dle Hartla, Hartlové (2000, s. 512) je role *„chování, které je pro jedince v určitém postavení vhodné a žádoucí či předpokládaný způsob chování jedince v určité sociální situaci, pro které je dána konkrétní společenská norma“*.

V Sociologickém slovníku R. Boudon(2004, s. 170) uvádí, že *„je role významný pojem pro definování sociální identity lidí. Je chápána v institucionálním smyslu a projevuje se konsensem členů skupiny, která se zakládá na vzájemném očekávání těchto jednotlivců“*.

Pojem role je stejně jako sociální status spojován s R. Lintonem. Dle něj je role dynamickým aspektem statusu (Geist, 2000).

Jde tedy o chování jedince, které je mu předem určováno či vkládáno, tzv. vzorec toho, jak se bude v dané situaci chovat. Člověk se může chovat jinak v prostředí rodiny a jinak zase v prostředí zaměstnání. Neznamená to ovšem, že člověk své chování hraje. Pouze je schopen si uvědomit, jaké chování bude pro danou situaci přiměřené a dostačující (Tavel, 2009).

2.2 Sociální status

Termín sociální status zavedl R. Linton, který zároveň tento pojem vymežil *„jako postavení jedince v určitém vzoru společnosti, jako soubor práv a povinností“* (Geist, 2000, s. 276).

Petráčková, Kraus (2001, s. 710) popisují status velmi podobně a to, jako *„pozici jednotlivce uvnitř určitého společenského systému“*.

Toto pojetí sociálního statusu přejalo mnoho autorů a stalo se téměř běžným. Během doby se s ním začaly spojovat další významy. Když se provede jejich výběr, dojde se

minimálně k osmi rovinám užití, např. pozice, role, souhrn všech pozic, socio-ekonomický status, prestiž, sociální pořadí...Vzhledem k tomu, že má povahu sociálního jevu, prosazuje se tendence začlenit sociální status spolu se sociální rolí pod jim nadřazený pojem sociální pozice. Sociální status je stejně jako sociální pozice pojem, který se vztahuje k ostatním sociálním statusům stejného sociálního útvaru a není neměnný. Sociální status jako součást sociální pozice většinou zahrnuje (Geist, 2000):

- práva;
- určitou moc;
- privilegia a výsady;
- autoritu;
- prestiž.

Sociální status se dle typu sociálního útvaru, ve kterém se objevuje, rozlišuje na různé druhy. Nejznámějším dělením sociálního statusu je rozdělení na *status vrozený* a *status získaný* (Geist, 2000).

Status vrozený má každý jedinec daný už od narození, například pohlaví, rasa, národnost...Na druhé straně status získaný člověk získává a připisuje se mu během jeho života, ať to je životní styl, vzdělání, povolání či sociální poměry. Vrozený status jedinec neovlivní, avšak status získaný si může sám ovlivnit a přispět na jeho důležitosti a postavení svou měrou.

2.3 Sociální hodnoty

Hodnoty vyjadřují vztah postoje k určitému objektu, jsou s postoji vzájemně propojené. Pokud jedinec považuje určitou hodnotu za pozitivní, bude i jeho postoj k dané situaci pozitivní a naopak. Hodnoty jsou v životě jedince důležité. Už od raného věku si vytváří hodnotový systém podle toho, co je pro něj významné a co méně významné.

Hartl, Hartlová (2010, s. 183) uvádí, že hodnota je „*subjektivně cena, kterou člověk přisuzuje určitému objektu, situaci, události nebo činnosti ve spojitosti s uspokojováním svých potřeb a zájmů*”. Dále uvádí, že hodnoty se mohou dělit na pozitivní (to, co je pro jedince žádoucí) či negativní (co je nežádoucí).

Sociologický slovník nahlíží na hodnotu podobně. Hodnota je chápána jako „*vědomá nebo nevědomá představa o tom, co je žádoucí*” (Jandourek, 2001, s. 97).

Hodnoty si jedinec osvojuje v rámci procesu socializace. S přibývajícím věkem jedince se hodnoty v rámci socializace již tolik nemění, ale přibývá více praktických zkušeností a dovedností. Praktické zkušenosti se mohou během života měnit, avšak hodnoty, které se formují v raném věku a jsou velmi zakořeněné, většinou zůstávají stejné. Hodnoty se v našem společenství předávají z generace na generaci v téměř neměnné podobě. Hodnotami se jedinci snaží rozlišit mezi dobrým a špatným, spravedlivým a nespravedlivým či přijatelným a nepřijatelným (Prudký, 2009).

2.4 Kariéra

Kariéru můžeme chápat jako celoživotní sled profesní dráhy jednotlivce. Jednotlivce v pracovním procesu žene dopředu možnost kariérního růstu, je to pro zaměstnance výrazný motivační prostředek.

Havlová (1996, s. 107) popisuje kariéru jako „*životní dráhu, která je charakteristická vzestupem z nižší na vysokou úroveň v sociálně ekonomické hierarchii*”.

Kariéru lidé ve společnosti všeobecně chápou jako strmý, rychlý pracovní vzestup, který je ovlivněn i jinými faktory než jen kvalitou jednotlivce. Sociologicky je však kariéra chápána jako pojem neutrální, který má povahu vertikální mobility, kde se při vzestupu poměrně rychle přeskočí několik distancí. Kariéru však nemůžeme zasadit pouze do vertikální polohy. Do kariéry se může zahrnout i pohyb horizontální, kde se jedná o pohyb mezi postaveními patřícími ke stejné rovině v dané hierarchii (Havlová, 1996).

V rámci kariéry mohou probíhat čtyři stupně profesionálního vzestupu (Havlová, 1996):

- *přechod ze zaměstnání do zaměstnání* při stejném povolání;
- *postup s přeskočením některých stupňů* uvnitř povolání, mezi povoláními;
- *série změn v povoláních*;
- *systematizovaný postup* ze stupně na stupeň uvnitř jednoho povolání.

Dle Kovářové (2012) je kariéra chápána ve dvou směrech, v tradičním a současném. Tradičním pojetím se rozumí, že je kariérní postup realizován v prostředí jediné organizace. Kdežto současné teorie uvažují o kariéře jako o pracovním postupu jedince ve více organizacích v průběhu jeho celého aktivního pracovního života.

Pro potřeby této diplomové práce bude kariéra chápána jako pracovní postup jedince v rámci více organizací, který je v dnešní době běžnější a týká se skoro každého jedince.

Předpokladem je tedy to, že budou absolventi škol při volbě povolání a jeho realizování postupovat a získávat vyšší pozice u různých zaměstnavatelů.

3 Charakteristika vývojového období adolescence

Třetí kapitola se bude věnovat vývojovému období adolescence, protože je toto období s výběrem povolání úzce spjato. Bude se zabývat pojmem adolescence jako takovým, tělesným vývojem adolescentů, ale i jejich vývojem psychickým i sociálním.

3.1 Adolescence

Adolescent je jedinec, kterým všichni jednou v životě byli, jsou či teprve budou. Adolescentní jedinec se snaží najít sám sebe, pochopit sebe i druhé a najít svoje místo ve světě. Někdy bývá nestálý, je hodně závislý na svých vrstevnících. Na důležitosti začínají nabývat také sexuální partneři. Adolescent je jedinec, který stojí na hranici mezi dětským a dospělým životem.

Termín adolescence je převzat z latinského slovesa *adolescere* (dospívat, dorůstat, mohutnět). Poprvé bylo toto slovo označující určité období života člověka použito v 15. století. Adolescence je pak většinou označována za období od 15 do 20 (22) let. Počátek bývá spojován s plnou reprodukční zralostí, v jejím průběhu se obvykle dokončuje tělesný růst (Macek, 2003).

Dle Průchy (2003, s. 12) je „*adolescent mladý člověk ve věku adolescence. Jeho fyzický a psychický vývoj se blíží k svému dokončení, sociálně i mravně bývá nevyzrálý. Vazby s rodiči se uvolňují, je preferován styk s vrstevníky, rozvíjí se intenzivní emocionální život. Období hledání jistot, nedůvěry k autoritám, tendencí riskovat*”.

Hlavním úkolem adolescence je vytvoření vlastní identity, utvoření povědomí o vlastních hodnotách, přijmout normy společnosti, postupně se stávat nezávislymi na rodině a vytvářet partnerské vztahy (Binarová, 1999).

Tendence překonávat překážky, snaha po sebeuplatnění a potřeba vyrovnat se dospělým jsou typické projevy adolescentů. Pozdní adolescence uzavírá bouřlivý vývoj osobnosti a začíná realizovat vstup mladistvých mezi dospělé. Adolescence je doba, kdy se vzájemně harmonizují tělesné proporce, motorika, ale i regulace psychické činnosti (Heřmanová, 2004).

3.2 Tělesný vývoj

Tělesný vývoj u adolescenta směřuje k vyrovnání se fyzickou silou i výškou dospělým. Především u chlapců je obvyklý výrazný růst do výšky, chlapecká postava zesiluje a získává rysy dospělých. Dívčí postava se nadále zaobljuje a dostává vzhled ženskosti. Osmnáctiletí chlapci dosahují svého maxima u produkce hormonu testosteronu, který způsobuje velmi intenzivní zájem o sexuální život. Pro adolescenta je bezesporu důležitý zevnějšek. Dívky se chtějí líbit, a proto si přejí být krásné a štíhlé. Chlapci se starají o to, zda jsou dostatečně svalnatí a zda mají široká ramena (Skorunková, 2007).

Dle Binarové (1999) je v adolescenci dokončen somatický vývoj. Adolescent dosahuje ke svému konečnému fyzickému obrazu a je schopen sexuální reprodukce. Období adolescence je také charakteristické vysokou fyzickou zdatností, při které mohou jedinci dosahovat i výborných sportovních výkonů. Uspějí přitom v těch fyzických disciplínách, které mají krátkodobou a zátěžově intenzivnější povahu.

3.3 Kognitivní vývoj

Na prahu adolescence se jedinci otvírá nový svět. Není to dané výraznějším nárůstem inteligence, ale rozvojem psychické schopnosti umožňující adolescentům mít diferencovaný pohled na svět. Před nástupem adolescence se začíná u jedinců projevovat abstraktní myšlení, které má právě v adolescenci rozhodující význam pro jeho další vývoj. Jakmile je jedinec schopen abstraktně myslet, začíná také vědomě kontrolovat své myšlení (Orvin, 2001).

Skorunková (2007) uvádí, že vnímání adolescenta už nikdy nebude takové jako v dětství, protože jeho schopnost představivosti klesá. Naopak způsob myšlení se prohlubuje. Charakteristická je především otevřenost a pružnost myšlení. Na vrchol rozumových schopností se dostává *fluidní inteligence* (schopnost objevovat nová řešení logických problémů, která vyžaduje pružnost myšlení a není tolik závislá na zkušenostech).

V kognitivním vývoji dominuje kritický realismus a ustupuje naivní romantismus. Adolescent se projevuje jednostranným chápáním skutečností, nedokáže postihnout všechny faktory, které určitou situaci ovlivňují, což je typické pro radikalismus a nekompromisnost. Adolescent obrací své myšlení do vlastního nitra, získává postoj introspektivní, sebekritický a analytický. V období adolescence se ve vnímání utváří systematizace poznatků. Adolescent zjišťuje souvislosti a vztahy mezi poznatky, poznává nové oblasti a je v nich schopen získat hlubokou pojmovou znalost (Binarová, 1999).

3.4 Sociální vývoj

Změny, ke kterým dochází v období adolescence, by měly především přinést zásadní posun v osobním rozvoji. Osobní, sociální rozvoj, v období adolescence představuje pro mladého člověka velký skok dopředu. Stává se více složitým, komplexním, empatickým, a dokáže s mnohem větším nadhledem vnímat sebe i druhé (Sprinthall, 1990).

V rámci sociálního vývoje je u adolescentů důležitá vrstevnická skupina, potřeba někam patřit. Vztahy s vrstevníky jsou velmi významné. Většina adolescentů se ze začátku období shoduje s postoji skupiny a nezaujímá vždy samostatné sociální role a pozice (Heřmanová, 2004). V tomto období má adolescent potřebu být nezávislý na rodičích, avšak za významné považuje partnerství a citovou sounáležitost. Potřeba sdružování se do skupin pomáhá adolescentům k sebeoceňování. Mladí lidé mají ve skupině ustálené obřady a rituály, kterým někdy nerozumí ani oni sami. Jejich názory a postoje jsou pro ně tak důležité, že přehlížejí jiné názory a rebelují proti nim (Binarová, 1999).

Ke konci období se adolescenti více vymaňují z vlivu rodiny, učí se plnit občanské povinnosti, využívají svá občanská práva (Heřmanová, 2004). Adolescent je také ke konci tohoto období jistější a vyspělejší, považuje názory a normy skupiny za méně důležité, nemá tak nekritický pohled na skupinu a nepřijímá vše, co po něm skupina vyžaduje (Skorunková, 2007).

3.4.1 Vytváření identity

Erikson (in Binarová, 1999, s. 111) „*označuje identitu jako totožnost, jedinečnost nebo jako odlišující vlastnost osobnosti jedince, která se tvoří pomocí hraní rolí*“. Adolescent se snaží svoji identitu zjistit prostřednictvím otázek: Kdo jsem? Co umím, neumím? Kam směřuji? Jak mě vidí a hodnotí druzí? Adolescent se snaží experimentovat s rolemi, které hraje v rámci různých skupin a sociálních situací a tím získává zkušenosti s určitými způsoby chování (Binarová, 1999).

Vytváření si vlastní identity v období adolescence komplikuje jeho vývojová specifická vlastnost. Adolescent odmítá být dítětem, avšak jeho postoj k dospělosti není jednoznačný. Adolescent nechce přijmout roli dospělého, která se týká odpovědnosti. (např. stabilní zaměstnání). Přetrvává zde konfrontace fyzické a sociální zralosti. Významné při vytváření identity je přijetí a vyrovnání se s mužskou a ženskou rolí. Chlapci spojují svou identitu

s výkonností či úspěšností, kdežto dívky začínají mít potřebu citové vazby a péče o druhé (Paulík, 2002).

Na základě empirického výzkumu J. Maria (in Binarová, 1999) si uvedeme typy identity, které jsou čtyři. Podle okolností se mohou u jedince projevit všechny nebo jen jedna.

- ***dosážená identita***-jedinec prošel krizí identity, dospěl k určitému názoru z vlastního rozhodnutí;
- ***přejatý způsob***-neprošel výraznější krizí identity, nedopracoval se k identitě prostřednictvím své aktivity;
- ***moratorium*** (prodloužení, odložení)-mladí lidé mají různé názory, které ale opouštějí, jsou váhaví, stejné problémy řeší rozdílně;
- ***difúze***-jedinci nemají pocit integrace sebe samých, nesnaží se být aktivní v hledání názorů, jsou příliš nevyzrálí.

V rámci utváření identity jsou velmi významné psychologické charakteristiky, a to nezávislost a autonomie. Nezávislost určuje vlastní rozhodnutí, které činnosti si vyberu z široké nabídky možností. (Binarová, 1999).

Skorunková (2007) uvádí, že adolescence završuje rozvoj identity. Adolescent se pokouší nalézt svoji identitu experimentováním, střídá zájmy, vyhledává nové zážitky, mění názory. Nutnost adolescenta utvářet vlastní identitu a z toho vyplývající potíže jsou příznaky tzv. ***adolescentní krize***.

3.4.2 Profesní orientace

Pro adolescenta je volba povolání náročný úkol, protože nemusí být plně zájmově vyhraněný. Nebývá zcela ukončen jeho vývoj identity, nezávislosti a schopností. Volba povolání se uskutečňuje v osmnáctém roce věku, kde se často střetává zájem adolescenta a jeho rodičů. Na základě této konfrontace adolescenti často volí povolání dle přání rodičů, protože oni sami nejsou dostatečně vyhranění a jejich představy nejsou jasné. Avšak jsou i tací adolescenti, kteří si jsou vědomi svých představ, životních cílů, a proto volí povolání na základě svého rozhodnutí (Binarová, 1999).

Paulík (2002) uvádí, že v období adolescence se profiluje a pokračuje příprava na povolání. Nástup do zaměstnání znamená pro adolescenta změnu v dosavadním životním stylu. Je nucen přijmout zodpovědnost a relativně omezit volnost. Skorunková (2007) pojednává o tom, že konec období adolescence je charakteristický významným mezníkem. Za

tento mezník je považováno ukončení studia na střední škole či učilišti a následné rozhodování, zda pokračovat ve studiu či nastoupit do zaměstnání. Začátek ekonomické činnosti často v tomto období přináší zklamání, které souvisí s rozporem mezi očekáváním a skutečností (Skorunková, 2007).

4 Volba povolání

Poslední kapitola teoretické části poskytne informace o procesu volby povolání. Bude se zabývat nejen výběrem povolání, ale také s ním související skutečností jako jsou prestiž povolání či fakt, že při výběru povolání bohužel hraje roli i nezaměstnanost.

4.1 Výběr povolání

Výběr povolání je proces, kterým v životě prochází každý jedinec. Začátek prvotního uvědomování si volby povolání nastává u každého jedince v jiné životní etapě. Někdo může rozvíjet svůj talent a zájem o určité povolání již od dětství, jiný si začíná uvědomovat, čím chce být, až když se musí rozhodnout, na jakou střední či vysokou školu se přihlásí. Každý jedinec je originál a proto i proces volby povolání je u každého různý.

Pro volbu povolání by měl být jedinec dostatečně zralý. V dětství se může zhlédnout v povolání lékaře či vědce, ale až v pozdějších letech může realisticky pohlížet na to, zda se pro dané povolání hodí či ne. Zralost pro volbu povolání odráží celkovou úroveň člověka a souvisí s normálním chronologickým věkem. Těžko si umíme představit, že by žák šesté třídy na základní škole byl zralý pro výběr povolání. Na druhé straně ani dospělý člověk nemusí být dostatečně zralý a připravený na profesionální orientaci (Gorej, 1982).

Pojem volby povolání můžeme vyjádřit jako „*určitý proces, ve kterém člověk zvažuje na základě různých kritérií další postup ve své profesionální kariéře a na jehož konci dospívá k nějakému rozhodnutí*“ (Pugnerová, 2006, s. 10).

Příprava na budoucí povolání a jeho volba v České republice začíná vstupem jedince na základní školu. Po ukončení základního vzdělání se výběr a příprava na povolání uskutečňuje prostřednictvím gymnázií, učilišť, středních škol či vysokých škol. K úspěšnému zakončení studia a možnosti zvolit si budoucí povolání musí studující splnit požadavky, které jsou dané ve formě různých závěrečných zkoušek.

V oblasti profesní orientace jsou tedy kromě mimoškolních zájmů plány dospívajících jedinců podporovány a směřovány i školní výukou, případně i jejich vzájemným propojením. Ve škole jedinec dává přednost těm předmětům, které ho zajímají, nejsou pro něj náročné a sklízí v nich úspěchy. V těchto předmětech většinou exceluje a dosahuje pozitivních výsledků než v jiných předmětech a tím pro studenta představují reálné východisko pro výběr budoucího povolání. Koníčky s transparentními školními výsledky poskytují studentovi zpětnou vazbu o jeho schopnostech a dovednostech. Podle toho, jak ho hodnotí okolí, si

dokáže vytvořit představu o svých dovednostech a na základě toho se rozhoduje, zda je pro něj určité povolání vhodné či nikoliv (Dostál, 2008).

Jedinci by si budoucí povolání měli volit na základě svých schopností, znalostí, dovedností a možností. Důležité při volbě povolání vidí Miller a Mattson (1998, s. 13) v tom, že „*ve skutečnosti mohou být lidé se svým životem spokojeni pouze tehdy, když se snaží rozvinout to, co je v souladu s tím, čím přirozeně jsou. Každý z nás je vytvořen jedinečným způsobem – má svůj uděl či cíl*”. Při volbě povolání by tedy jedinec neměl zapomínat na to, čím je, a jaké povolání ho bude vystihovat.

Povolání a jeho výkon souvisí nejen s ekonomickou stránkou života jedince, ale také zahrnuje jeho mimopracovní život. Volba povolání proto neznamena pouze vybrat si, čím se bude člověk živit, ale volbou povolání si člověk také do jisté míry vybírá svůj budoucí sociální status (Havlová, 1996).

Volba povolání je důležitý proces v etapě dospívání. Povolání, které si jedinec zvolí, ho bude provázet celý život, a proto by si každý člověk měl rozhodnutí o volbě svého povolání dostatečně promyslet. Mladí lidé mají mnoho možností při výběru studia, které je připraví na budoucí povolání. Žáci si vybírají obory, které jsou pro ně a okolí přitažlivé. Stejně jako studijní obory si lidé vybírají i povolání podle jejich atraktivity.

Povolání, která jsou méně atraktivní a působí na lidi jako povolání s nízkou pozicí, popsala Havlová (1996) takto:

- ***pracovní místa se služebným charakterem*** (domovník, uklízečka...);
- ***místa, která nevyžadují kvalifikaci*** (“kopáč”);
- ***zaměstnání, která poskytují nízký výdělek*** (pomocné práce – málo peněz za tvrdou práci);
- ***“zbytečná” povolání*** (noční hlídač);
- ***zaměstnání v podnicích, které mají nízkou prestiž*** (čištění města);
- ***získání obživy, které je negativně hodnoceno etikou*** (prostitutka, žebrák);
- ***místa, která jsou zafixována jako lenošná*** (úřednické funkce).

Výběrem povolání jedinec projevuje i své individuální hodnotové orientace. V povolání se odráží jak důležitost, tak i očekávání, které mu člověk v životě vymezuje. Volba povolání ale není pouze individuální záležitostí. Hraje tu roli i společnost. Především objektivní

ekonomicko-společenské podmínky. Mají za úkol rozlišit, která přání zastávat určité povolání lze zrealizovat a která nikoli. Subjektivně se však volí povolání na základě (Havlová, 1996):

- *vysokého materiálního zisku;*
- *atraktivity práce;*
- *prospěchu pro společnost;*
- *kombinace předešlých a dalších hledisek.*

Pugnerová (2006, s. 10) uvádí, že je volba povolání v životě jedince významný rozhodovací proces, který může probíhat na základě různých kritérií. V tomto případě máme na mysli dvě kritéria:

- *první kritérium* – obsahuje představy jedince, zájmy, povahové, tělesné, intelektové, zdravotní znaky, ale také jedincovy hranice a omezení;
- *druhé kritérium* – zde hrají roli charakteristické znaky povolání, např. pracovní objekty, pracovní činnosti, pracovní prostředí, poptávka na trhu práce atd.

Jedinec se pak rozhoduje na základě konfrontace těchto dvou kritérií. Hledá mezi nimi kompromis, styčný bod nebo přijatelné řešení, které bude vycházet z povahy obou kritérií (Pugnerová, 2006).

V životě člověka povolání zaujímá nezastupitelné postavení. Je považováno za významnou podmínku jeho důstojné existence. Přináší jedinci nejen materiální zisk, ale zároveň mu dává pocit seberealizace a společenské potřeby. Včleňuje člověka do řádu sociálních vztahů, uspokojuje jeho potřeby sebeuplatnění, sebeúcty a ctižádosti, a proto je výběr povolání tak důležitou etapou v životě člověka (Buchtová, 2002).

4.1.1 Profesní vývoj člověka

Profesní vývoj člověka je proces, který začíná narozením jedince a končí jeho smrtí. Již při hraní dětských her si člověk formuje náklonnost k různým povoláním, které pak v budoucnu může vykonávat. Jak se člověk postupně vyvíjí, formuje se i jeho profesní vývoj.

Vývojem profesních zájmů se zabývali různí autoři. Tato podkapitola přiblíží pět hlavních stádií profesního vývoje, které obsahují další podrobnější fáze. Autorem tzv. Všeobecného modelu profesionálního je Donalda E. Supera (in Pugnerová, 2006).

Růst (od narození – 14let)

- *fantazie* (4. - 10. rok) – v tomto období převažuje hra, hraní rolí, při kterých se vyjadřují i zájmy o různé profese;
- *zájmy* (11. – 12. rok) – zájmy a záliby dítěte se projevují při upřednostňování různých aktivit ve hře a také při preferování různých povolání;
- *schopnosti* (13. - 14. rok) – schopnosti jsou brány jako důležité pro pracovní a vzdělanostní požadavky.

Explorace – průzkum (zhruba od 15. – 24. let)

- *pokusná fáze* (15. – 17. rok) – jedinec uvažuje o povolání v souladu se svými schopnostmi, možnostmi, zájmy, cíli;
- *fáze přechodu* (18. – 21. rok) – roste vážnost a význam reality při plánování povolání, úvahy o budoucím povolání se stávají konkrétnější;
- *zkušební fáze* (22. – 24. rok) – jedinec si vybírá určitou oblast profesionální činnosti, začleňuje se do konkrétní práce, zkouší ji a ověřuje jako životní zaměstnání.

Budování a konsolidace (25. – 44. rok)

- *zkušební* (25. - 30. rok) – pokud dojde k neuspokojení, dochází ke změnám, dokud si jedinec nenajde životní povolání;
- *stabilizace* (31. – 44. rok) – dochází k ujasňování struktury životní dráhy, vyvíjí se snaha o stabilitu, zabezpečení a zařazení ve světě práce.

Udržování (45. – 64. rok) – charakteristické je usilování o získání, vybudování a udržení si pracovního místa, pokud nastane narušení či ohrožení povolání, jedinec se snaží navázat a pokračovat ve směru známé a zavedené linie.

Ubývání a pokles (po 65. letech) – při ubývání psychických a fyzických sil se mění i pracovní aktivita, jedinec si tedy začíná vytvářet nové role a úkoly.

- *decelerace* (65. – 70. rok) – zpomalování – odchod do důchodu, zpomaluje se rychlost pracovního tempa;
- *zanechávání práce* (po 70. roce) – přerušování a úplné zanechání práce.

Tato stádia nemůžeme považovat za předepsaný profesionální vývoj každého člověka. Profesionální vývoj jedince je závislý na individualitě člověka, a proto tato stádia můžeme chápat pouze jako vývoj předpokládaný (Pugnerová, 2006).

4.1.2 Faktory ovlivňující volbu povolání

Profesní vývoj jedince může být ovlivněn faktory, jako jsou osobnost jedince, prostředí, vzdělání či pracovní příležitost. Tyto faktory mohou jedinci napovědět a pomoci mu v rozhodování při výběru budoucího povolání.

Faktory, které mohou ovlivnit rozhodnutí jedince při volbě povolání, jsou (www.nicklica.com):

- **prostředí**- člověk již od narození žije v prostředí, z kterého neustále přijímá různé podněty. Rodina, přátelé, média či povolání, s kterými přichází do styku, mu mohou poskytnout potřebnou zpětnou vazbu;
- **osobnost**- významným a rozhodujícím činitelem při výběru povolání jsou jedincovy vlastnosti, schopnosti a zájmy. Osobností rysy jedince ovlivňují to, jak si mladý člověk představuje sám sebe v různých povoláních;
- **vzdělání**- kvalita školní výuky a učebních osnov určují úroveň vědomostí jedince a mají vliv na jeho rozhodnutí buď pokračovat ve studiu, nebo nastoupit do zaměstnání;
- **pracovní příležitost**- Ideální je, aby si jedinec volil povolání na základě svých schopností a odborných znalostí. Velkou roli při rozhodování také hraje trh práce. Některá pracovní místa jsou počtem velmi omezena, a proto by se mladí lidé měli připravit i na možnost, že si budou muset vybrat jiné povolání.

4.2 Nezaměstnanost

Velká míra nezaměstnanosti je pro dnešní dobu typická. Nezaměstnaností jsou ohroženi především absolventi škol, ale také matky po mateřské dovolené a lidé v předdůchodovém věku. Velká nezaměstnanost a málo pracovních míst v různých oborech jsou do jisté míry problematické i v rámci volby povolání. Nezaměstnanost je velmi vážný ekonomický, sociální a psychologický problém.

Mach (2007, s. 5) považuje za „*nezaměstnanost poruchu na trhu práce. Z nějakého důvodu existují lidé, kteří mohou a chtějí vykonávat placenou práci a současně není nikdo, kdo by jejich práce chtěl za finanční kompenzaci využít*”.

Podle Macha (2007) je nezaměstnanost hlavně individuální problém. Problémy spjaté se ztrátou zaměstnání se týkají nezaměstnaného i jeho rodiny. Stav nezaměstnanosti jedince připravuje o finanční příjem, způsobuje mu trauma či ztrátu kvalifikace. Na druhou stranu vytváří nezaměstnanost problém i ostatním daňovým poplatníkům. Ostatní daňoví poplatníci platí vyšší daně na pokrytí neodvedených daní nezaměstnaného a také platí daně na sociální dávky pro nezaměstnaného a jeho rodinu.

Definice nezaměstnanosti podle Mezinárodního úřadu práce v Ženevě považuje za nezaměstnaného pouze „*uchazeče o zaměstnání, tedy občana, který není v pracovním nebo podobném vztahu, nevykonává samostatnou výdělečnou činnost a ani se nepřipravuje soustavně na budoucí povolání a požádal osobně nebo písemně o zprostředkování vhodného zaměstnání u úřadu práce v místě svého trvalého bydliště*” (Matoušek, 2005, s. 299).

Kritéria, která zařazují jedince mezi osoby nezaměstnané, se skládají ze tří podmínek, které jsou i obsahem definice nezaměstnanosti podle Mezinárodního úřadu práce v Ženevě (Mareš, 2002):

- osoba schopná práce (věkem, osobní situací či zdravotním stavem);
- osoba chtějící zaměstnání;
- osoba, která je přes tuto snahu v daný okamžik bez zaměstnání.

Vesměs podobnou definici nezaměstnané osoby, pouze jinak formulovanou a více podrobnou, můžeme najít na internetových stránkách Českého statistického úřadu (www.czso.cz) a zní takto: Za nezaměstnané lze podle mezinárodně srovnatelné metodiky chápat všechny osoby patnáctileté a starší, obvykle bydlící na sledovaném území, které v průběhu referenčního týdne souběžně splňovaly 3 podmínky ILO (Mezinárodní organizace práce):

- byly připraveny k nástupu do práce;
- v průběhu posledních 4 týdnů hledaly aktivně práci;
- nebyly zaměstnané.

Uplatnění jedince na dnešním trhu práce je podmíněno mnoha aspekty (věk, vzdělání, pohlaví, zdravotní stav či příslušnost k etnické skupině), které vylučují skupiny lidí s větším rizikem ztráty zaměstnání a tím je předurčují pro dlouhodobou nezaměstnanost (Buchtová, 2002). Rizikovou skupinou jsou i absolventi škol, kterými se budeme zabývat v empirické části. Absolventi středních či vysokých škol jsou při hledání zaměstnání v konkurenci

s ostatními uchazeči velmi znevýhodněni. Nemají dostatečné praktické zkušenosti, základní pracovní návyky a také jim chybí pracovní kontakty, které by jim usnadnili lepší orientaci na trhu práce (Buchtová, 2002).

Pokud jedinec nemá příjem z trhu práce, neznamená to, že by se na trhu práce nemohl prosadit a zůstat v daném okamžiku na straně nerealizované nabídky (Mareš, 2002).

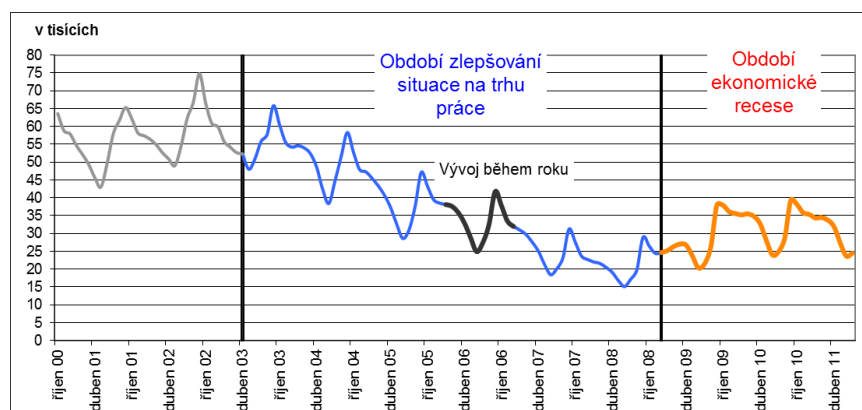
4.2.1 Nezaměstnanost absolventů v ČR

Dle zákona o zaměstnanosti do rizikové skupiny osob, které potřebují zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání, patří fyzické osoby do 20 let věku.

Nezaměstnanost absolventů škol je ovlivněna ekonomickou situací ve státě, celkovou nezaměstnaností, stavem mezi poptávkou a nabídkou po pracovních silách a stavem nabídky volných pracovních míst (Burdová, 2011).

V České republice míra nezaměstnanosti od svého vrcholu v 90. letech 20. století rok od roku postupně klesala až na skoro zanedbatelnou úroveň v polovině roku 2008. Tento příznivý stav se však změnil s příchodem ekonomické krize, která měla za následek náhlý pokles tempa hospodářského růstu. Příchodem ekonomické krize se pravidelný cyklický vývoj počtu nezaměstnaných absolventů narušil. Ekonomickou krizí postižený trh práce nebyl schopen dostatečně vstřebat absolventy z roku 2008, a proto každým rokem u absolventů míra nezaměstnanosti rostla. Např. v září roku 2009 bylo evidováno na úradech práce 38.000 absolventů škol, v březnu roku 2010 to bylo o něco méně a to 35.000 absolventů škol. I když se ekonomika pozvolna vzpamatovává z hospodářské krize, její dopady na míru nezaměstnanosti a počtu volných pracovních míst jsou stále patrné (Burdová, 2011).

Obrázek č. 1 Vývoj počtu nezaměstnaných absolventů škol a mladistvých

Zdroj: <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?KodStranky=9.0.60>

4.2.2 Míra nezaměstnanosti v ČR

Míru nezaměstnanosti uvádí ve statistických měřítkách Ministerstvo práce a sociálních věcí. Míra nezaměstnanosti se uvádí například měsíčně, čtvrtletně, dle krajů, obcí, pohlaví či věku. Na ukázkou si uvedeme míru nezaměstnanosti v měsíci prosinci dle krajů, především v kraji Olomouckém, kde se nachází Univerzita Palackého, a také v kraji Pardubickém, kde žiji. Míra nezaměstnanosti se také týká absolventů škol. Pro zajímavost si uvedeme i míru nezaměstnanosti u mládeže ve věku 15-24 v roce 2004.

Dosažitelným uchazečem se rozumí uchazeč o zaměstnání, který při nabídce volného pracovního místa může bezprostředně nastoupit do zaměstnání. Obecnou mírou nezaměstnanosti se rozumí vyjádření podílu počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle (www.czso.cz).

Tabulka č. 1 **Míra nezaměstnanosti v Olomouckém kraji v prosinci 2011**

Okres (kraj)	Dosažitelní uchazeči celkem	Pracovní síla celkem	Míra nezaměstnanosti	Volná místa
Olomoucký kraj				
<i>Jeseník</i>	3 245	19 372	16,8%	71
<i>Olomouc</i>	12 150	120 646	10,1%	265
<i>Prostějov</i>	5 416	55 219	9,8%	162
<i>Přerov</i>	8 117	67 892	12,0%	315
<i>Šumperk</i>	7 820	59 992	13,0%	253

Zdroj:http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem/?_piref37_240429_37_240428_240428.statse=2000000000011&_piref37_240429_37_240428_240428.statsk=2000000000013&_piref37_240429_37_240428_240428.send=send&_piref37_240429_37_240428_240428.stat=2000000000038&_piref37_240429_37_240428_240428.obdob=L&_piref37_240429_37_240428_240428.rok=2011&ok=Vybrat

Tabulka č. 2 **Míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji v prosinci 2011**

Okres (kraj)	Dosažitelní uchazeči celkem	Pracovní síla celkem	Míra nezaměstnanosti	Volná místa
Pardubická kraj				
<i>Chrudim</i>	5 145	53 841	9,6%	410
<i>Pardubice</i>	5 688	92 865	6,1%	1 058
<i>Svitavy</i>	6 055	51 606	11,7%	528
<i>Ústí nad Orlicí</i>	6 184	74 977	8,2%	615

Zdroj: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem/?_piref37_240429_37_240428_240428.statse=2000000000011&_piref37_240429_37_240428_240428.stat=2000000000013&_piref37_240429_37_240428_240428.send=send&_piref37_240429_37_240428_240428.stat=2000000000038&_piref37_240429_37_240428_240428.obdob=2011&_piref37_240429_37_240428_240428.obdob=2011&ok=Vybrat

Tabulka č. 3 **Míra nezaměstnanosti mládeže ve věku 15-24 v roce 2004**

Místa v ČR	Míra nezaměstnanosti v %
<i>Praha</i>	10,8
<i>Střední Čechy</i>	11,8
<i>Jihozápad</i>	12,2
<i>Severozápad</i>	28,3
<i>Severovýchod</i>	18,2
<i>Jihovýchod</i>	22,1
<i>Střední Morava</i>	27,1
<i>Moravskoslezsko</i>	33,4

Zdroj:

[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/c5cfebca9de6e905c125723a004180a6/e667269857f2532cc12570820040b74a/\\$FILE/reg08.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/c5cfebca9de6e905c125723a004180a6/e667269857f2532cc12570820040b74a/$FILE/reg08.pdf) staženo

4.3 Prestiž povolání

Pojem prestiž je v dnešní době často používaný, můžeme se s ním dennodenně setkávat v novinách, televizi či jiných médiích. Prestiž povolání můžeme chápat jako stupeň ocenění různých povolání. Povolání může být společností hodnoceno vysokým či nízkým statusem. Podle stupně prestiže si někteří jedinci i svá povolání vybírají. Prestiž povolání se mění s časem. Dříve byla oceňována především řemesla, kdežto v dnešní době jsou atraktivní zejména ta povolání, která jsou podnícena ziskem titulu a moci.

Dle Hartla, Hartlové (2010, s. 440) je prestiž *„vážnost, kterou jedinec požívá v dané společnosti; nezávisí přímo na majetku a příjmech; největší prestiž bývá spojena s mocí, jako v případě vysokých funkcí v řízení státu, s povoláními špičkové vědomosti, jako v případě soudce či lékaře“*.

V sociologii je výzkum prestiže velmi oblíbený už od 20. let 20. století, kdy byl postaven základ komparativním studiím. Dle těchto studií jsou mezi prestiže povolání tři obecné dimenze (Havlová, 1996):

- **zaměstnanecké povinnosti** – povolání jsou sestavena na základě podobnosti, vyžadují fyzické síly či manuální zručnosti;
- **předpoklady povolání** – sestavení povolání podle míry vyučení, přípravy, tedy dosažené kvalifikace;
- **odměny** – sestavení podle odměn, které zahrnují finanční či psychický příjem a také určité pracovní podmínky.

Výsledky získané z výzkumu prestiže jsou využívány jako podklad k zjištění sociální struktury a orientačně jako stupeň sociálního statusu. Zjišťování prestiže je však znesnadňováno tím, že stejné povolání je různě vnímáno nejen v určitých sociálních vrstvách, ale i v různých geografických oblastech dané společnosti (Havlová, 1996).

4.3.1 Výzkum prestiže povolání v ČR

Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu Akademie věd ČR provádí výzkum ohledně prestiže povolání v pravidelných intervalech. Nejnovější výzkum proběhl od 6. června do 13. června roku 2011. Dotazovanými byli obyvatelé ČR od 15 let a jejich počet byl 1006.

Tabulka č. 4 **Výzkum prestiže povolání v letech 2004, 2006, 2007 a 2011**

Profese	Pořadí			
	2004	2006	2007	2011
Lékař	1.	1.	1.	1.
Vědec	2.	2.	2.	2.
Zdravotní sestra				3.
Učitel na vysoké škole	3.	3.	3.	4.
Učitel na základní škole	4.	4.	4.	5.
Projektant	7.	6.	6.	6.
Soudce	6.	7.	7.	7.
Programátor	5.	5.	5.	8.
Soukromý zemědělec	10.	8.	8.	9.
Účetní	14.	12.	15.	10.
Policista	20.	20.	13.	11.
Truhlář	16.	16.	14.	12.
Manažer	9.	9.	11.	13.
Starosta	8.	10.	9.	14.
Majitel malého obchodu	15.	17.	16.	15.
Profesionální sportovec	11.	11.	10.	16.
Opravář elektrospotřebičů	17.	15.	18.	-
Soustružník	19.	18.	19.	-
Voják z povolání	22.	21.	21.	17.
Stavební dělník	-	-	-	18.
Bankovní úředník	18.	19.	20.	19.
Novinář	12.	13.	12.	20.
Prodavač	24.	22.	23.	21.
Kněz	21.	24.	22.	22.
Sekretářka	23.	23.	24.	23.
Ministr	13.	14.	17.	24.
Uklízečka	26.	26.	26.	25.
Poslanec	25.	25.	25.	26.

Zdroj: http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101176s_eu110725.pdf

4.4 Komparace výzkumů

Výzkumů či výzkumných šetření zaměřených na zjišťování postojů studentů k budoucímu povolání není mnoho. Lze tedy získané výsledky z výzkumného šetření této diplomové práce porovnat s výsledky jiných výzkumů či výzkumných šetření? Ano, našla jsem dva podobně zaměřené výzkumy, které se zabývají postoji studentů k budoucímu povolání a jeden, který se týká výzkumu prestiže povolání.

4.4.1 Výzkum prestiže povolání

Jak již bylo uvedeno v předešlé podkapitole, výzkumem prestiže povolání se zabývá a provádí ho Centrum pro výzkum veřejného mínění v pravidelných intervalech.

V mém dotazníku, který měli studenti vyplnit, byly otázky, které se týkali prestiže povolání. V 9. Otázce studenti volili, jaké povolání má podle nich největší prestiž v ČR. Studenti 1. ročníků i studenti 4. ročníků nejčastěji volili povolání lékaře, právníka, policisty, politika a soudce. Studenty volená povolání s největší prestiží se přibližují umístěním, která dosáhla povolání ve výzkumu prestiže. Studenti 1. i 4. ročníků, tak i oslovení respondenti výzkumu prestiže povolání považují za povolání s největší prestiží lékaře. Dále studenty volená povolání policisty a soudce se v pořadí výzkumu nacházejí do jedenáctého místa. Rozdíl mezi volbou studentů a výsledky výzkumu prestiže povolání je ten, že studenti často volili povolání právníka, který se ve výzkumu neobjevuje, a povolání politika, který se ve výzkumu prestiže povolání umístil na posledním místě.

V 10. otázce měli studenti volit ta povolání, která podle nich mají nejnižší prestiž v ČR. Studenti obou ročníků nejčastěji volili povolání dělníka, popeláře, prodavačky a uklízečky. Studenty volená povolání s nejnižší prestiží se přibližují umístěním, která dosáhla ve výzkumu prestiže povolání. Všechna zmíněná povolání dělníka, prodavačky, uklízečky se nachází kromě popeláře, který se ve výzkumu neobjevuje, mezi posledními osmi místy v žebříčku povolání.

4.4.2 Šetření v Královéhradeckém kraji

V roce 2004 bylo v Královéhradeckém kraji realizováno šetření, které se zaměřovalo na *Postoje mládeže k profesní přípravě a celoživotnímu vzdělávání*. Výzkum měl za úkol zmapovat postoje, které zaujímají mladí lidé procházející profesní přípravu ve studijním či učebním oboru ke svému budoucímu povolání, k výběru studovaného oboru a jeho souvislosti s profesním očekáváním, a jaké postoje zaujímají k celoživotnímu vzdělávání. Toto šetření

bylo zaměřeno na studenty 2. ročníků ze 14 studijních a 7 učebních oborů. Oslovených respondentů bylo přes 500 (Kraus, 2006). V rámci výzkumného šetření této diplomové práce bylo osloveno 146 respondentů – studenti 1. a 4. ročníků se zaměřením na veřejně-správní či sociálně-správní činnost. Lze tedy alespoň orientačně zjistit, jak pohlíželi na profesní přípravu studenti 2. ročníků v roce 2004 a jak studenti 1. a 4. ročníků v roce 2012. V obou šetřeních lze nalézt tematicky stejně zaměřené otázky, které jsou:

Připravuje Tě tvůj současný obor/škola na budoucí povolání?

Možnosti rozhodně ano a spíše ano volilo 82% studentů 1. a 4. ročníků. Možnosti rozhodně ne a spíše ne volilo 18% studentů 1. a 4. ročníků (výzkumné šetření 2012).

Možnosti rozhodně ano a spíše ano volilo 74,6% studentů 2. ročníků. Možnosti rozhodně ne a spíše ne volilo 25,4% studentů 2. ročníků (šetření 2004).

Kdo ti pomáhal/ovlivnil tě při výběru školy/oboru?

V 1. a 4. ročníku volilo možnosti sám 51% studentů, rodiče 43% studentů, kamarádi 5% studentů a výchovný poradce (učitelka) 1% studentů (výzkumné šetření 2012).

Ve 2. ročníku volilo možnosti sám (nikdo) 55,1% studentů, rodiče 31,8% studentů, kamarádi 6,5% studentů, učitelka 1,7% studentů a někdo jiný 4,9% studentů (šetření 2004).

Vybral/a by sis stejný obor, kdybys měl/a možnost?

Možnosti rozhodně ano a spíše ano volilo 57% studentů 1. a 4. ročníků. Možnosti rozhodně ne a spíše ne volilo 43% studentů 1. a 4. Ročníků (výzkumné šetření 2012).

Možnosti rozhodně ano a spíše ano volilo 70,1% studentů 2. ročníků. Možnosti rozhodně ne a spíše ne volilo 29,9% studentů 2. Ročníků (šetření 2004).

Chceš pracovat/vykonávat profesi, na kterou se připravuješ?

Možnosti rozhodně ano a spíše ano volilo 69% studentů 1. a 4. ročníků. Možnosti rozhodně ne a spíše ne volilo 31% studentů 1. a 4. ročníků (výzkumné šetření 2012).

Možnosti rozhodně ano a spíše ano volilo 70,1% studentů 2. ročníků. Možnosti rozhodně ne a spíše ne volilo 29,9% studentů 2. ročníků (šetření 2004).

Z uvedených výsledků z výzkumu, který proběhl v roce 2004 u studentů 2. ročníků, a z výzkumného šetření této diplomové práce zaměřené na studenty 1. a 4. ročníků orientačně vyplývá, že všichni dotazovaní studenti pohlížejí na svůj zvolený obor/školu a volbu povolání v daných otázkách podobně. Mohlo by to být způsobené tím, že studenti 2. ročníků mají věkově i postojově blízko jak ke studentům 1. ročníků, tak i studentům 4. ročníků.

4.4.3 Šetření v rámci projektu ISA

V roce 2004 proběhl i jiný výzkum, který byl zaměřen na *Přechod absolventů středních škol do praxe a jejich uplatnění*. Součástí analytických činností v projektu ISA (Informační systém o uplatnění absolventů škol) bylo v roce 2004 i toto šetření orientováno přímo na zjišťování názorů absolventů jednotlivých oborů a mapování jejich situace na trhu práce. Výzkum byl prováděn v několika vlnách, které se postupně soustřeďovali na analýzu absolventů jednotlivých kategorií vzdělání. Druhá vlna, která byla předmětem tohoto šetření, byla zaměřená na absolventy SOŠ. Výzkum byl prováděn u šesti studijních oborů u studentů posledních ročníků (Trhlíková, 2004). Projekt ISA byl realizován pod záštitou Národního ústavu odborného vzdělávání. Mezi zkoumanými studijními obory byl i obor zaměřený na veřejně-správní činnost, na který bylo orientováno i výzkumné šetření této diplomové práce. V rámci výzkumu bylo dotazováno 156 studentů posledních ročníků zmíněného oboru. Ve výzkumném šetření této diplomové práce bylo dotazováno 146 studentů z 1. a 4. ročníků. Pro potřeby tohoto porovnání budou zahrnuty pouze výsledky studentů posledních ročníků, kterých bylo 74. Lze tedy pouze orientačně zjistit, zda studenti posledních ročníků pohlížejí na profesní přípravu podobně. V obou šetřeních lze nalézt tematicky stejně zaměřené otázky, které jsou:

Studuješ obor, který jsi chtěl/a?

Možnosti rozhodně ano a spíše ano volilo 64% studentů 4. ročníků. Možnosti rozhodně ne a spíše ne volilo 36% studentů 4. ročníků (výzkumné šetření 2012).

Možnosti rozhodně ano volilo 69% studentů 4. ročníků. Možnosti ne a je mi to jedno volilo 31% studentů 4. ročníků (výzkum 2004).

Vybral/a byste si stejný obor znovu?

Možnosti rozhodně ano a spíše ano volilo 47% studentů 4. ročníků. Možnosti rozhodně ne a spíše ne volilo 53% studentů 4. ročníků (výzkumné šetření 2012).

Možnosti ano na stejné škole a ano na jiné škole volilo 69% studentů 4. ročníků. Možnosti jiný na stejné škole a jiný na jiné škole volilo 32% studentů 4. ročníků (výzkum 2004).

Budeš hledat a pracovat ve stejném oboru, který studuješ?

Možnosti rozhodně ano a spíše ano volilo 58% studentů 4. ročníků. Možnosti rozhodně ne a spíše ne volilo 42% studentů 4. ročníků (výzkumné šetření 2012).

Možnosti ano, ve stejném oboru a ano, v příbuzném volilo 81% studentů 4. ročníků. Možnosti v jiném a je mi to jedno volilo 19% studentů 4. ročníků (výzkum 2004).

Budeš dále studovat po skončení střední školy?

Možnosti ano volilo 92% studentů 4. ročníků. Možnosti ne volilo 8% studentů 4. ročníků (výzkumné šetření 2012).

Možnosti ano (prezenčně, dálkově a později) volilo 68% studentů 4. ročníků. Možnosti ne a není rozhodnut, volilo 32% studentů 4. ročníků (výzkum 2004).

Z uvedených výsledků výzkumu, který proběhl v roce 2004 u studentů posledních ročníků oboru Veřejnosprávní činnost, a z výzkumného šetření této diplomové práce, vyplývá, že studenti 4. ročníků pohlížejí podobně na svůj zvolený obor/školu, další studium a budoucí povolání ve čtyřech z pěti otázek. Liší se v otázce, zda by si vybrali stejnou školu znovu. Studenti posledních ročníků se musí stejně tak dnes, i jako v roce 2004 rozhodovat, zda budou dále studovat, či půjdou do zaměstnání, co je pro ně výhodnější a k čemu se více přiklánějí. Proto si myslím, že na uvedené otázky pohlíží podobně.

Zkoumání postojů studentů středních škol k budoucímu povolání nebývá příliš běžné, avšak několik výzkumů zaměřených na tuto problematiku se najde, což je zřetelné z uvedených příkladů. Postoji studentů 1. a 4. ročníků k budoucímu povolání a jejich srovnání se však nevěnuje žádný výzkum, který jsem našla, a proto lze uvedené příklady srovnání výzkumů chápat pouze orientačně.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 Srovnání postojů studentů SŠ k budoucímu povolání

Tato kapitola, která spadá do praktické části diplomové práce, se bude věnovat popisem výzkumných vzorků, cílů práce, použitých metod a především vlastnímu výzkumu, který se pokusí odpovědět na výzkumné otázky.

5.1 Cíl výzkumného šetření

Hlavním cílem výzkumného šetření je zjistit, *jak se studenti 1. ročníků a 4. ročníků vybraných středních škol staví ke svému budoucímu povolání, a tím vysledovat, zda mezi postoji studentů 1. ročníků a 4. ročníků nalezneme rozdíly či nikoliv*. V rámci výzkumného šetření se proto budu zabývat tím, jestli si studenti vybrali obor, který chtěli, kdo jim pomáhal s výběrem školy, zda si myslí, že je jejich škola dostatečně připravuje na budoucí povolání, zda považují za důležité ocenění, výši finanční odměny a úspěch či dobrý kolektiv v zaměstnání, jaké povolání považují za nejméně a nejvíce finančně ohodnoceno, co očekávají od zvoleného povolání atd. Pro úplnost praktické části si musím vymezit výzkumné otázky, na které si v závěru práce budu odpovídat a které přiblíží, zda byl cíl práce zjištěn či nikoli. Výzkumné otázky jsou:

- Jsou postoje studentů 1. ročníků k budoucímu povolání odlišné od postojů studentů 4. ročníků?
- Jsou postoje studentů 1. ročníků k budoucímu povolání podobné jako postoje studentů 4. ročníků?

5.2 Popis respondentů

Celkový počet respondentů, kteří se zúčastnili výzkumného šetření, je 146 studentů. Respondenti, které jsem si vybrala pro praktickou část, jsou studenti prvních a čtvrtých ročníků ze tří středních škol, které jsou zaměřené na veřejně-správní či sociálně-správní činnost.

5.2.1 Integrovaná střední škola Moravská Třebová

První škola, kterou jsem oslovila, nese název Integrovaná střední škola a nachází se v Moravské Třebové. Prosbu o možnost provést dotazníkové šetření na této škole jsem zaslala řediteli školy, který mě poté přeměroval na zástupce ředitele. Tato střední škola má v současné době cca 450 žáků ve 4 studijních a 7 učebních oborech. Obor, kde jsem prováděla

dotazníkové šetření, se nazývá Administrativa v sociálních službách a zaměřuje se např. na právo, veřejné finance, ekonomiku, sociální vztahy a komunikaci či sociální politiku. Za Integrovanou střední školu se v 1. ročníku výzkumného šetření zúčastnilo 13 dívek a 1 chlapec. Ve 4. ročníku stejné školy vyplnilo dotazníky 20 dívek a 1 chlapec. Na Integrované střední škole se výzkumného šetření zúčastnilo celkem 35 studentů.

5.2.2 Střední odborná škola Ústí nad Labem

Další škola, kterou jsem si vybrala pro provedení dotazníkové šetření je složena z gymnázia a střední odborné školy a nachází se v Ústí nad Labem. Pro potřeby praktické části jsem oslovila ředitele (nyní zástupce ředitele) střední odborné školy. Střední odborná škola má tři maturitní obory. Obor, který jsem využila pro praktickou část, se jmenuje Veřejnosprávní činnost a obsahuje předměty, jako jsou právo, veřejné finance, veřejná správa, ekonomika, a sociální politika atd. Na Střední odborné škole se výzkumného šetření v 1. ročníku zúčastnilo 26 dívek a 7 chlapců. Ve 4. ročníku se zúčastnilo 17 dívek a 2 chlapci. Za Střední odbornou školu v Ústí nad Labem se výzkumného šetření celkově zúčastnilo 52 studentů.

5.2.3 Mendelova střední škola Nový Jičín

Poslední střední škola, kterou jsem oslovila, se nazývá Mendelova střední škola a nachází se v Novém Jičíně. Žádost o spolupráci v rámci praktické části jsem zaslala zástupkyni ředitele, která se mnou po té komunikovala. Střední škola je rozdělena na 3 části, a to na část veřejnosprávní a IT, ekonomickou a zdravotnickou a. Každá s těchto částí se skládá z oborů, které s nimi souvisí. Z hlediska mé diplomové práce jsem se zaměřila a dotazníkové šetření provedla u oboru Veřejnosprávní činnost, která spadá pod součást Veřejnosprávní a IT. Tento obor se např. zaměřuje na předměty právo, ekonomika či veřejná správa. V 1. ročníku Mendelovy střední školy se zúčastnilo výzkumného šetření 16 dívek a 9 chlapců. Ve 4. ročníku vyplnilo dotazníky 31 dívek a 3 chlapci. Celkově se za Mendelovu střední školu v Novém Jičíně výzkumného šetření zúčastnilo 59 studentů.

5.3 Popis metody výzkumu

Pro získání potřebných informací z výzkumného šetření jsem zvolila metodu dotazníkového šetření. V rámci metody dotazníkového šetření jsem použila dotazník vlastní konstrukce.

Na Střední odbornou školu v Ústí nad Labem a Mendelovu střední školu v Novém Jičíně jsem dotazníky po domluvě se zástupci ředitelů poslala poštou a poštou mi je vyplněné poslali zpět. V Integrované střední škole v Moravské Třebové jsem dotazníkové šetření provedla osobně a to jak u studentů 1. ročníků, tak i u studentů 4. ročníků.

Dotazník se skládá celkem z 22 otázek. První tři otázky jsou demografického charakteru a zjišťují pohlaví, věk a ročník, který studenti navštěvují. Zbývající otázky jsou věcné a vztahují se ke zkoumanému problému. Dotazník je tvořen jak otázkami otevřenými, otázkami uzavřenými, tak i polouzavřenými. Otevřených otázek je v dotazníku 7, uzavřených otázek 9 a polouzavřené otázky, u kterých mohli studenti zvolit i jiný názor, jsou 3.

Celé znění dotazníku je uvedeno v příloze č. 1.

5.4 Vlastní výzkumné šetření

Dotazník se nejdříve věnuje demografickým otázkám a to: pohlavím, věkem a ročníkem, kam studenti chodí. Od 4. otázky se dotazník zaměřuje na otázky, které souvisí se zkoumaným problémem.

5.4.1 Otázka č. 1.

Početní zastoupení dívek a chlapců ve výzkumných souborech

Tabulka č. 1

Početní zastoupení dívek a chlapců

Pohlaví	ISSMT						SOŠ ÚnL						MSŠ Nový Jičín					
	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%
Dívky	13	93	20	95	33	94	26	79	17	89	43	83	16	64	31	91	47	80
Chlapci	1	7	1	5	2	6	7	21	2	11	9	17	9	36	3	9	12	20
celkem	14	100	21	100	35	100	33	100	19	100	52	100	25	100	34	100	59	100

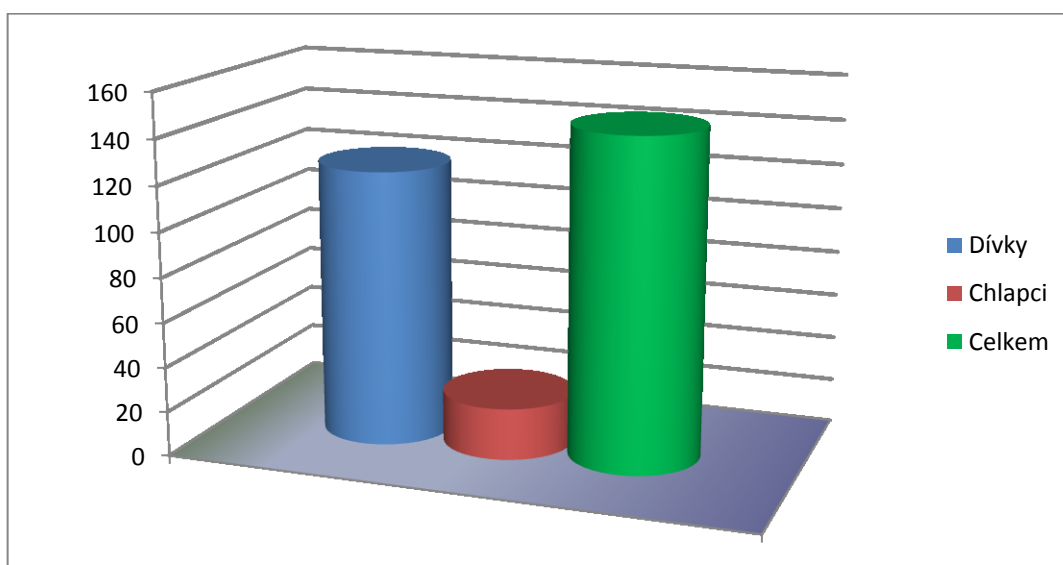
Tabulka č. 2

Početní zastoupení dívek a chlapců celkem

Pohlaví	Školy celkem					
	I.	%	IV.	%	Σ	%
Dívky	55	76	68	92	123	84
Chlapci	17	24	6	8	23	16
celkem	72	100	74	100	146	100

Graf č. 1

Početní zastoupení dívek a chlapců

Za Integrovanou střední školu v Moravské Třebové vyplnilo dotazník v 1. ročníku 13 dívek, tj. 93% a 1 chlapec, tj. 7%. Ve 4. ročníku vyplnilo dotazník 20 dívek, tj. 95% a 1 chlapec, tj. 5%. Celkově za ISSMT vyplnilo dotazník 33 dívek, tj. 96% a 2 chlapci, tj. 4%. V SOŠ ÚnL se v 1. ročníku zúčastnilo výzkumného šetření 26 dívek, tj. 79% a 7 chlapců, tj. 21%. Ve 4. ročníku se zúčastnilo 17 dívek, tj. 89% a 2 chlapci, tj. 11%. Celkově se za SOŠ ÚnL zúčastnilo výzkumného šetření 43 dívek, tj. 83% a 9 chlapců, tj. 17%. Za MSŠ Nový Jičín v 1. ročníku vyplnilo dotazník 16 dívek, tj. 64% a 9 chlapců, tj. 36%. Ve 4. ročníku vyplnilo dotazník 31 dívek, tj. 91% a 3 chlapci, tj. 9%. Celkově za MSŠ Nový Jičín vyplnilo dotazník 47 dívek, tj. 80% a 12 chlapců, tj. 20%.

Z celkového souboru 146 studentů se výzkumného šetření zúčastnilo 123 dívek, tj. 84% a pouze 23 chlapců, tj. 16 %. Ve výzkumném šetření tedy převládaly dívky a to o 68%, což je hlavně zapříčiněno typem škol, které jsou zaměřené na veřejně-správní či sociálně-správní činnost.

5.4.2 Otázka č. 2

Věkové zastoupení studentů ve výzkumných souborech

Tabulka č. 3

Věkové zastoupení studentů

Věk	ISSMT						SOŠ ÚnL						MSŠ Nový Jičín					
	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%
15	8	57	0	0	8	23	12	36	0	0	12	23	10	40	0	0	10	17
16	5	36	0	0	5	14	16	49	0	0	16	31	15	60	0	0	15	25
17	1	7	0	0	1	3	4	12	0	0	4	8	0	0	0	0	0	0
18	0	0	9	43	9	26	1	3	6	32	7	13	0	0	21	62	21	36
19	0	0	12	57	12	34	0	0	11	58	11	21	0	0	13	38	13	22
20	0	0	0	0	0	0	0	0	2	10	2	4	0	0	0	0	0	0
celkem	14	100	21	100	35	100	33	100	19	100	52	100	25	100	34	100	59	100

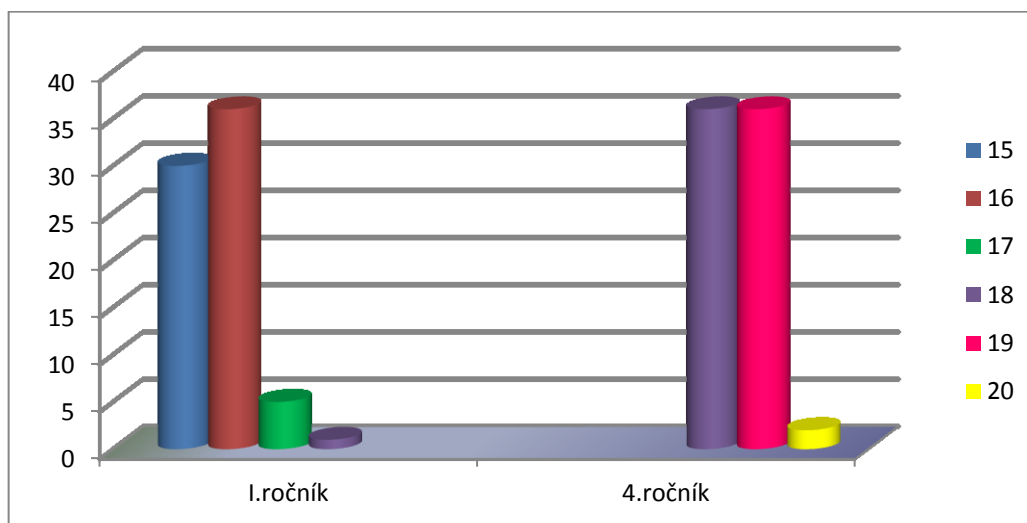
Tabulka č. 4

Věkové zastoupení studentů celkem

Věk	Školy celkem					
	I.	%	IV.	%	Σ	%
15	30	42	0	0	30	21
16	36	50	0	0	36	25
17	5	7	0	0	5	3
18	1	1	36	49	37	25
19	0	0	36	49	36	25
20	0	0	2	2	2	1
celkem	72	100	74	100	146	100

Graf č. 2

Věkové zastoupení studentů

Výzkumného šetření se zúčastnili studenti 1. a 4. ročníků. Věkově byli zastoupeni od 15 let do 20 let. V 1. ročníku ISSMT se výzkumného šetření zúčastnilo 8 studentů ve věku 15 let, tj. 57%. Ve věku 16 let se zúčastnilo 5 studentů, tj. 36% a ve věku 17 let se zúčastnil 1 student, tj. 7%. Ve 4. ročníku se dotazníkového šetření zúčastnilo 9 studentů ve věku 18 let, tj. 43% a 12 studentů ve věku 19 let, tj. 57%. Celkově za ISSMT se výzkumného šetření zúčastnilo 8 studentů ve věku 15 let, tj. 23%, 5 studentů ve věku 16 let, tj. 14%, 1 student ve věku 17 let, tj. 3%, 9 studentů ve věku 18 let, tj. 26% a 12 studentů ve věku 19 let, tj. 34%. Za SOŠ v ÚnL se v 1. ročníku zúčastnilo 12 studentů ve věku 15 let, tj. 36%, 16 studentů ve věku 16 let, tj. 49%, 4 studenti ve věku 17 let, tj. 12% a 1 student ve věku 18 let, tj. 1%. Ve 4. ročníku vyplnilo dotazník 6 studentů ve věku 18 let, tj. 32%, 11 studentů ve věku 19 let, tj. 58% a 2 studenti ve věku 20 let, tj. 10%. Celkově za SOŠ ÚnL vyplnilo dotazník 12 studentů ve věku 15 let, tj. 23%, 16 studentů ve věku 16 let, tj. 31%, 4 studenti ve věku 17 let, tj. 8%, 7 studentů ve věku 18 let, tj. 13%, 11 studentů ve věku 19 let, tj. 21% a 2 studenti ve věku 20 let, tj. 4%. V 1. ročníku MSŠ Nový Jičín se výzkumného šetření zúčastnilo 10 studentů ve věku 15 let, tj. 40% a 15 studentů ve věku 16 let, tj. 60%. Ve 4. ročníku vyplnilo dotazník 21 studentů ve věku 18 let, tj. 62% a 13 studentů ve věku 19 let, tj. 38%. Celkově se za MSŠ Nový Jičín výzkumného šetření zúčastnilo 10 studentů ve věku 15 let, tj. 17%, 15 studentů ve věku 16 let, tj. 25%, 21 studentů ve věku 18 let, tj. 36% a 13 studentů ve věku 19 let, tj. 22%.

Z celkového 146 počtu respondentů se výzkumného šetření zúčastnilo 30 studentů ve věku 15 let, tj. 21%, 36 studentů ve věku 16 let, tj. 25%, 5 studentů ve věku 17 let, tj. 3%, 37 studentů ve věku 18 let, tj. 25%, 36 studentů ve věku 19 let, tj. 25% a 2 studenti ve věku 20 let, tj. 2%.

5.4.3 Otázka č. 3

Početni zastoupení ročníků ve výzkumných souborech

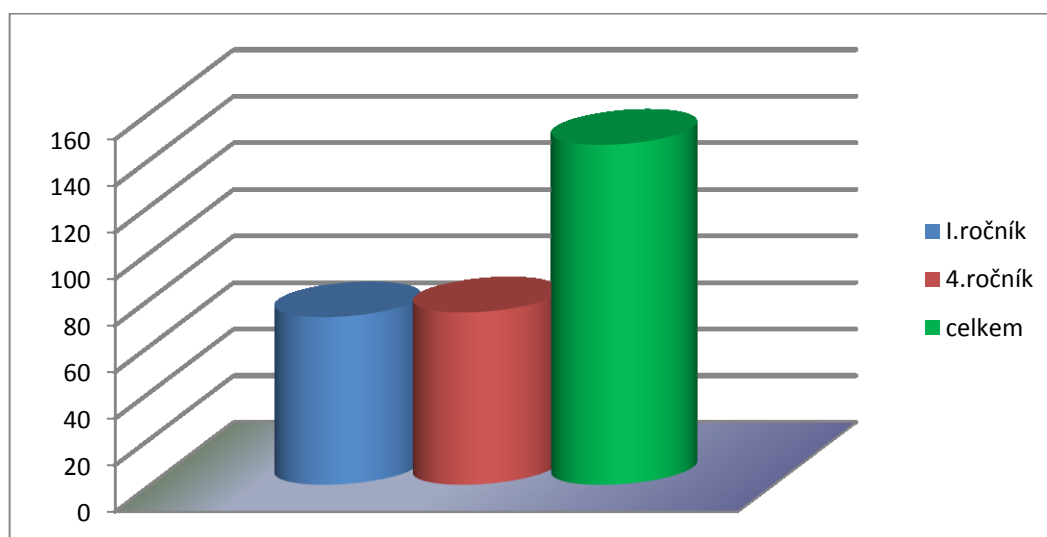
Tabulka č. 5

Početni zastoupení ročníků

Ročník	ISSMT		SOŠ ÚnL		MSŠ Nový Jičín		Školy celkem	
	absolutně	%	absolutně	%	absolutně	%	absolutně	%
I.	14	40	33	63	25	42	72	49
IV.	21	60	19	37	34	58	74	51
celkem	35	100	52	100	59	100	146	100

Graf č. 3

Početni zastoupení ročníků

Zkoumanými respondenty byli studenti prvních a čtvrtých ročníků. V 1. ročníku Integrované střední školy se zúčastnilo výzkumného šetření 14 studentů, tj. 40%. Ve 4. ročníku se zúčastnilo 21 studentů, tj. 60%. V 1. ročníku Střední odborné školy v ÚnL bylo 33 studentů, tj. 63 % a 19 studentů ve 4. ročníku, tj. 37%. V Mendelově střední škole Nový Jičín v 1. ročníku vyplnilo dotazník 25 studentů, tj. 42% a 34 studentů ve 4. ročníku, tj. 58%. Celkově se za 1. ročník výzkumného šetření zúčastnilo 72 studentů, tj. 49% a 74 studentů ve 4. ročníku, tj. 51%.

5.4.4 Otázka č. 4

Kdo ti pomáhal s výběrem školy?

Tabulka č. 6

Kdo ti pomáhal s výběrem školy

Odpověď	ISSMT						SOŠ ÚnL						MSŠ Nový Jičín					
	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%
a) sám	4	29	10	47	14	40	17	52	8	42	25	48	14	56	21	62	35	59
b) rodiče	10	71	10	47	20	57	12	36	11	58	23	44	9	36	11	32	20	34
c) kamarádi	0	0	1	6	1	3	4	12	0	0	4	8	1	4	2	6	3	5
d) výchovný poradce	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4	0	0	1	2
celkem	14	100	21	100	35	100	33	100	19	100	52	100	25	100	34	100	59	100

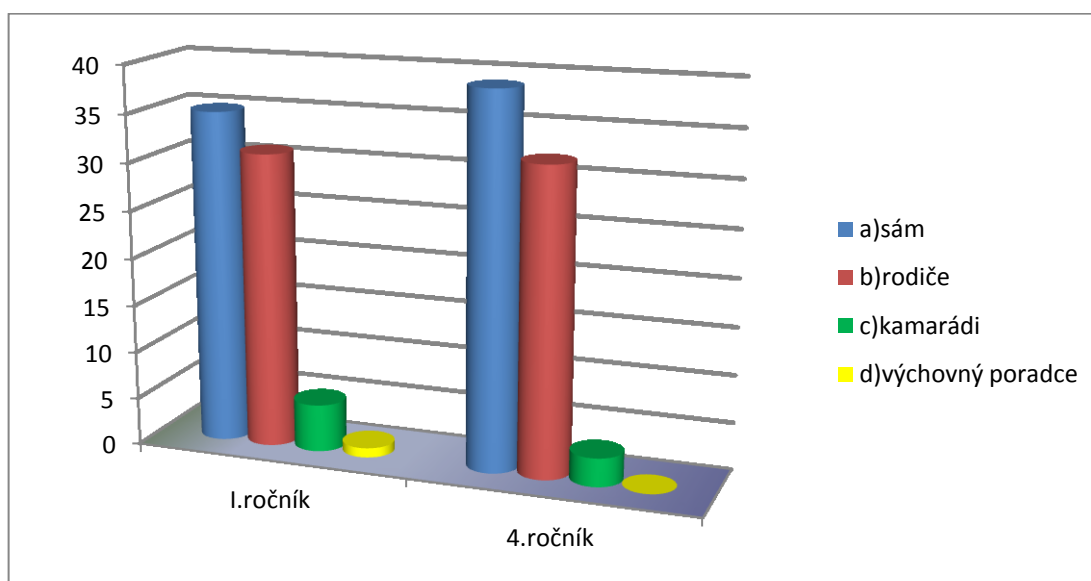
Tabulka č. 7

Kdo ti pomáhal s výběrem školy

Odpověď	Školy celkem					
	I.	%	IV.	%	Σ	%
a) sám	35	49	39	53	74	51
b) rodiče	31	43	32	43	63	43
c) kamarádi	5	7	3	4	8	5
d) výchovný poradce	1	1	0	0	1	1
celkem	72	100	74	100	146	100

Graf č. 4

Největší vliv při výběru škol

Tato otázka byla polozavřená. Studenti mohli volit z nabízených možností nebo napsat jinou, vlastní odpověď. Nejčastěji studenti volili odpověď **a) sám** a odpověď **b) rodiče**, méně často pak volili možnosti **c) kamarádi** a **d) výchovný poradce**. V 1. ročníku ISSMT volili možnosti a) 4 studenti, tj. 29% a b) 10 studentů, tj. 71%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 10 studentů, tj. 47%, b) 10 studentů, tj. 47% a c) 1 student, tj. 6%. Celkově za ISSMT volilo možnosti a) 14 studentů, tj. 40%, b) 20 studentů, tj. 57% a c) 1 student, tj. 3%. V 1. ročníku SOŠ ÚnL volilo možnosti a) 17 studentů, tj. 52%, b) 12 studentů, tj. 36% a c) 4 studenti, tj. 12%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 8 studentů, tj. 42% a b) 11 studentů, tj. 58%. Celkově za SOŠ ÚnL volilo možnosti a) 25 studentů, tj. 48%, b) 23 studentů, tj. 44% a c) 4 studenti, tj. 8%. V 1. ročníku MSS Nový Jičín volilo možnosti a) 14 studentů, tj. 56%, b) 9 studentů, tj. 36%, c) 1 student, tj. 4% a d) 1 student, tj. 4%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 21 studentů, tj. 62%, b) 11 studentů, tj. 32% a c) 2 studenti, tj. 6%. Celkově za MSS Nový Jičín volilo možnosti a) 35 studentů, tj. 59%, b) 20 studentů, tj. 34%, c) 3 studenti, tj. 5% a d) 1 student, tj. 2%. Celkově ve výzkumném šetření volilo v 1. ročníku možnosti a) 35 studentů, tj. 49%, b) 31 studentů, tj. 43%, c) 5 studentů, tj. 7% a d) 1 student, tj. 1%. Ve 4. ročníku celkově volilo možnosti a) 39 studentů, tj. 53%, b) 32 studentů, tj. 43% a c) 3 studenti, tj. 4%.

Studenti 1. ročníků a studenti 4. ročníků se dle výpočtu shodli na tom, že si nejvíce školu vybírali **sami**, poté na základně rady **rodičů**, jako třetí si nechali poradit od **kamarádů** a jako poslední od **výchovného poradce**. Minimální rozdíl, který nehraje velkou roli, je ve výběru možnosti výchovného poradce, kterou zvolil akorát jeden student 1. ročníku.

U této otázky jsem čekala, že se studenti budou přiklánět spíše k odpovědi, že jim s výběrem studia pomáhali rodiče. Překvapilo mě, že u obou ročníků převládala odpověď, že si školu vybírali podle sebe. Může to být zapříčiněno tím, že je v dnešní době člověk mnohem samostatnější, nezávislý a má více možností se sám dostat k informacím o středních školách přes internet, různé blogy, noviny, časopisy, pořady v televizi. Ale je vidět, že i rodiče stále hrají důležitou roli při výběru školy. Podle mě je to dáno především zkušenostmi, nadhledem, znalostmi charakteru a zájmů svého dítěte ze strany rodičů, což studentům internet a různá média nemohou nabídnout.

5.4.5 Otázka č. 5

Z jakého důvodu si se rozhodl pro tuto školu?

Tabulka č. 8

Důležitost pořadí při výběru školy

Ročník	ISSMT					SOŠ ÚnL					MSŠ Nový Jičín				
	a)	b)	c)	d)	e)	a)	b)	c)	d)	e)	a)	b)	c)	d)	e)
I.	1.	4.	3.	2.	5.	1.	5.	4.	2.	3.	3.	5.	2.	1.	4.
IV.	2.	5.	3.	1.	4.	1.	4.	3.	2.	5.	2.	4.	1.	3.	5.

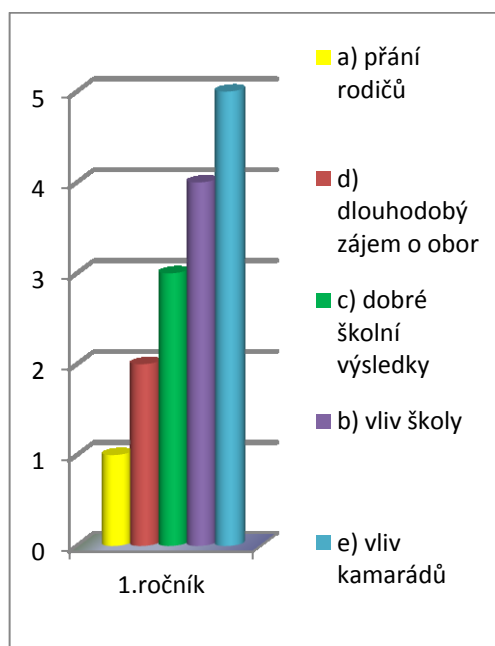
Tabulka č. 9

Důležitost pořadí při výběru školy celkem

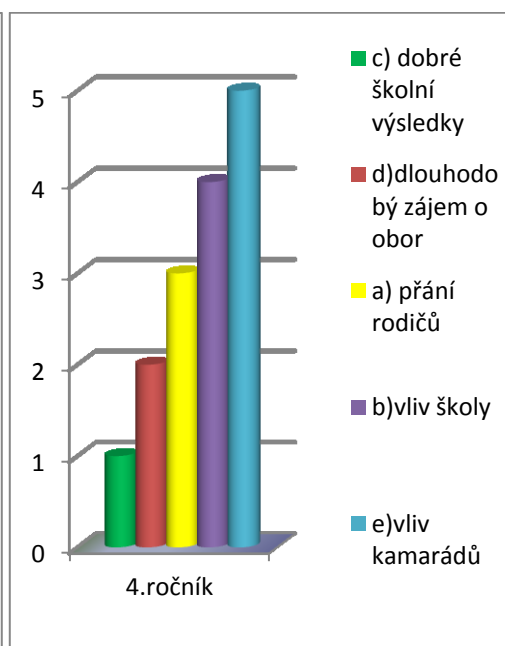
Ročník	Školy celkem				
	a) přání rodičů	b) vliv školy	c) dobré školní výsledky	d) dlouhodobý zájem o obor	e) vliv kamarádů
I.	1.	4.	3.	2.	5.
IV.	3.	4.	1.	2.	5.

Důležitost pořadí při výběru školy

Graf č. 5

Graf č. 6

U otázky číslo 5. měli studenti k možnostem *a) přání rodičů*, *b) vliv školy*, *c) dobré školní výsledky*, *d) dlouhodobý zájem o obor* a *e) vliv kamarádů* přiřadit pořadí od 1 (nejlepší) do 5 (nejhorší), dle toho jsem pak získala výsledky důležitosti pořadí při výběru školy. V 1. ročníku ISSMT přiřadili studenti k možnostem toto pořadí: a) 1., b) 4., c) 3., d) 2. a e) 5. Ve 4. ročníku přiřadili studenti k možnostem toto pořadí a) 2., b) 5., c) 3., d) 1. a e) 4. V 1. ročníku SOŠ ÚnL přiřadili studenti k možnostem toto pořadí: a) 1., b) 5., c) 4., d) 2. a e) 3. Ve 4. ročníku přiřadili studenti k možnostem toto pořadí: a) 1., b) 4., c) 3., d) 2., a e) 5. V 1. ročníku MSS Nový Jičín přiřadili studenti k možnostem toto pořadí: a) 3., b) 5., c) 2., d) 1. a e) 4. Ve 4. ročníku přiřadili studenti k možnostem toto pořadí: a) 2., b) 4., c) 1., d) 3. a e) 5. Celkově studenti 1. ročníků přiřadili k možnostem toto pořadí: a) 1., b) 4., c) 3., d) 2. a e) 5. Celkově studenti 4. ročníků přiřadili k možnostem toto pořadí: a) 3., b) 4., c) 1., d) 2. a e) 5.

Z výsledků výzkumného šetření vyplývá, že se studenti 1. ročníků a studenti 4. ročníků liší v důležitosti pořadí při výběru školy v možnostech *a) přání rodičů* a *c) dobré školní výsledky*. Oba ročníky se shodly v pořadí u možností *b) vliv školy*, *d) dlouhodobý zájem o obor* a *e) vliv kamarádů*.

U odpovědí studentů 4. ročníků mě překvapilo, jakou váhu přikládali dobrým školním výsledkům. Může to znamenat, že v době, kdy se hlásili na střední školu, byly kromě

přijímacích zkoušek prioritní i dobré známky, které se připočítávali k výsledkům z přijímacích testů. U studentů 1. ročníků jsem správně předpokládala, že budou jako nejdůležitější volit převážně možnost přání rodičů, protože rodiče mají zkušenosti, nadhled, studenti je berou jako důvěryhodné osoby a mohou se na ně spolehnout. Vliv školy, dlouhodobý zájem o obor a vliv kamarádů studenti obou ročníků ohodnotili důležitostí stejně. Za druhý nejdůležitější považují studenti dlouhodobý zájem o obor, jako čtvrtý vliv školy a až jako poslední vliv kamarádů. Podle mého názoru to znamená, že zájem o obor u budoucích studentů středních škol patří mezi priority, protože si vybírají studijní obor, který je bude bavit, zajímat a naplňovat. Škola a kamarádi mohou mít na rozhodnutí budoucího studenta do určité míry vliv, ale nikoliv takový jako rodiče a zájem o obor a to především z hlediska zkušeností a zainteresovanosti.

5.4.6 Otázka č. 6

Myslíš si, že Tě střední škola dostatečně připravuje na budoucí povolání?

Tabulka č. 10

Příprava na budoucí povolání

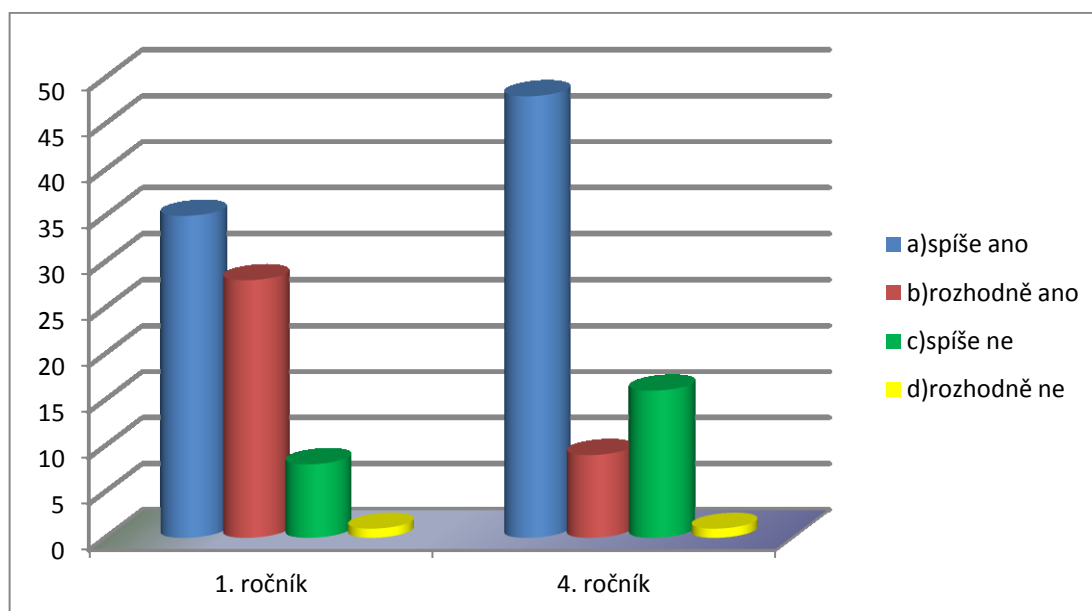
Odpověď	ISSMT						SOŠ ÚnL						MŠŠ Nový Jičín					
	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%
a)spíše ano	9	64	14	67	23	66	19	58	12	63	31	60	7	28	22	65	29	49
b)rozhodně ano	5	36	2	10	7	20	5	15	3	16	8	15	18	72	4	12	22	37
c)spíše ne	0	0	4	19	4	11	8	24	4	21	12	23	0	0	8	23	8	14
d)rozhodně ne	0	0	1	4	1	3	1	3	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0
celkem	14	100	21	100	35	100	33	100	19	100	52	100	25	100	34	100	59	100

Tabulka č. 11

Příprava na budoucí povolání celkem

Odpověď	Školy celkem					
	I.	%	IV.	%	Σ	%
a) spíše ano	35	49	48	65	83	57
b) rozhodně ano	28	39	9	12	37	25
c) spíše ne	8	11	16	22	24	17
d) rozhodně ne	1	1	1	1	2	1
celkem	72	100	74	100	146	100

Graf č. 7

Příprava na budoucí povolání

Tato otázka byla uzavřená, studenti nejvíce volili mezi možnostmi *a) spíše ano*, *b) rozhodně ano*, méně často volili možnost *c) spíše ne* a minimálně volili možnost *d) rozhodně ne*. V 1. ročníku ISSMT volilo možnosti a) 9 studentů, tj. 64% a b) 5 studentů, tj. 36%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 14 studentů, tj. 67%, b) 2 studenti, tj. 10%, c) 4 studenti, tj. 19% a d) 1 student, tj. 4%. Celkově za ISSMT volilo možnosti a) 23 studentů, tj. 66%, b) 7 studentů, tj. 20%, c) 4 studenti, tj. 11% a d) 1 student, tj. 3%. V 1. ročníku SOŠ ÚnL volilo možnosti a) 19 studentů, tj. 58%, b) 5 studentů, tj. 15%, c) 8 studentů, tj. 24%, d) 1 student, tj. 3%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 12 studentů, tj. 63%, b) 3 studenti, tj. 16% a c) 1 student, tj. 3%. Celkově za SOŠ ÚnL volilo možnost a) 31 studentů, tj. 60%, b) 8 studentů, tj. 15%, c) 12

studentů, tj. 23% a d) 1 student, tj. 2%. V 1. ročníku MSS Nový Jičín volilo možnosti a) 7 studentů, tj. 28% a b) 18 studentů, tj. 72%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 22 studentů, tj. 65%, b) 4 studenti, tj. 12% a c) 8 studentů, tj. 23%. Celkově za MSS Nový Jičín volilo možnost a) 29 studentů, tj. 49%, b) 22 studentů, tj. 37% a c) 8 studentů, tj. 14%. Celkově v 1. ročníku volilo možnost a) 35 studentů, tj. 49%, b) 28 studentů, tj. 39%, c) 8 studentů, tj. 11% a d) 1 student, tj. 1%. Celkově ve 4. ročníku volilo možnost a) 48 studentů, tj. 65%, b) 9 studentů, tj. 12%, c) 16 studentů, tj. 22% a d) 1 student, tj. 1%.

Z výsledků výzkumného šetření vyplývá, že studenti 1. ročníků a studenti 4. ročníků podobně pohlíží na otázku, zda je jejich škola dostatečně připravuje na budoucí povolání. Oba ročníky nejčastěji volili možnost **a) spíše ano**. Také se shodly v četnosti odpovědi **d) rozhodně ne**. V odpovědích **b) rozhodně ano** a **c) spíše ne** byly určité rozdíly, které ukazují, že se studenti 1. ročníků přikláněli spíše k možnosti **b) rozhodně ano**, než studenti 4. ročníků, kteří se spíše přikláněli k možnosti **c) spíše ne**.

Výsledky těchto odpovědí mě příjemně překvapily. Čekala jsem, že budou studenti volit spíše negativní možnosti. Tím, že studenti 1. ročníků i 4. ročníků volili převážně možnost spíše ano je vidět, že si váží svých učitelů, kteří je na budoucí povolání připravují, a ke studiu přistupují zodpovědně. Studenti 1. ročníků kromě možnosti spíše ano volili často i možnost rozhodně ano, což může značit, že je studium zatím zajímavé, studují předměty, které je baví a naplňují, učí se něčemu novému, a proto považují přípravu na budoucí povolání za dostatečnou. Studenti 4. ročníků volili méně možnost rozhodně ano oproti možnosti spíše ne. Mohlo by to znamenat, že je za dobu studia některý předmět přestal uspokojovat, přestal být pro ně zajímavý, a proto ho považují za nedůležitý. Nebo nemusí souhlasit s přístupem učitelů a mohli zjistit, že by jim jiný předmět dal mnohem víc než předmět, který navštěvují a podle toho související přípravu na budoucí povolání berou jako spíše nedostatečnou.

5.4.7 Otázka č. 7

Studuješ obor, který jsi chtěl/a?

Tabulka č. 13

Studuješ obor, který jsi chtěl/a

Odpověď	ISSMT						SOŠ ÚnL						MSŠ Nový Jičín					
	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%
a) ano	11	79	11	52	22	63	28	85	13	68	41	79	20	80	23	68	43	73
b) ne	3	21	10	48	13	37	5	15	6	32	11	21	5	20	11	32	16	27
celkem	14	100	21	100	35	100	33	100	19	100	52	100	25	100	34	100	59	100

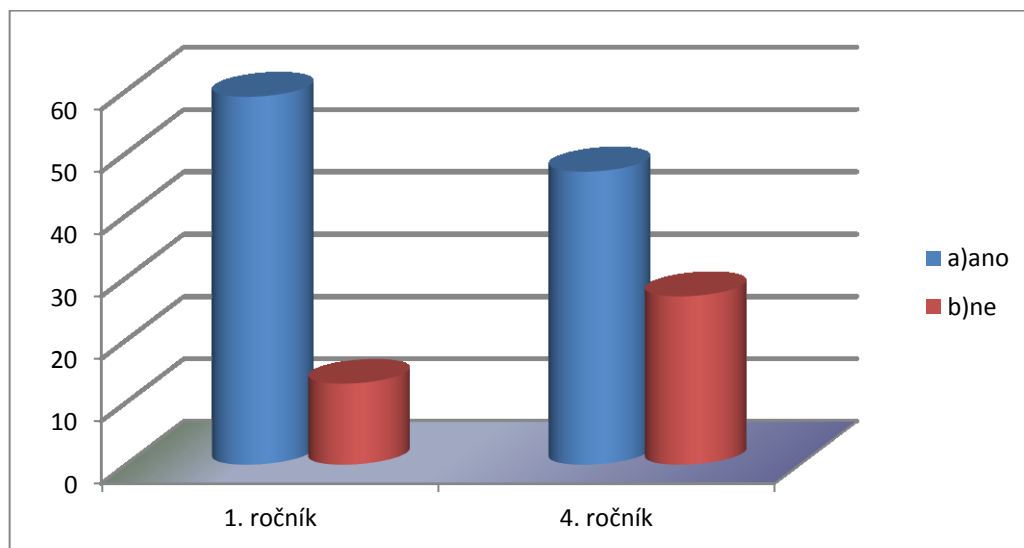
Tabulka č. 14

Studuješ obor, který jsi chtěl/a celkem

Odpověď	Školy celkem					
	I.	%	IV.	%	Σ	%
a) ano	59	82	47	64	106	73
b) ne	13	18	27	36	40	27
celkem	72	100	74	100	146	100

Graf č. 8

Studuješ obor, který jsi chtěl/a?

Sedmá otázka byla uzavřená a studenti mohli volit mezi dvěma možnostmi *a) ano* a *b) ne*. V 1. ročníku ISSMT volilo možnosti a) 11 studentů, tj. 79% a b) 3 studenti, tj. 21%. Ve 4.

ročníku volilo možnosti a) 11 studentů, tj. 52% a b) 10 studentů, tj. 48%. Celkově za ISSMT volilo možnosti a) 22 studentů, tj. 63% a b) 13 studentů, tj. 37%. V 1. ročníku SOŠ ÚnL volilo možnosti a) 28 studentů, tj. 85% a b) 5 studentů, tj. 15%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 13 studentů, tj. 68% a b) 6 studentů, tj. 32%. Celkově za SOŠ ÚnL volilo možnost a) 41 studentů, tj. 79% a b) 11 studentů, tj. 21%. V 1. ročníku MSS Nový Jičín volilo možnosti a) 20 studentů, tj. 80% a b) 5 studentů, tj. 20%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 23 studentů, tj. 68% a b) 11 studentů, tj. 32%. Celkově za MSS Nový Jičín volilo možnosti a) 43 studentů, tj. 73% a b) 16 studentů, tj. 27%. Z celkového výzkumného souboru volili v 1. ročníku možnosti a) 59 studentů, tj. 82% a b) 13 studentů, tj. 12%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 47 studentů, tj. 64% a b) 27 studentů, tj. 36%.

Z výsledků výzkumného šetření vyplývá, že na otázku, zda studenti studují školu, kterou chtěli, pohlíží oba ročníky podobně. U studentů 1. ročníků i studentů 4. ročníků převládala možnost **a) ano**.

U této otázky se oba ročníky přiklonily k tomu, že studují školu, kterou chtěly. I když u studentů 1. ročníků je zřetelný větší rozdíl mezi počtem odpovědí ano a ne. Může to být zapříčiněné tím, že studenti v 1. ročníku jsou na škole krátce, všechno je pro ně nové a tím pádem zajímavé a teprve zjišťují, zda si studijní obor vybrali správně. Kdežto u studentů 4. ročníků je vidět, že rozdíl mezi možnostmi ano a ne nejsou tak markantní jako u studentů 1. ročníků. Důvod vidím v tom, že studenti 4. ročníků měli za dobu studia možnost zjistit, zda je daný obor nadále zajímavý či se zájem přenesl jinam.

5.4.8 Otázka č. 8

Chceš pracovat v tomto oboru po skončení střední školy?

Tabulka č. 15

Budeš pracovat v oboru, který studuješ

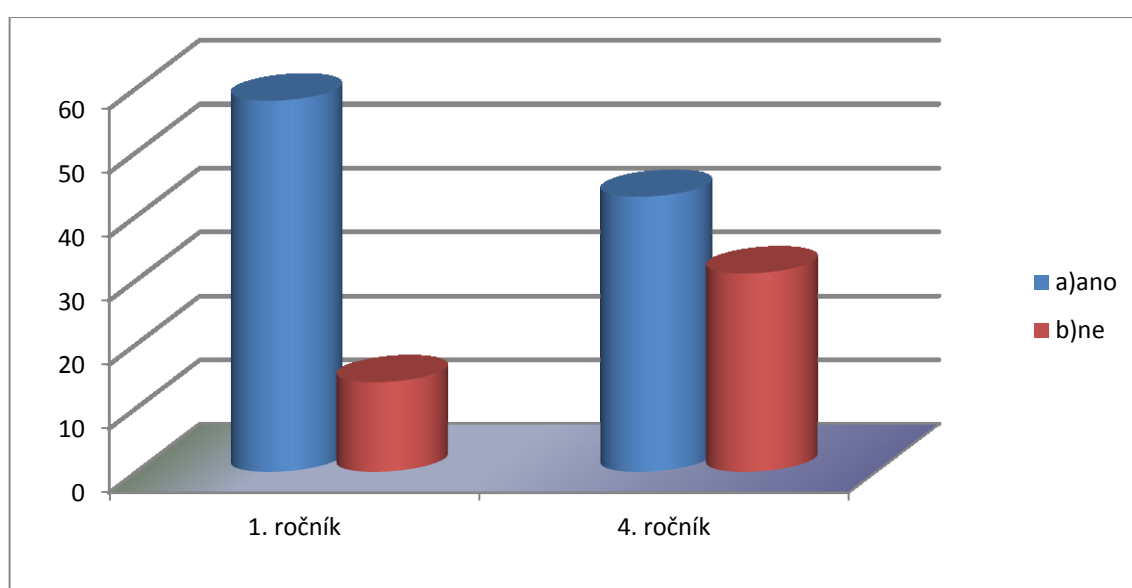
Odpověď	ISSMT						SOŠ ÚnL						MSS Nový Jičín					
	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%
a) ano	12	86	9	43	21	60	23	70	11	58	34	65	23	92	23	68	46	78
b) ne	2	14	12	57	14	40	10	30	8	42	18	35	2	8	11	32	13	22
celkem	14	100	21	100	35	100	33	100	19	100	52	100	25	100	34	100	59	100

Tabulka č. 16

Budeš pracovat v oboru, který studuješ celkem

Odpověď	Školy celkem					
	I.	%	IV.	%	Σ	%
a) ano	58	81	43	58	101	69
b) ne	14	19	31	42	45	31
celkem	72	100	74	100	146	100

Graf č. 9

Budeš pracovat v oboru, který studuješ?

Tato otázka byla uzavřená. Studenti mohli volit mezi možnostmi **a) ano** a **b) ne**. V 1. ročníku ISSMT volilo možnosti a) 12 studentů, tj. 86% a b) 2, tj. 14%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 9 studentů, tj. 43% a b) 12 studentů, tj. 57%. Celkově za ISSMT volilo možnosti a) 21 studentů, tj. 60% a b) 14 studentů, tj. 40%. V 1. ročníku SOŠ ÚnL volilo možnosti a) 23 studentů, tj. 70% a b) 10 studentů, tj. 30%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 11 studentů, tj. 58% a b) 8 studentů, tj. 42%. Celkově za SOŠ ÚnL volilo možnosti a) 34 studentů, tj. 65% a b) 18 studentů, tj. 35%. V 1. ročníku MSS NJ volilo možnosti a) 23 studentů, tj. 92% a b) 2 studenti, tj. 8%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 23 studentů, tj. 68% a b) 11 studentů, tj. 32%. Celkově za MSS NJ volilo možnosti a) 46 studentů, tj. 78% a b) 13 studentů, tj. 22%. Celkově za 1. ročník volilo možnosti a) 58 studentů, tj. 81% a b) 14 studentů, tj. 19%. Celkově za 4. ročník volilo možnosti a) 43 studentů, tj. 58% a b) 31 studentů, tj. 42%.

Z výsledku výzkumného šetření vyplývá, že na otázku, zda budou studenti pracovat v oboru, který studují, pohlíží oba ročníky podobně. U studentů 1. ročníků, tak i u studentů 4. ročníků převažovala odpověď **a) ano**.

I když u obou ročníků převažuje možnost ano, je vidět, že u 1. ročníků je markantnější rozdíl mezi možnostmi ano a ne. U studentů 4. ročníků sice také převažuje možnost ano, ale mezi možnostmi ano a ne není tak zřejmý rozdíl. Myslím si, že to je zapříčiněné tím, že studenti 1. ročníků nemají zatím tolik zkušeností s daným oborem, jsou na škole krátce a třeba ještě neměli stěžejní předměty a praxi, které by je mohly odradit či utvrdit ve správnosti zvoleného oboru. Kdežto studenti 4. ročníků prošli stěžejními předměty, měli praxi a tak si mohli uvědomit, zda obor, který studují, je pro ně ten pravý. To dokládají i odpovědi, které studenti psali k možnosti, proč nechtějí pracovat v oboru, který studují: *nechtějí sedět v kanceláři, po praxi zjistili, že se na to nehodí, zjistili, že je tento obor nezajímá a nebaví*.

5.4.9 Otázka č. 9

Jaké povolání má podle Tebe největší prestiž v ČR?

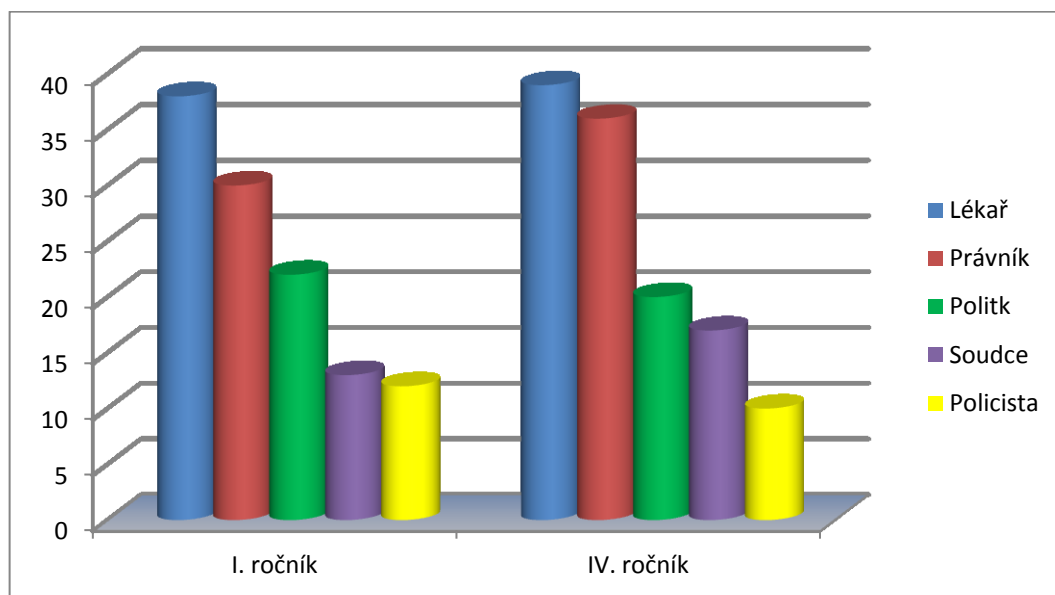
Tabulka č. 17

Jaké povolání má podle Tebe největší prestiž v ČR?

Nejčastěji volená povolání	ISSMT		SOŠ ÚnL		MSŠ Nový Jičín		Školy celkem	
	I.	IV.	I.	IV.	I.	IV.	I.	IV.
Lékař	12	12	16	11	10	16	38	39
Policista	2	1	7	6	3	3	12	10
Politik, poslanec, prezident	5	3	11	11	6	6	22	20
Právník	4	8	10	15	16	13	30	36
Soudce	2	3	6	4	5	10	13	17

Graf č. 10

Povolání s největší prestiží

Tato otázka byla otevřená a studenti v ní měli možnost napsat až tři povolání, která podle nich mají největší prestiž v ČR. U studentů 1. ročníků, tak i u studentů 4. ročníků převládali nejčastěji tato povolání: *lékař, policista, právník, politik a soudce*. V 1. ročníku ISSMT volilo povolání lékaře 12, studentů, policisty 2 studenti, politika 5 studentů, právníka 4 studenti a soudce 2 studenti. Ve 4. ročníku volilo povolání lékaře 12 studentů, policisty 1 student, politika 3 studenti, právníka 8 studentů a soudce 3 studenti. V 1. ročníku SOŠ ÚnL volilo povolání lékaře 16 studentů, policisty 7 studentů, politika 11 studentů, právníka 10 studentů a soudce 6 studentů. Ve 4. ročníku volilo povolání lékaře 11 studentů, policisty 6 studentů, politika 11 studentů, právníka 15 studentů a soudce 4 studenti. V 1. ročníku MSŠ Nový Jičín volilo povolání lékaře 10 studentů, policisty 3 studenti, politika 6 studentů, právníka 16 studentů a soudce 5 studentů. Ve 4. ročníku volilo povolání lékaře 16 studentů, policisty 3 studenti, politika 6 studentů, právníka 13 studentů a soudce 10 studentů. Celkově studenti 1. ročníků nejvíce volili povolání lékaře a to 38krát, právníka volilo 30 studentů, politika, poslance či prezidenta 22 studentů, soudce 13 studentů a povolání policisty 12 studentů. Celkově studenti 4. ročníků nejčastěji volili povolání lékaře a to 39krát, povolání právníka volilo 36 studentů, politika, poslance či prezidenta 20 studentů, soudce 17 studentů a povolání policisty 10 studentů.

Podle mého názoru nejčastěji volili studenti povolání lékaře z toho důvodu, že lidem zachraňují životy a nesou za ně velkou zodpovědnost. Právníka mohli studenti volit z toho důvodu, protože se lidem snaží pomáhat v právních situacích, které sami vyřešit neumí, a tím jim do jisté míry zasahují do života. Právníci a stejně tak lékaři bývají dost často vidět

v televizi či jiných médiích. Policista či soudce také mají co do činění s ochranou a pomocí lidem. Ta povolání, která mají za úkol chránit, pomáhat a zajišťovat určitou spravedlnost občanům, jsou velmi ceněna, a to i v očích studentů. Co mě zarazilo, je umístění politika, poslance či prezidenta mezi prvními pěti povoláními. Myslím si, že to je zapříčiněno tím, že jsou politici v dnešní době stále omíláni a řešeni v médiích, a to především ohledně jejich nepřiměřených platů a proto studenti vyšší finanční odměny viděli jako hlavní kritérium pro ocenění povolání politika. Celkově tato povolání mohli studenti volit i z důvodu moci a odborných vědomostí, kterými tato povolání disponují.

5.4.10 Otázka č. 10

Jaké povolání má podle Tebe nejnižší prestiž v ČR?

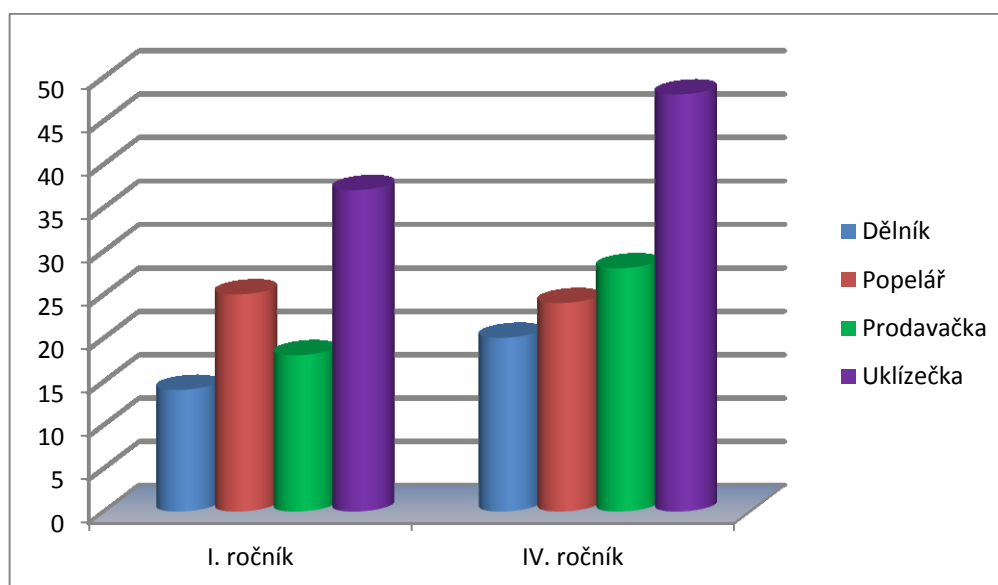
Tabulka č. 18

Jaké povolání má podle Tebe nejnižší prestiž v ČR?

Nejčastěji volená povolání	ISSMT		SOŠ ÚnL		MŠŠ Nový Jičín		Školy celkem	
	I.	IV.	I.	IV.	I.	IV.	I.	IV.
Dělník	2	7	7	5	5	8	14	20
Popelář	2	4	13	11	10	9	25	24
Prodavačka	5	6	4	10	9	12	18	28
Uklízečka	3	10	21	16	13	22	37	48

Graf č. 11

Povolání s nejnižší prestiží

Otázka č. 10 byla otevřená a studenti v ní měli možnost napsat, která tři povolání mají podle nich nejmenší prestiž v ČR. Studenti 1. ročníků, stejně tak i studenti 4. ročníku nejčastěji volili povolání *dělníka, popeláře, prodavačky a uklízečky*. V 1. ročníku ISSMT volili povolání dělníka 2 studenti, popeláře 2 studenti, prodavačku 5 studentů a uklízečku 3 studenti. Ve 4. ročníku volilo povolání dělníka 7 studentů, popeláře 4 studenti, prodavačku 6 studentů a uklízečku 10 studentů. V 1. ročníku SOŠ ÚnL volilo povolání dělníka 7 studentů, popeláře 13 studentů, prodavačku 4 studenti a uklízečku 21 studentů. Ve 4. ročníku volilo povolání dělník 5 studentů, popeláře 11 studentů, prodavačku 10 studentů a uklízečku 16 studentů. V 1. ročníku MSS Nový Jičín volilo povolání dělníka 5 studentů, popeláře 10 studentů, prodavačku 9 studentů a uklízečku 13 studentů. Ve 4. ročníku volilo povolání dělníka 8 studentů, popeláře 9 studentů, prodavačku 12 studentů a uklízečku 22 studentů. Celkově studenti 1. ročníků nejvíce volili povolání uklízečky a to 37krát, popeláře volilo 25 studentů, prodavačku 18 studentů a dělníka 14 studentů. U 4. ročníků bylo nejčastěji voleným povoláním uklízečka, kterou volilo 48 studentů, popeláře volilo 24 studentů, prodavačku 28 studentů a dělníka 20 studentů.

Povolání s nejmenší prestiží, které studenti volili, mě nepřekvapila. Všechna nejčastěji volená povolání jsou společností vnímána jako podřadná, špinavá, nehygienická, namáhavá, monotónní, nedisponující špičkovými vědomostmi a mocí a málo finančně ohodnocená, což vnímají i studenti. Když vidí ve škole uklízečku, která musí umýt a uklidit nepořádek a špínu po celé škole a ještě za málo peněz, určitě si neříkají, že tohle je práce, kterou by chtěli vykonávat. Prodavačku potkávají v obchodech a tam jen mohou postřehnout, že celý den sedí u pokladny a markuje potraviny, což není pro mladé lidi určitě žádná motivace k tomu, aby danou práci považovali za zajímavou. Popelář je sice povolání, které by si chtěl vyzkoušet každý malý kluk, ale když vyroste, zjistí, že je to namáhavá, špinavá práce, do které se musí vstávat velmi brzy. To si pak zrealizování svého dětského snu každý rozmyslí. Dělník tato povolání jen podtrhuje tím, že většinou dělá monotónní, nezajímavou a málo placenou práci. To také nikoho nemůže dostatečně motivovat.

5.4.11 Otázka č. 11

Považuješ za důležité získat úspěch a ocenění při výkonu povolání?

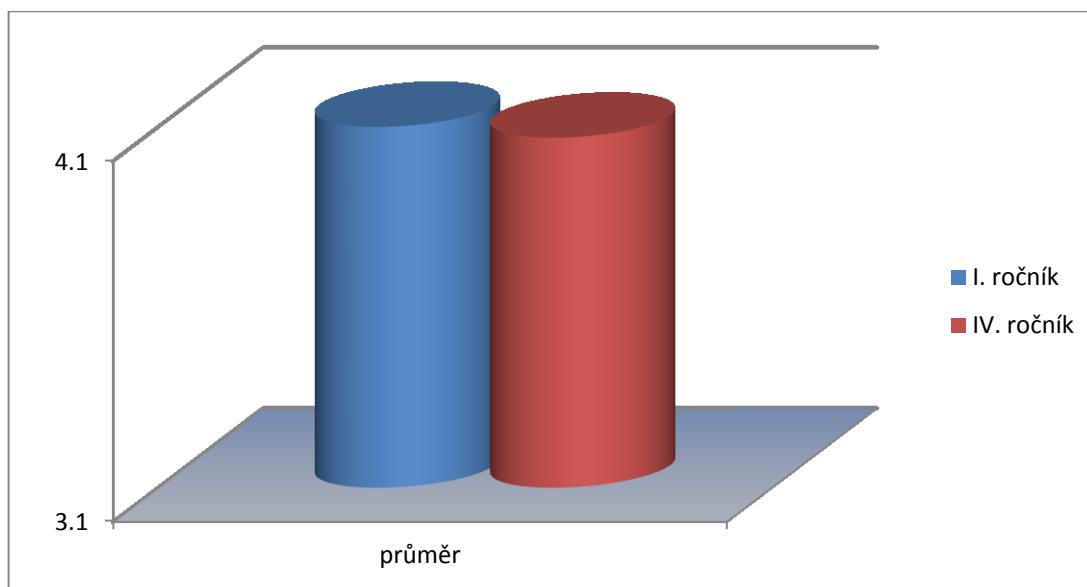
Tabulka č. 19

Důležitost úspěchu a ocenění při výkonu povolání

Uvedená hodnota	ISSMT		SOŠ ÚnL		MŠŠ Nový Jičín		Školy celkem	
	I.	IV.	I.	IV.	I.	IV.	I.	IV.
1	0	0	0	0	1	0	1	0
2	2	1	1	0	0	4	3	5
3	0	5	11	2	2	4	13	11
4	9	9	6	9	11	14	26	32
5	3	6	15	8	11	12	29	26
průměr	3,93	3,95	4,06	4,32	4,24	4,00	4,10	4,07

Graf č. 12

Důležitost úspěchu a ocenění

V jedenácté otázce měli studenti na stupnici číslic 1, 2, 3, 4, 5 (1= nejmenší důležitost, 5= největší důležitost) ohodnotit důležitost ocenění a úspěchu při výkonu povolání. V 1. ročníku ISSMT se k hodnotě 5 přikláněli 3 studenti, k hodnotě 4 studentů 9 a k hodnotě 2 studenti 2. Průměrná hodnota u studentů 1. ročníku ISSMT byla 3,93. Ve 4. ročníku se k hodnotě 5 přiklánělo 6 studentů, k hodnotě 4 studentů 9, k hodnotě 3 studentů 5 a k hodnotě 2 student 1. Průměrná hodnota u studentů 4. ročníku ISSMT byla 3,95. V 1. ročníku SOŠ ÚnL se k hodnotě 5 přiklánělo 15 studentů, k hodnotě 4 studentů 6, k hodnotě 3 studentů 11 a k hodnotě 2 student 1. Průměrná hodnota u studentů 1. ročníku SOŠ ÚnL byla 4,06. Ve 4. ročníku se k hodnotě 5 přiklánělo 8 studentů, k hodnotě 4 studentů 9 a k hodnotě 3 studenti 2.

Průměrná hodnota u studentů 4. ročníku SOŠ ÚnL byla 4,32. V 1. ročníku MSS Nový Jičín se k hodnotě 5 přiklánělo 11 studentů, k hodnotě 4 studentů 11, k hodnotě 3 studenti 2 a k hodnotě 1 student 1. Průměrná hodnota u studentů 1. ročníku MSS Nový Jičín byla 4,24. Ve 4. ročníku se k hodnotě 5 přiklánělo 12 studentů, k hodnotě 4 studentů 14 studentů, k hodnotě 3 studenti 2 a k hodnotě 2 také studenti 2. Průměrná hodnota studentů 4. ročníku MSS Nový Jičín byla 4,00. Celkově se studenti 1. ročníků nejvíce přikláněli k hodnotě 5 a to 29krát, k hodnotě 4 se přiklánělo 26 studentů, k hodnotě 3 studentů 13, k hodnotě 2 studenti 2 a k hodnotě 1 student 1. Celková průměrná hodnota u studentů 1. ročníků byla 4,10. Celkově se studenti 4. ročníků nejvíce přikláněli k hodnotě 4 a to 32krát, k hodnotě 5 se přiklánělo 26 studentů, k hodnotě 3 studentů 11 a k hodnotě 2 studentů 5. Celková průměrná hodnota u studentů 4. ročníků byla 4,07.

Z výsledků výzkumného šetření vyplývá, že na otázku, zda je pro studenty důležité získat úspěch a ocenění při výkonu povolání, oba ročníky pohlíželi podobně. U studentů 1. ročníků byla **průměrná hodnota 4,10** a u studentů 4. ročníků **4,07**.

Studenti obou ročníků považují získání úspěchu a ocenění při výkonu povolání za důležité, což je vidět na zvolené hodnotě 4, která udává druhou nejvyšší hodnotu na stupnici důležitosti. Podle mého názoru to dokazuje, že stejně jako každý dospělý člověk, tak i studenti chtějí získat ocenění a úspěch za svoje výkony. U mladých lidí je to žádoucí mnohem více, protože se vyvíjejí a potřebují být chváleni a dostat uznání za vše, co se jim povede, aby získali motivaci k dalším úspěchům a tím dosáhli cenných zkušeností.

5.4.12 Otázka č. 12

Je pro tebe důležitý dobrý kolektiv v zaměstnání?

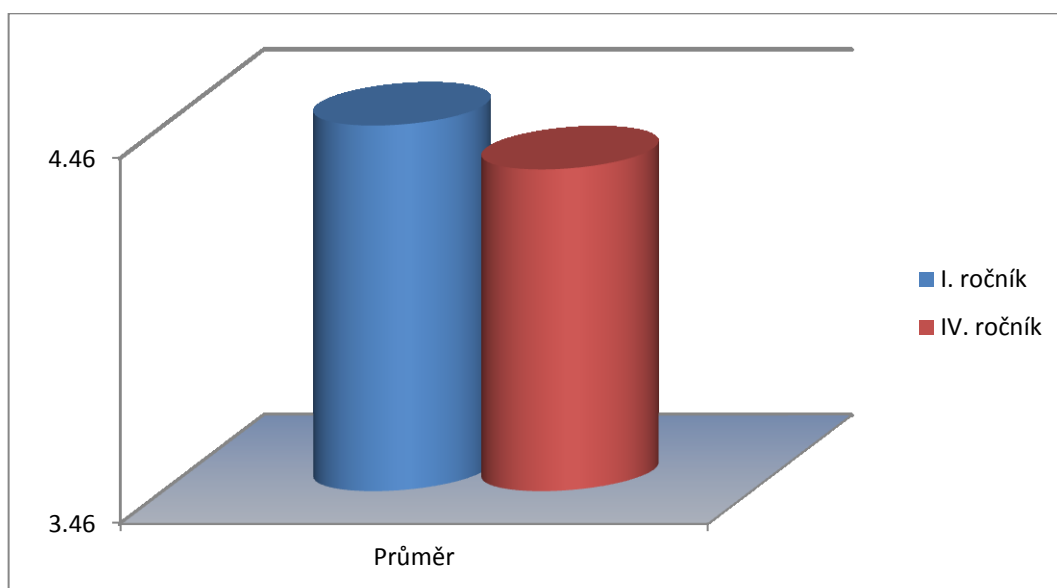
Tabulka č. 20

Důležitost dobrého kolektivu v zaměstnání

Uvedená hodnota	ISSMT		SOŠ ÚnL		MŠŠ Nový Jičín		Školy celkem	
	I.	IV.	I.	IV.	I.	IV.	I.	IV.
1	0	1	0	0	1	1	1	2
2	0	0	2	0	0	3	2	3
3	3	0	6	4	0	1	9	5
4	2	5	4	5	5	12	11	22
5	9	15	21	10	19	17	49	42
průměr	4,43	4,57	4,33	4,32	4,64	4,21	4,46	4,34

Graf č. 13

Důležitost dobrého kolektivu v zaměstnání

Ve dvanácté otázce měli studenti na stupnici číslic 1, 2, 3, 4, 5 (1= nejmenší důležitost, 5= největší důležitost) ohodnotit důležitost dobrého kolektivu v zaměstnání. V 1. ročníku ISSMT se k hodnotě 5 přiklánělo 9 studentů, k hodnotě 4 studenti 2 a k hodnotě 3 studenti 3. Průměrná hodnota u studentů 1. ročníku ISSMT byla 4,43. Ve 4. ročníku se k hodnotě 5 přiklánělo 15 studentů, k hodnotě 4 studentů 5 a k hodnotě 1 student 1. Průměrná hodnota u studentů 4. ročníku ISSMT byla 4,57. V 1. ročníku SOŠ ÚnL se k hodnotě 5 přiklánělo 21 studentů, k hodnotě 3 studentů 6, k hodnotě 4 studenti 4 a k hodnotě 2 studenti 2. Průměrná hodnota u studentů 1. ročníku SOŠ ÚnL byla 4,33. Ve 4. ročníku se k hodnotě 5 přiklánělo 10

studentů, k hodnotě 4 studentů 5 a k hodnotě 3 studenti 4. Průměrná hodnota u studentů 4. ročníku SOŠ ÚnL byla 4,32. V 1. ročníku MSS Nový Jičín se k hodnotě 5 přiklápělo 19 studentů, k hodnotě 4 studentů 5 a k hodnotě 1 student 1. Průměrná hodnota u studentů 1. ročníku MSS Nový Jičín byla 4,64. Ve 4. ročníku se k hodnotě 5 přiklápělo 17 studentů, k hodnotě 4 studentů 12, k hodnotě 3 student 1, k hodnotě 2 studenti 3 a k hodnotě 1 student 1. Průměrná hodnota studentů 4. ročníku MSS Nový Jičín byla 4,21. Celkově se studenti 1. ročníků nejvíce přiklápěli k hodnotě 5 a to 49krát, k hodnotě 4 se přiklápělo 11 studentů, k hodnotě 3 studentů 9, k hodnotě 2 studenti 2 a k hodnotě 1 student 1. Celková průměrná hodnota u studentů 1. ročníků byla 4,46. Celkově se studenti 4. ročníků nejvíce přiklápěli k hodnotě 5 a to 42krát, k hodnotě 4 se přiklápělo 22 studentů, k hodnotě 3 studentů 5, k hodnotě 2 studenti 3 a k hodnotě 1 studenti 2. Celková průměrná hodnota u studentů 4. ročníků byla 4,34.

Z výsledků výzkumného šetření vyplývá, že na otázku, zda je pro studenty důležitý dobrý kolektiv v zaměstnání, oba ročníky pohlíželi podobně. U studentů 1. ročníků byla **průměrná hodnota 4,46** a u studentů 4. ročníků **4,34**.

Studenti obou ročníků považují přítomnost dobrého kolektivu v zaměstnání za důležitou, což dokazují zvolením průměrné hodnoty 4, která udává druhou největší důležitost na dané stupnici 1 až 5. Dobrý kolektiv v zaměstnání je pro studenty stejně tak důležitý jako kolektiv ve třídě. Dobré vztahy ať už ve třídě, partě či na pracovišti usnadňují vzájemnou komunikaci a soužití mezi lidmi. Žádný ze studentů by určitě nechtěl pracovat v kolektivu lidí, kteří by ho nepřijali, nepomáhali by mu a nebyli by k němu vstřícní. Takový kolektiv člověka demotivuje a spíše sráží jeho výkonnost a nadšení. Podle mého názoru je pro studenty faktor dobrého kolektivu v zaměstnání důležitý z hlediska získání motivace, výkonnosti, důvěry, nových přátel a cenných zkušeností.

5.4.13 Otázka č. 13

Považuješ za důležité při výběru povolání výši finanční odměny?

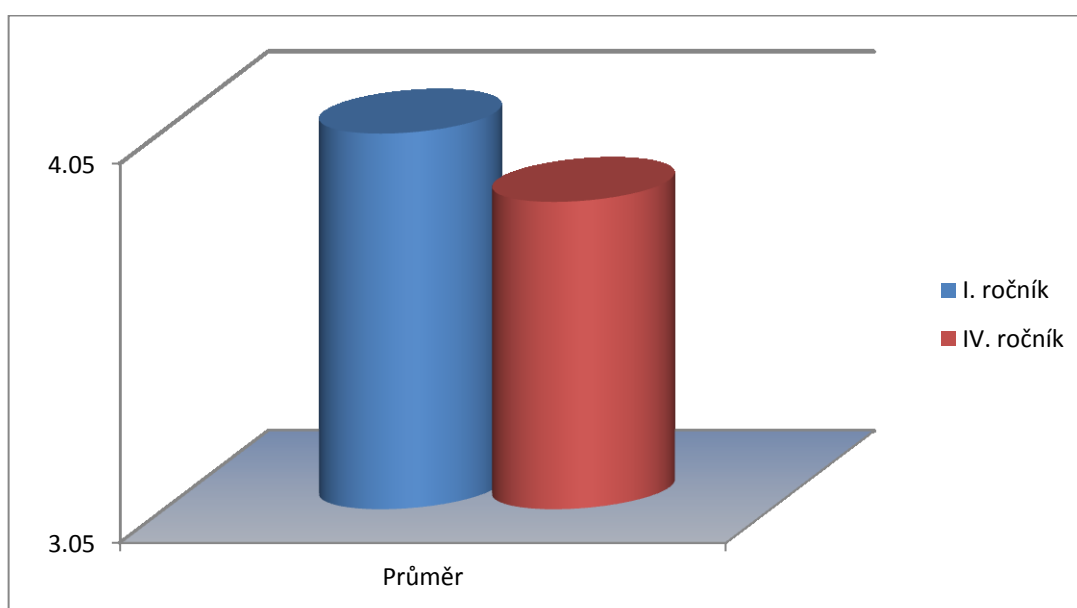
Tabulka č. 21

Důležitost výše finanční odměny při výběru povolání

Uvedená hodnota	ISSMT		SOŠ ÚnL		MSŠ Nový Jičín		Školy celkem	
	I.	IV.	I.	IV.	I.	IV.	I.	IV.
1	0	0	2	0	0	3	2	3
2	0	0	1	0	1	1	2	1
3	6	8	1	5	5	5	12	18
4	7	8	13	7	11	18	31	33
5	1	5	16	7	8	7	25	19
průměr	3,64	3,86	4,21	4,11	4,04	3,74	4,04	3,86

Graf č. 14

Důležitost výše finanční odměny při výběru povolání

Ve třinácté otázce měli studenti na stupnici číslic 1, 2, 3, 4, 5 (1= nejmenší důležitost, 5= největší důležitost) ohodnotit důležitost výše finanční odměny při výběru povolání. V 1. ročníku ISSMT se k hodnotě 5 přikláněl 1 student, k hodnotě 4 studentů 7 a k hodnotě 3 studentů 6. Průměrná hodnota u studentů 1. ročníku ISSMT byla 3,64. Ve 4. ročníku se k hodnotě 5 přiklánělo 5 studentů, k hodnotě 4 studentů 8 a k hodnotě 4 studentů také 8. Průměrná hodnota u studentů 4. ročníku ISSMT byla 3,86. V 1. ročníku SOŠ ÚnL se k hodnotě 5 přiklánělo 16 studentů, k hodnotě 4 studentů 13, k hodnotě 3 student 1, k hodnotě 2 student 1 a k hodnotě 1 studenti 2. Průměrná hodnota u studentů 1. ročníku SOŠ ÚnL byla 4,21. Ve 4. ročníku se k hodnotě 5 přiklánělo 7 studentů, k hodnotě 4 studentů 7 a k hodnotě 3

studentů 5. Průměrná hodnota u studentů 4. ročníku SOŠ ÚnL byla 4,11. V 1. ročníku MSŠ Nový Jičín se k hodnotě 5 přiklánělo 8 studentů, k hodnotě 4 studentů 11, k hodnotě 3 studentů 5 a k hodnotě 2 student 1. Průměrná hodnota u studentů 1. ročníku MSŠ Nový Jičín byla 4,04. Ve 4. ročníku se k hodnotě 5 přiklánělo 7 studentů, k hodnotě 4 studentů 18, k hodnotě 3 studentů 5 a k hodnotě 2 student 1. Průměrná hodnota studentů 4. ročníku MSŠ Nový Jičín byla 3,74. Celkově se studenti 1. ročníků nejvíce přikláněli k hodnotě 4 a to 31krát, k hodnotě 5 se přiklánělo 25 studentů, k hodnotě 3 studentů 12, k hodnotě 2 studenti 2 a k hodnotě 1 studenti také 2. Celková průměrná hodnota u studentů 1. ročníků byla 4,04. Celkově se studenti 4. ročníků nejvíce přikláněli k hodnotě 4 a to 33krát, k hodnotě 5 se přiklánělo 19 studentů, k hodnotě 3 studentů 18, k hodnotě 2 student 1 a k hodnotě 1 studenti 3. Celková průměrná hodnota u studentů 4. ročníků byla 3,86.

Z výsledků výzkumného šetření vyplývá, že na otázku, zda je pro studenty důležitá výše finanční odměny při výběru povolání, oba ročníky pohlíží podobně. U studentů 1. ročníků byla **průměrná hodnota 4,04** a u studentů 4. ročníků **3,86**.

Studenti obou ročníků zvolili důležitost výše finanční odměny při výběru povolání jako druhou největší, která je na stupnici důležitosti uvedena jako hodnota 4. Myslela jsem si, že výši finanční odměny budou studenti průměrně hodnotit číslicí 5, tedy největší důležitostí. Mile mě překvapili tím, že zvolili pro důležitost získání úspěchu a ocenění, dobrého kolektivu v zaměstnání a výše finanční odměny při výběru povolání stejnou hodnotu a to hodnotu 4. Je vidět, že všechna tato kritéria považují za stejně důležitá. Výše finanční odměny je pro studenty důležité kritérium při výběru povolání především z hlediska potřeby existenčního zajištění jedince. Dostatečná výše finanční odměny jim může zaručit peněžní nezávislost na rodičích a získání prostředků pro uspokojování svých potřeb.

5.4.14 Otázka č. 14

Jaké povolání je podle Tebe v ČR nejlépe finančně oceněno?

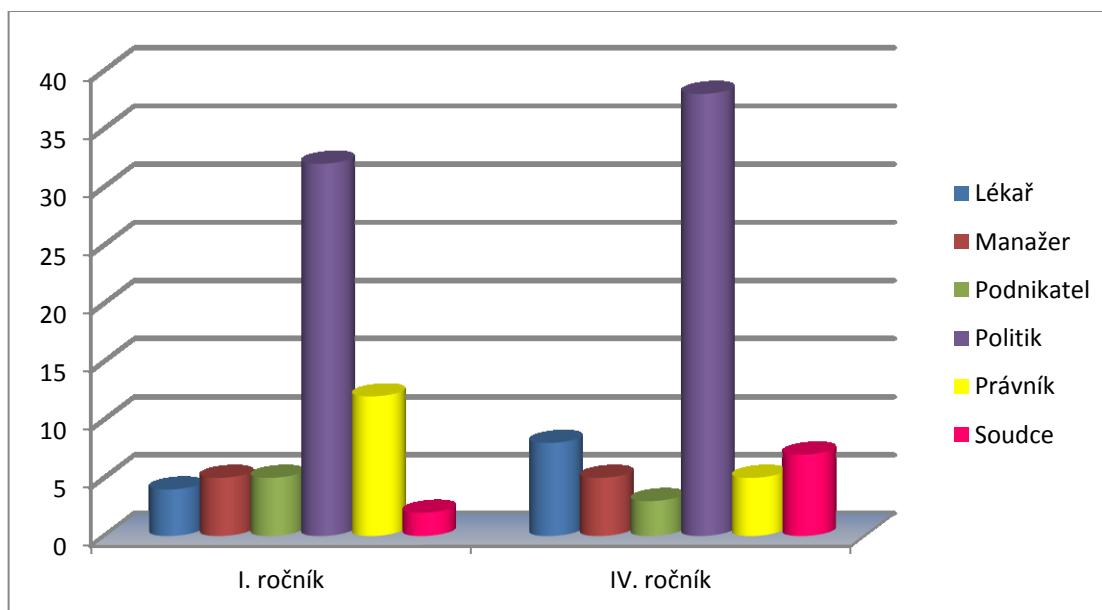
Tabulka č. 22

Povolání nejlépe finančně oceněno

Nejčastěji volená povolání	ISSMT		SOŠ ÚnL		MŠŠ Nový Jičín		Školy celkem	
	I.	IV.	I.	IV.	I.	IV.	I.	IV.
Lékař	2	2	1	5	1	1	4	8
Manažer	0	3	3	0	2	2	5	5
Podnikatel	3	0	2	1	1	2	5	3
Politik	4	9	19	10	9	19	32	38
Právník	5	1	0	2	7	2	12	5
Soudce	0	3	1	1	1	3	2	7

Graf č. 15

Povolání nejlépe finančně oceněno

Tato otázka byla otevřená a studenti v ní mohli napsat jakékoliv povolání, které je podle nich v ČR nejlépe finančně oceněno. U studentů 1. ročníků i studentů 4. ročníků nejvíce převládala a byla nejčastěji uváděna tato povolání: *lékař, manažer, podnikatel, politik, právník a soudce*. V 1. ročníku ISSMT volili povolání lékaře 2 studenti, podnikatele 3 studenti, politika 4 studenti a právníka 5 studentů. Ve 4. ročníku volili povolání lékaře 2 studenti, manažera 3 studenti, politika 9 studentů, právníka 1 student a soudce 3 studenti. V 1. ročníku SOŠ ÚnL volil povolání lékaře 1 student, manažera 3 studenti, podnikatele 2 studenti, politika 19 studentů a soudce 1 student. Ve 4. ročníku volilo povolání lékaře 5 studentů,

podnikatele 1 student, politika 10 studentů, právníka 2 studenti a soudce 1 student. V 1. ročníku MSS Nový Jičín volil povolání lékaře 1 student, manažera 2 studenti, podnikatele 1 student, politika 9 studentů, právníka 7 studentů a soudce 1 student. Ve 4. ročníku MSS Nový Jičín volil povolání lékaře 1 student, manažera 2 studenti, podnikatele 2 studenti, politika 19 studentů, právníka 2 studenti a soudce 3 studenti. Celkově studenti 1. ročníků nejčastěji volili povolání politika a to 32krát, právníka volilo 12 studentů, podnikatele 5 studentů, manažera také 5 studentů, lékaře 4 studenti a soudce 2 studenti. Celkově studenti 4. ročníků nejčastěji volili povolání politika a to 38krát, lékaře volilo 8 studentů, soudce 7 studentů, právníka 5 studentů, manažera 5 studentů a podnikatele 3 studenti.

Povolání, která studenti zvolili jako nejlépe finančně ohodnocená, korespondují s povoláními, která mají podle studentů největší prestiž v ČR. Mohlo by to být dáno tím, že studenti vnímají dobré finanční ohodnocení jako jedno z hlavních kritérií zjišťování stupně prestiže. Z těchto šesti nejčastěji volených povolání jednoznačně převládalo povolání politika. Může to být zapříčiněno tím, že platy politiků jsou často veřejně rozebírány a kritizovány a vůči platům běžných pracujících občanů jsou minimálně dvojnásobné.

5.4.15 Otázka č. 15

Jaké povolání je podle Tebe v ČR nejméně finančně oceněno?

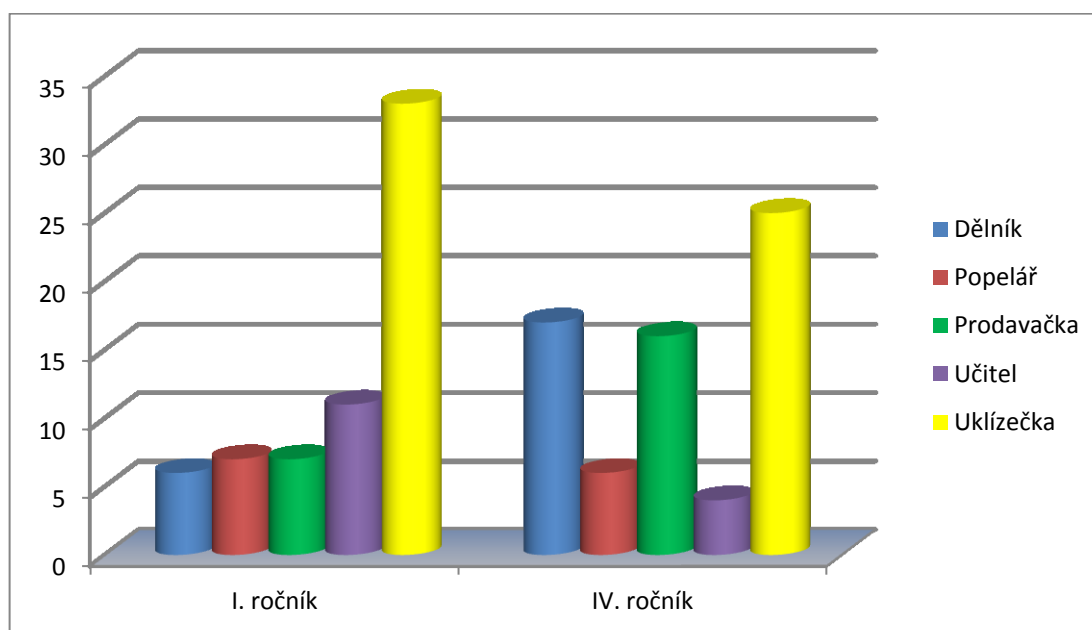
Tabulka č. 23

Povolání nejméně finančně oceněno

Nejčastěji volená povolání	ISSMT		SOŠ ÚnL		MSS Nový Jičín		Školy celkem	
	I.	IV.	I.	IV.	I.	IV.	I.	IV.
Dělník	2	6	3	2	1	9	6	17
Popelář	2	2	2	2	3	2	7	6
Prodavačka	1	1	3	4	3	11	7	16
Učitel	2	3	8	1	1	0	11	4
Uklízečka	4	5	14	8	15	12	33	25

Graf č. 16

Povolání nejméně finančně oceněno

Tato otázka byla otevřená a studenti v ní měli možnost napsat jakékoliv povolání, které je podle nich v ČR nejméně finančně ohodnoceno. Studenti 1. ročníků i studenti 4. ročníků nejčastěji volili tato povolání: *dělník, popelář, prodavačka, učitel, uklízečka*. V 1. ročníku ISSMT volili povolání dělníka 2 studenti, popeláře 2 studenti, prodavačky 1 student, učitele 2 studenti a uklízečky 4 studenti. Ve 4. ročníku volilo povolání dělníka 6 studentů, popeláře 2 studenti, prodavačky 1 student, učitele 3 studenti a uklízečky 5 studentů. V 1. ročníku SOŠ ÚnL volili povolání dělníka 3 studenti, popeláře 2 studenti, prodavačky 3 studenti, učitele 8 studentů a uklízečky 14 studentů. Ve 4. ročníku volili povolání dělníka 2 studenti, popeláře 2 studenti, prodavačky 4 studenti, učitele 1 student a uklízečky 8 studentů. V 1. ročníku MSŠ Nový Jičín volil povolání dělníka 1 student, popeláře 3 studenti, prodavačky 3 studenti, učitele 1 student a uklízečky 15 studentů. Ve 4. ročníku volilo povolání dělníka 9 studentů, popeláře 2 studenti, prodavačky 11 studentů a uklízečky 12 studentů. Celkově studenti 1. ročníků nejčastěji volili povolání uklízečky a to 33krát, povolání učitele volilo 11 studentů, prodavačky 7 studentů, popeláře 7 studentů a dělníka 6 studentů. Celkově studenti 4. ročníků nejčastěji volili povolání uklízečky a to 25krát, povolání dělníka volilo 17 studentů, prodavačky 16 studentů, popeláře 6 studentů a učitele 4 studenti.

Studenty nejčastěji volená povolání, která označili za nejméně finančně hodnocená, se shodují s povoláními s nízkou prestiží. Stejně jako shoda u povolání s vysokou prestiží a nejvyšším finančním oceněním, tak i shoda povolání s nízkou prestiží a malou finanční odměnou může být způsobena tím, že studenti vyšší finančního ocenění považují za jeden

z hlavních faktorů zjišťování stupně prestiže. Proto se povolání jako dělník, popelář, prodavačka a uklízečka objevovala v obou případech. Tato povolání jsou oprávněně společností vnímána jako málo finančně ohodnocená, a tudíž podřadná. To se odrazilo i v odpovědích studentů. Kromě těchto čtyř povolání studenti často volili i povolání učitele. Mohlo by to být způsobeno tím, že učitelé stále veřejně bojují o zvýšení platů, stávkují, a proto studenti zařadili i jejich povolání mezi málo finančně ohodnocené.

5.4.16 Otázka č. 16

Zvolil/a by sis stejný studijní obor, kdyby sis mohl/a znovu vybrat?

Tabulka č. 24

Vybral/a by sis stejný studijní obor

Odpověď	ISSMT						SOŠ ÚnL						MŠŠ Nový Jičín					
	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%
a)spíše ano	8	58	7	33	15	43	14	43	8	42	22	43	11	44	7	21	18	31
b)rozhodně ano	2	14	1	5	3	8	3	9	5	26	8	15	10	40	7	21	17	29
c)spíše ne	2	14	8	38	10	29	12	36	2	11	14	27	3	12	12	35	15	25
d)rozhodně ne	2	14	5	24	7	20	4	12	4	21	8	15	1	4	8	23	9	15
celkem	14	100	21	100	35	100	33	100	19	100	52	100	25	100	34	100	59	100

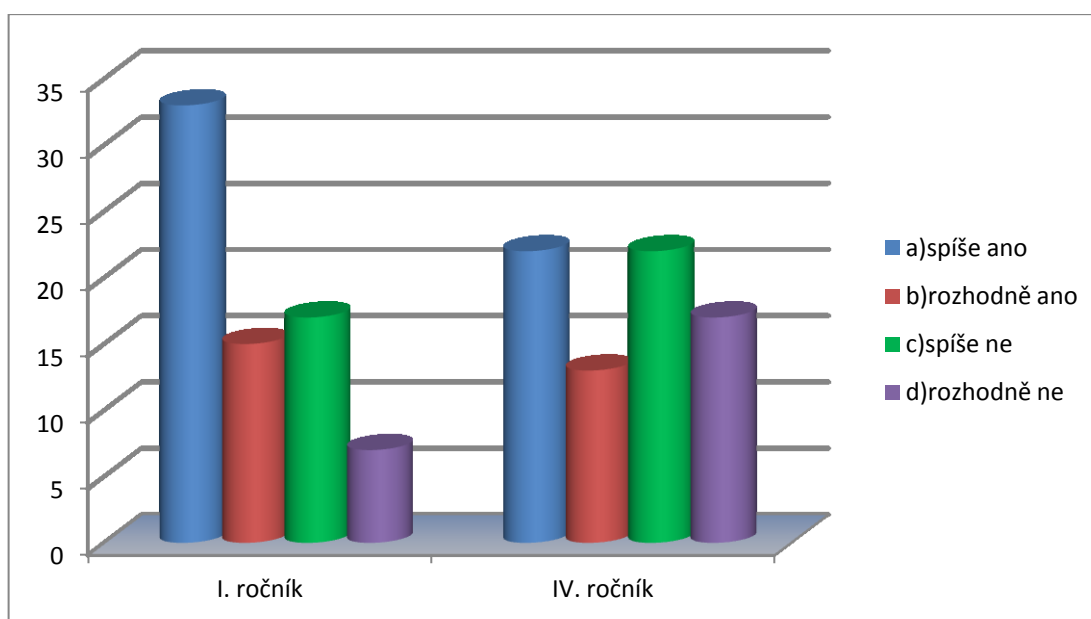
Tabulka č. 25

Vybral/a by sis stejný studijní obor celkem

Odpověď	Školy celkem					
	I.	%	IV.	%	Σ	%
a)spíše ano	33	46	22	30	55	38
b)rozhodně ano	15	21	13	17	28	19
c)spíše ne	17	23	22	30	39	27
d)rozhodně ne	7	10	17	23	24	16
celkem	72	100	74	100	146	100

Graf č. 17

Výběr stejného oboru

Tato otázka byla uzavřená a studenti v ní mohli volit mezi 4 možnostmi a to: **a) spíše ano, b) rozhodně ano, c) spíše ne a d) rozhodně ne.** V 1. ročníku ISSMT volilo možnosti a) 8 studentů, tj. 58%, b) 2 studenti, tj. 14%, c) 2 studenti, tj. 14% a d) 2 studenti, tj. 14%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 7 studentů, tj. 33%, b) 1 student, tj. 5%, c) 8 studentů, tj. 38% a d) 5 studentů, tj. 24%. Celkově za ISSMT volilo možnosti a) 15 studentů, tj. 43%, b) 3 studenti, tj. 8%, c) 10 studentů, tj. 29% a d) 7 studentů, tj. 20%. V 1. ročníku SOŠ ÚnL volilo možnosti a) 14 studentů, tj. 43%, b) 3 studenti, tj. 9%, c) 12 studentů, tj. 36% a d) 4 studenti, tj. 12%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 8 studentů, tj. 42%, b) 5 studentů, tj. 26%, c) 2 studenti, tj. 11% a d) 4 studenti, tj. 21%. Celkově za SOŠ ÚnL volilo možnosti a) 22 studentů, tj. 43%, b) 8 studentů, tj. 15%, c) 14 studentů, tj. 27% a d) 8 studentů, tj. 15%. V 1. ročníku MSS Nový Jičín volilo možnosti a) 11 studentů, tj. 44%, b) 10 studentů, tj. 40%, c) 3 studenti, tj. 12% a d) 1 student, tj. 4%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 7 studentů, tj. 21%, b) 7 studentů, tj. 21%, c) 12 studentů, tj. 35% a d) 8 studentů, tj. 23%. Celkově za MSS Nový Jičín volilo možnosti a) 18 studentů, tj. 31%, b) 17 studentů, tj. 29%, c) 15 studentů, tj. 25% a d) 9 studentů, tj. 15%. Celkově za 1. ročník volilo možnosti a) 33 studentů, tj. 46%, b) 15 studentů, tj. 21%, c) 17 studentů, tj. 23% a d) 7 studentů, tj. 10%. Celkově za 4. ročník volilo možnosti a) 22 studentů, tj. 30%, b) 13 studentů, tj. 17%, c) 22 studentů, tj. 30% a d) 17 studentů, tj. 23%.

Z výsledků výzkumného šetření vyplývá, že se v otázce, zda by si studenti vybrali stejný studijní obor, studenti 1. ročníků a studenti 4. ročníků liší. Studenti 1. ročníků nejčastěji

volili možnost *a) spíše ano*, často volili možnosti *b) rozhodně ano* a *c) spíše ne* a méně často možnost *d) rozhodně ne*. Studenti 4. ročníků shodně nejčastěji volili možnosti *a) spíše ano* a *c) spíše ne*, často volili možnosti *d) rozhodně ne* a *b) rozhodně ano*.

U studentů 1. ročníků jednoznačně převládají pozitivní možnosti. Podle mého názoru je to především z toho důvodu, že studují na vybrané škole krátce, baví je učit se něčemu novému, teprve čekají, zda se jejich očekávání naplní či nikoliv. Také zatím neměli všechny předměty, neprošli praxí, ze které by získali zpětnou vazbu, zda si vybrali správný obor, a proto zatím školu považují za dobře zvolenou, a tudíž by ani jejich volbu neměnili. U studentů 4. ročníků jsou pozitivní a negativní možnosti na stejné úrovni. Možnosti spíše ano a spíše ne nesou stejnou hodnotu. Přítomnost shody mezi pozitivními a negativními odpověďmi by mohlo být způsobena tím, že studenti posledních ročníků dosáhli potřebných vědomostí k zvolené problematice, nabyli zkušenosti z praxe a tím získali zpětnou vazbu, zda si vybrali či nevybrali správný obor. Studenti ve 4. ročníku mohli za dobu studia zjistit, zda je zvolený obor bude naplňovat či nikoliv. Někdo přišel na to, že zvolil studijní obor správně, někdo naopak zjistil, že se tomuto oboru věnovat nechce a to se odráží i ve studentských odpovědích.

5.4.17 Otázka č. 17

Podle čeho si budeš vybírat budoucí povolání?

Tabulka č. 26

Výběr budoucího povolání

Odpověď	ISSMT						SOŠ ÚnL						MŠŠ Nový Jičín					
	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%
a) finanční odměna	5	36	7	33	12	34	13	39	3	16	16	30	8	32	4	12	12	20
b) prestiž povolání	2	14	3	14	5	14	3	9	2	11	5	10	2	8	2	6	4	7
c) pracovní povýšení	2	14	1	5	3	9	2	6	1	5	3	6	0	0	4	12	4	7
d) pracovní kolektiv	0	0	0	0	0	0	3	9	0	0	3	6	1	4	1	3	2	3
e) zájem o povolání	4	29	10	48	14	40	12	37	13	68	25	48	13	52	23	67	36	61
f) jiný	1	7	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	1	4	0	0	1	2
celkem	14	100	21	100	35	100	33	100	19	100	52	100	25	100	34	100	59	100

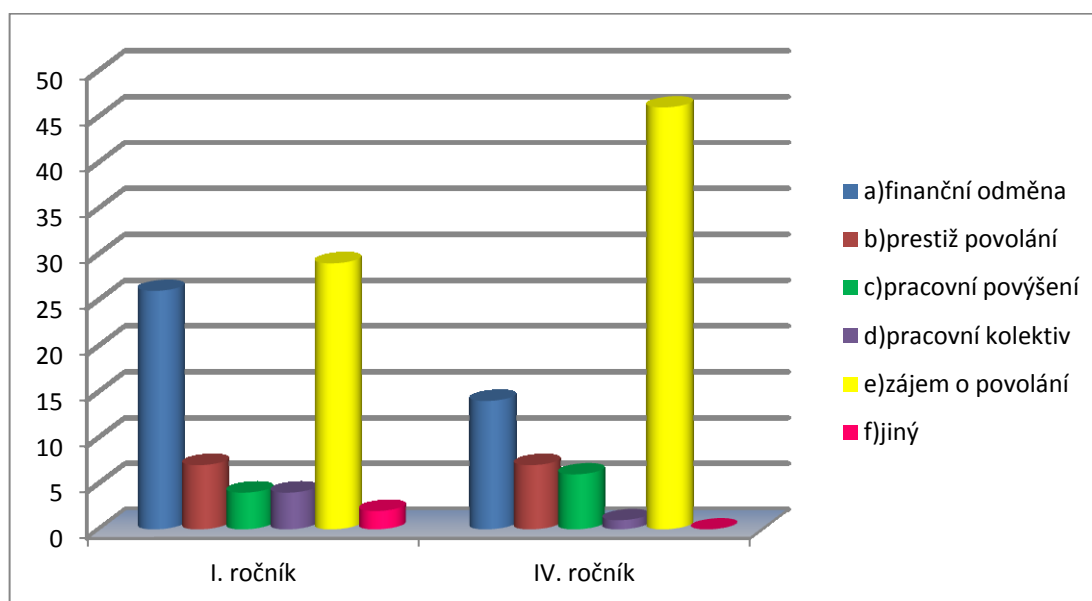
Tabulka č. 27

Výběr budoucího povolání celkem

Odpověď	Školy celkem					
	I.	%	IV.	%	Σ	%
a) finanční odměna	26	36	14	19	40	28
b) prestiž povolání	7	9	7	10	14	10
c) pracovní povýšení	4	6	6	8	10	7
d) pracovní kolektiv	4	6	1	1	5	3
e) zájem o povolání	29	40	46	62	75	51
f) jiný	2	3	0	0	2	1
celkem	72	100	74	100	146	100

Graf č. 18

Výběr budoucího povolání

Tato otázka byla polouzavřená a studenti v ní mohli volit předepsané možnosti nebo se vyjádřit jinak. Studenti měli na výběr z těchto možností: **a) výše finanční odměny, b) prestiž povolání, c) možnost pracovního povýšení, d) pracovní kolektiv, e) vlastní zájem o povolání a f) jiný.** V 1. ročníku ISSMT volilo možnosti a) 5 studentů, tj. 36%, b) 2 studenti, tj. 14%, c) 2 studenti, tj. 14%, e) 4 studenti, tj. 29% a f) 1 student, tj. 7%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 7 studentů, tj. 33%, b) 3 studenti, tj. 14%, c) 1 student, tj. 5% a e) 10 studentů, tj. 48%. Celkově za ISSMT volilo možnosti a) 12 studentů, tj. 34%, b) 5 studentů, tj. 14%, c) 3 studenti, tj. 9%, e) 14 studentů, tj. 40% a f) 1 student, tj. 3%. V 1. ročníku SOŠ ÚnL volilo možnost a) 13 studentů, tj. 39%, b) 3 studenti, tj. 9%, c) 2 studenti, tj. 6%, d) 3 studenti, tj. 9% a e) 12 studentů, tj. 37%. Ve 4. ročníku volili možnosti a) 3 studenti, tj. 16%, b) 2 studenti, tj. 11%, c) 1 student, tj. 5% a e) 13 studentů, tj. 68%. Celkově za SOŠ ÚnL volilo možnosti a) 16 studentů, tj. 30%, b) 5 studentů, tj. 10%, c) 3 studenti, tj. 6%, d) 3 studenti, tj. 6% a e) 25 studentů, tj. 48%. V 1. ročníku MSSŠ Nový Jičín volilo možnosti a) 8 studentů, tj. 32%, b) 2 studenti, tj. 8%, d) 1 student, tj. 4%, e) 13 studentů, tj. 52% a f) 1 student, tj. 4%. Ve 4. ročníku volili možnosti a) 4 studenti, tj. 12%, b) 2 studenti, tj. 6%, c) 4 studenti, tj. 12%, d) 1 student, tj. 3% a e) 23 studentů, tj. 67%. Celkově za MSSŠ Nový Jičín volilo možnosti a) 12 studentů, tj. 20%, b) 4 studenti, tj. 7%, c) 4 studenti, tj. 7%, d) 2 studenti, tj. 3%, e) 36 studentů, tj. 61% a f) 1 student, tj. 2%. Celkově za 1. ročník volilo možnosti a) 26 studentů, tj. 36%, b) 7 studentů, tj. 9%, c) 4 studenti, tj. 6%, d) 4 studenti, tj. 6%, e) 29 studentů, tj. 40% a f) 2 studenti, tj. 3%. Celkově za 4. ročník volilo možnosti a) 14 studentů,

tj. 19% b) 7 studentů, tj. 10%, c) 6 studentů, tj. 8%, d) 1 student, tj. 1% a e) 46 studentů, tj. 62%.

Z výsledků výzkumného šetření vyplývá, že se v kritériích, podle kterých budou studenti volit budoucí povolání, studenti 1. ročníků a 4. ročníků liší. U studentů 1. ročníků převládali skoro shodně možnosti *e) vlastní zájem o povolání* a *a) výše finanční odměny volili*. Možnosti *b) prestiž povolání*, *c) možnost pracovního povýšení* a *d) pracovní kolektiv* volili méně často a minimálně volili možnost *f) jiný*. U studentů 4. ročníků markantně převládala možnost *e) vlastní zájem o povolání* nad ostatními možnostmi, které volili minimálně.

To, že studenti 1. ročníků volili téměř shodně možnosti vlastní zájem o povolání a výše finanční odměny, dokazuje, že stále nemají ujasněno, co od zvoleného povolání očekávají. Vysoká finanční odměna je pro ně stejně lákavá jako zájem o povolání. Studenti 4. ročníků dle mého volili nejčastěji vlastní zájem o povolání, protože se musí rozhodovat, zda půjdou dále studovat nebo si budou hledat práci. Důležitost zainteresovanosti v určitém oboru či povolání je pro ně tedy velmi podstatná. Studenti si budou vybírat na základě toho, zda by je dané povolání naplňovalo a zajímalo. Ostatní možnosti jako důležitost prestiže povolání, pracovního povýšení, pracovního kolektivu či jiné se objevovaly méně často. Na přítomnosti těchto volených možností je vidět, že každý student je originál, má jiný žebříček hodnot. Najdou se i tací, pro které je důležitá prestiž povolání či pracovní kolektiv. Jiní si budou vybírat budoucí povolání dle jiných kritérií, která jim nebyla nabídnuta (např. *podle užitečnosti daného povolání* či *podle toho, zda se bude přibližovat vysněnému povolání*).

5.4.18 Otázka č. 18

Kdyby sis mohl/a vybrat jakékoli povolání, které by to bylo?

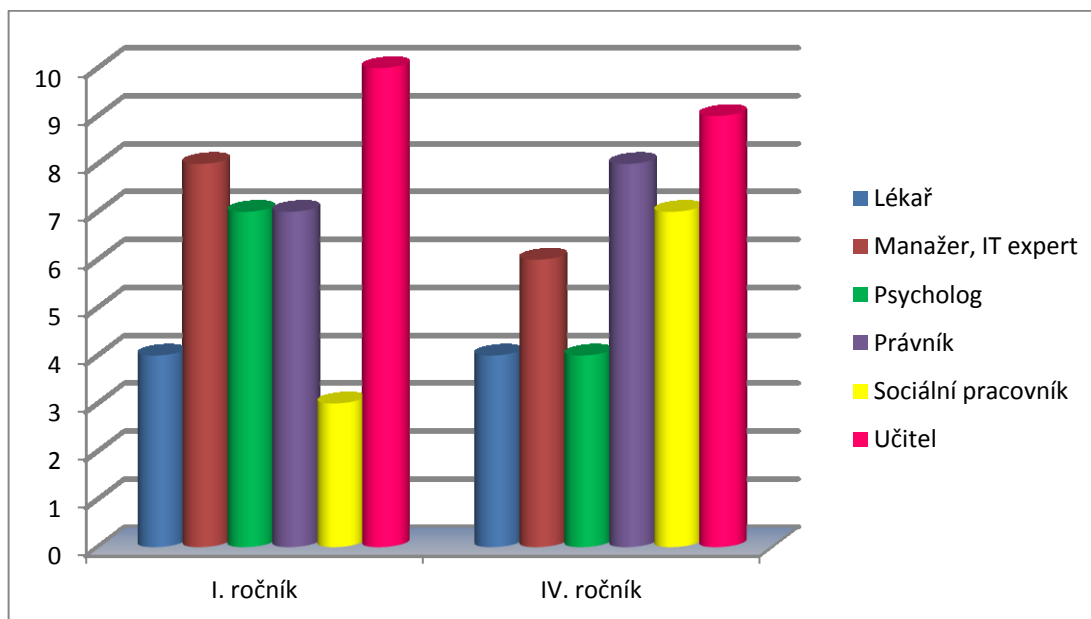
Tabulka č. 28

Vysněná povolání

Nejčastěji volená povolání	ISSMT		SOŠ ÚnL		MSŠ Nový Jičín		Školy celkem	
	I.	IV.	I.	IV.	I.	IV.	I.	IV.
Lékař	1	1	2	1	1	2	4	4
Manažer, IT expert	1	1	4	2	3	3	8	6
Psycholog	2	2	3	1	2	1	7	4
Právník	0	1	5	2	2	5	7	8
Sociální pracovník	2	3	1	3	0	1	3	7
Učitel	4	5	4	2	2	2	10	9

Graf č. 19

Vysněná povolání

Tato otázka byla otevřená a studenti v ní měli možnost uvést jakékoli povolání, které by chtěli vykonávat. Nejčastěji volená povolání, která se objevovala u obou ročníků, byla: *lékař, manažer či IT expert, psycholog, právník, sociální pracovník a učitel*. V 1. ročníku ISSMT volil povolání lékaře 1 student, manažera či IT experta 1 student, psychologa 2 studenti, sociální pracovníka 2 studenti a učitele 4 studenti. Ve 4. ročníku volil povolání lékaře 1 student, manažera či IT experta 1 student, psychologa 2 studenti, právníka 1 student,

sociálního pracovníka 3 studenti a učitele 5 studentů. V 1. ročníku SOŠ ÚnL volili povolání lékaře 2 studenti, manažera či IT experta 4 studenti, psychologa 3 studenti, právníka 5 studentů, sociálního pracovníka 1 student a učitele 4 studenti. Ve 4. ročníku volil povolání lékaře 1 student, manažera či IT experta 2 studenti, psychologa 1 student, právníka 2 studenti, sociálního pracovníka 3 studenti a učitele 2 studenti. V 1. ročníku MSS Nový Jičín volil povolání lékaře 1 student, manažera či IT experta 3 studenti, psychologa 2 studenti, právníka 2 studenti a učitele 2 studenti. Ve 4. ročníku volili povolání lékaře 2 studenti, manažera či IT experta 3 studenti, psychologa 1 student, právníka 5 studentů, sociálního pracovníka 1 student a učitele 2 studenti. Celkově za 1. ročník volili povolání lékaře 4 studenti, manažera či IT experta 8 studentů, psychologa 7 studentů, právníka 7 studentů, sociálního pracovníka 3 studenti a učitele 10 studentů. Celkově za 4. ročník volili povolání lékaře 4 studenti, manažera či IT experta 6 studentů, psychologa 4 studenti, právníka 8 studentů, sociálního pracovníka 7 studentů a učitele 9 studentů.

Každý student je individualita, a to se odráží i v jeho zájmech či snech. Co student, to jiná záliba, názor či postoj. V této otázce se odrážejí dětské sny, koníčky či zájmy studentů. Důvody, proč studenti volili zmíněná povolání, byly např.: *psycholog*- dětský sen, baví je práce s lidmi, chtějí by pomáhat při partnerských problémech, zajímá je obor psychologie; *manažer či IT expert*- chtějí by mít možnost o něčem rozhodovat, plánovat, organizovat věci ve firmě, zajímají se o práci na počítači; *právník*- dlouhodobě se zajímají o právo, dobré finanční ohodnocení; *sociální pracovník a lékař*- důležitá a užitečná povolání, zájem pomáhat lidem, přítomnost pocitu, že někomu pomáhají; *učitel*- mají rádi děti a baví je práce s nimi.

5.4.19 Otázka č. 19

Které povolání bys nechtěl/a vykonávat?

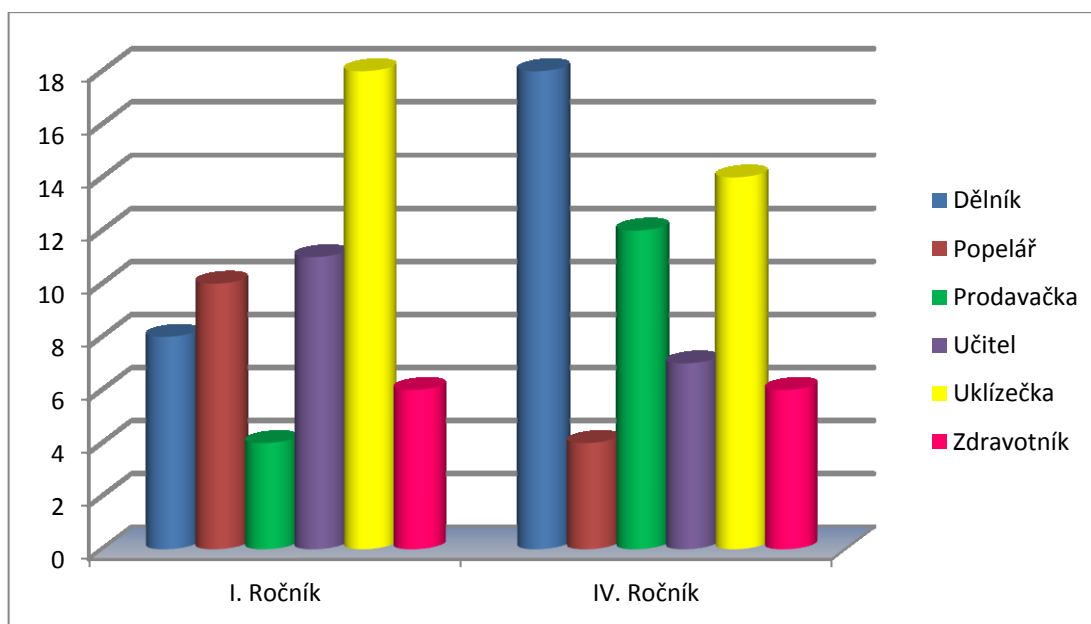
Tabulka č. 29

Nechtěná povolání

Nejčastěji volená povolání	ISSMT		SOŠ ÚnL		MŠŠ Nový Jičín		Školy celkem	
	I.	IV.	I.	IV.	I.	IV.	I.	IV.
Dělník	2	9	2	3	4	6	8	18
Popelář	3	1	5	1	2	2	10	4
Prodavačka	1	2	1	1	2	9	4	12
Učitel	2	2	6	2	3	3	11	7
Uklízečka	4	3	11	9	3	1	18	14
Zdravotník	1	0	2	2	3	4	6	6

Graf č. 20

Nechtěná povolání

Tato otázka byla otevřená a studenti v ní měli možnost napsat jakékoliv povolání, které by vykonávat nechtěli. Nejčastěji volená povolání, která se objevovala u obou ročníků, byla: **dělník, popelář, prodavačka, učitel, uklízečka, zdravotník**. V 1. ročníku ISSMT volili povolání dělníka 2 studenti, popeláře 3 studenti, prodavačky 1 student, učitele 2 studenti, uklízečky 4 studenti a zdravotníka 1 student. Ve 4. ročníku volilo povolání dělníka 9 studentů, popeláře 1 student, prodavačky 2 studenti, učitele 2 studenti a uklízečky 3 studenti. V 1.

ročníku SOŠ ÚnL volili povolání dělníka 2 studenti, popeláře 5 studentů, prodavačky 1 student, učitele 6 studentů, uklízečky 11 studentů a zdravotníka 2 studenti. Ve 4. ročníku volili povolání dělníka 3 studenti, popeláře 1 student, prodavačky 1 student, učitele 2 studenti, uklízečky 9 studentů a zdravotníka 2 studenti. V 1. ročníku MSS Nový Jičín volili povolání dělníka 4 studenti, popeláře 2 studenti, prodavačky 2 studenti, učitele 3 studenti, uklízečky 3 studenti a zdravotníka 3 studenti. Ve 4. ročníku volilo povolání dělníka 6 studentů, popeláře 2 studenti, prodavačky 9 studentů, učitele 3 studenti, uklízečky 1 student a zdravotníka 4 studenti. Celkově za 1. ročník volilo povolání dělníka 8 studentů, popeláře 10 studentů, prodavačky 4 studenti, učitele 11 studentů, uklízečky 18 studentů a zdravotníka 6 studentů. Celkově za 4. ročník volilo povolání dělníka 18 studentů, popeláře 4 studenti, prodavačky 12 studentů, učitele 7 studentů, uklízečky 14 studentů a zdravotníka 6 studentů.

Vysněná povolání studenti volili na základě svých snů, zájmů, postojů. Naopak povolání, která by studenti nechtěli vykonávat, volili dle toho, co by je nenaplňovalo, nezajímalo, z čeho by měli strach a co by nezvládli. Povolání, která jednoho mohou zajímat a naplňovat, mohou pro druhého znamenat utrpení či ztrátu času. Důvody, které studenti uváděli u povolání, která by nechtěli vykonávat, byly např.: *zdravotník*- náročná práce, velká zodpovědnost za lidské životy, někomu se z krve dělá špatně; *dělník*- fyzicky náročné, malá finanční odměna, monotónní práce; *popelář* a *uklízečka*- málo peněz, podřadná, špinavá, náročná práce; *prodavačka*- pracují i o víkendech a svátcích, hodně práce za málo peněz; *učitel*- nebaví je práce s dětmi, má hodně zodpovědností a starostí.

5.4.20 Otázka č. 20

Za jakou minimální částku bys byl/a ochotný/á pracovat?

Tabulka č. 30

Minimální částka za práci

Nejčastěji volená částka	ISSMT						SOŠ ÚnL						MŠŠ Nový Jičín					
	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%
do 10.000,-	5	36	6	29	11	31	3	9	1	5	4	8	6	24	5	15	11	19
11.000,- až 20.000,-	9	64	14	67	23	66	25	76	16	84	41	79	13	52	27	79	40	68
nad 21.000,-	0	0	1	4	1	3	5	15	2	11	7	13	6	24	2	6	8	13
celkem	14	100	21	100	35	100	33	100	19	100	52	100	25	100	34	100	59	100

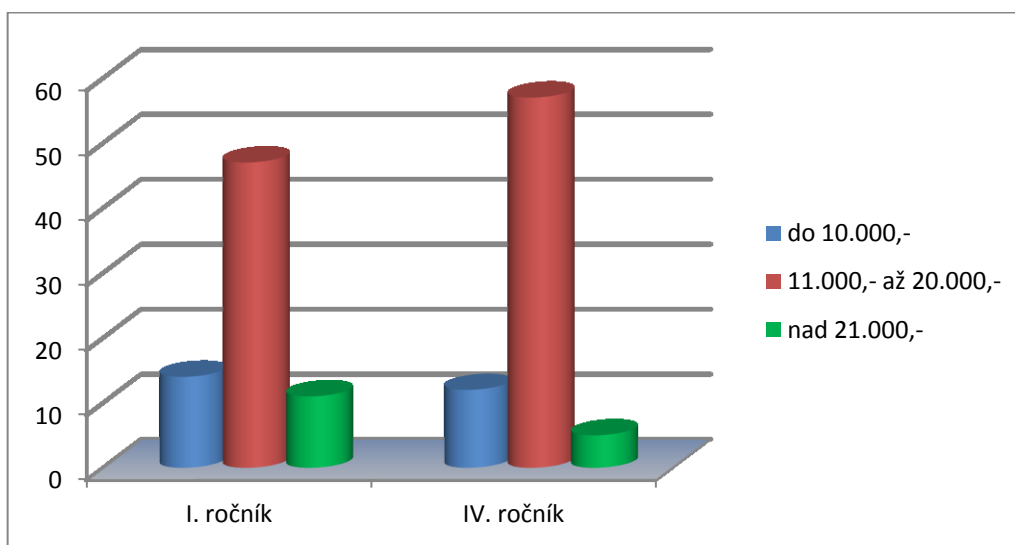
Tabulka č. 31

Minimální částka za práci celkem

Nejčastěji volená částka	Školy celkem					
	I.	%	IV.	%	Σ	%
do 10.000,-	14	19	12	16	26	18
11.000,- až 20.000,-	47	66	57	77	104	71
nad 21.000,-	11	15	5	7	16	11
celkem	72	100	74	100	146	100

Graf č. 21

Minimální částka za práci

Tato otázka byla otevřená a studenti v ní měli možnost uvést jakoukoliv minimální částku, za kterou by byli ochotni pracovat. Nejčastěji volené částky jsem rozdělila do třech kategorií a to: částka **do 10.000,-**, **11.000,- až 20.000,-** a **nad 21.000,-**. V 1. ročníku ISSMT částku do 10.000,- volilo 5 studentů, tj. 36% a 11.000,- až 20.000,- studentů 9, tj. 64%. Ve 4. ročníku částku do 10.000,- volilo 6 studentů, tj. 29%, 11.000,- až 20.000,- studentů 14, tj. 67% a nad 21.000,- student 1, tj. 4%. Celkově za ISSMT částku do 10.000,- volilo 11 studentů, tj. 31%, 11.000,- až 20.000,- studentů 23, tj. 66% a nad 21.000,- student 1, tj. 3%. V 1. ročníku SOŠ ÚnL částku do 10.000,- volili 3 studenti, tj. 9%, 11.000,- až 20.000,- studentů 25, tj. 76% a nad 21.000,- studentů 5, tj. 15%. Ve 4. ročníku částku do 10.000,- volil 1 student, tj. 5%, 11.000,- až 20.000,- studentů 16, tj. 84% a nad 21.000,- studenti 2, tj. 11%. Celkově za SOŠ ÚnL částku do 10.000,- volili 4 studenti, tj. 8 %, 11.000,- až 20.000,- studentů 41, tj. 79% a nad 21.000,- studentů 7, tj. 13%. V 1. ročníku MSSŠ Nový Jičín částku do 10.000,- volilo 6 studentů, tj. 24%, 11.000,- až 20.000,- studentů 13, tj. 52% a nad 21.000,- studentů 6, tj. 24%. Ve 4. ročníku částku do 10.000,- volilo 5 studentů, tj. 15%, 11.000,- až 20.000,- volilo 27 studentů, tj. 79% a nad 21.000,- studenti 2, tj. 6 %. Celkově za MSSŠ Nový Jičín částku do 10.000,- volilo 11 studentů, tj. 19%, 11.000,- až 20.000,- studentů 40, tj. 68% a nad 21.000,- studentů 8, tj. 13%. Celkově za 1. ročník částku do 10.000,- volilo 14 studentů, tj. 19%, 11.000,- až 20.000,- studentů 47, tj. 66% a nad 21.000,- studentů 11, tj. 15%. Celkově za 4. ročník částku do 10.000,- volilo 12 studentů, tj. 16%, 11.000,- až 20.000,- studentů 57, tj. 77% a nad 21.000,- studentů 5, tj. 7%.

Z výsledků výzkumného šetření vyplývá, že na otázku, za jakou minimální částku by byli studenti ochotni pracovat, studenti 1. ročníků i studenti 4. ročníků pohlíží podobně. U obou ročníků převládala kategorie **11.000,- až 20.000,-**, častěji volili částky **do 10.000,-** a méně často částky **nad 21.000,-**.

Převaha volené kategorie 11.000,- až 20.000,- mě mile překvapila, protože dokazuje, že studenti mají reálnou a nepřemrštěnou představu o tom, kolik by mohli v zaměstnání vydělávat. Druhá nejčastěji volená částka do 10.000,- jen podtrhuje to, že studenti stojí pevně na zemi a nemají zkreslené představy o výškách svých budoucích platů. Pár jedinců volilo i částky nad 21.000,-, což by mohlo být způsobeno tím, že se buď pohybují mezi lidmi, kteří vykonávají povolání s vysokým příjmem, a proto předpokládají, že tolik budou vydělávat i oni, nebo pouze nemusí být obeznámeni s problematikou na trhu práce.

5.4.21 Otázka č. 21

Co v budoucnosti očekáváš od zvoleného povolání?

Tabulka č. 32

Očekávání od zvoleného povolání

Odpověď	ISSMT						SOŠ ÚnL						MSŠ Nový Jičín					
	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%
a)pracovní uplatnění	3	21	6	29	9	26	3	9	3	16	6	12	5	20	8	23	13	22
b)finanční podmínky	5	36	11	52	16	45	23	70	10	52	33	63	12	48	19	56	31	53
c)zatím neví	5	36	3	14	8	23	7	21	3	16	10	19	6	24	4	12	10	17
d)jiný	1	7	1	5	2	6	0	0	3	16	3	6	2	8	3	9	5	8
celkem	14	100	21	100	35	100	33	100	19	100	52	100	25	100	34	100	59	100

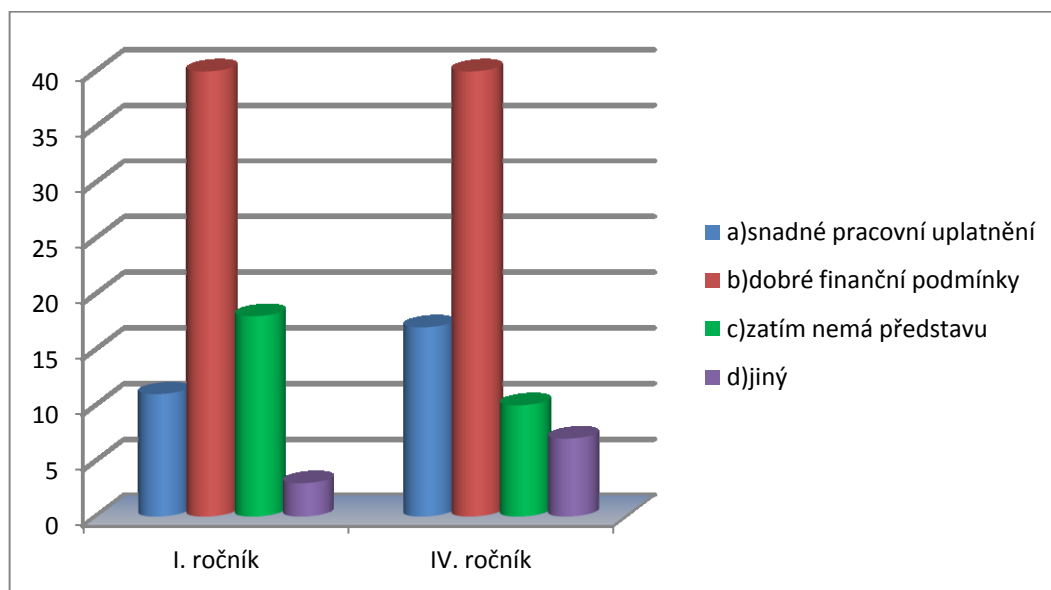
Tabulka č. 33

Očekávání od zvoleného povolání celkem

Odpověď	Školy celkem					
	I.	%	IV.	%	Σ	%
a)pracovní uplatnění	11	15	17	23	28	19
b)finanční podmínky	40	56	40	54	80	55
c)zatím neví	18	25	10	14	28	19
d)jiný	3	4	7	9	10	7
celkem	72	100	74	100	146	100

Graf č. 22

Očekávání od zvoleného povolání

Tato otázka byla polouzavřená a studenti v ní mohli volit z předepsaných možností nebo se vyjádřit jinak. Studenti měli na výběr z těchto možností: **a) snadné pracovní uplatnění, b) dobré finanční podmínky, c) zatím nemám představu a d) jiný.** V 1. ročníku ISSMT volili možnosti a) 3 studenti, tj. 21%, b) 5 studentů, tj. 36%, c) 5 studentů, tj. 36 a d) 1 student, tj. 7%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 6 studentů, tj. 29%, b) 11 studentů, tj. 52%, c) 3 studenti, tj. 14% a d) 1 student, tj. 5%. Celkově za ISSMT volilo možnosti a) 9 studentů, tj. 26%, b) 16 studentů, tj. 45%, c) 8 studentů, tj. 23% a d) 2 studenti, tj. 6%. V 1. ročníku SOŠ ÚnL volili možnosti a) 3 studenti, tj. 9%, b) 23 studentů, tj. 70% a c) 7 studentů, tj. 21%. Ve 4. ročníku volili možnosti a) 3 studenti, tj. 16%, b) 10 studentů, tj. 52%, c) 3 studenti, tj. 16% a d) 3 studenti, tj. 16%. Celkově za SOŠ ÚnL volilo možnosti a) 6 studentů, tj. 12%, b) 33 studentů, tj. 63%, c) 10 studentů, tj. 19% a d) 3 studenti, tj. 6%. V 1. ročníku MSSŠ Nový Jičín volilo možnosti a) 5 studentů, tj. 20%, b) 12 studentů, tj. 48%, c) 6 studentů, tj. 24% a d) 2 studenti, tj. 8%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 8 studentů, tj. 23%, b) 19 studentů, tj. 56%, c) 4 studenti, tj. 12% a d) 3 studenti, tj. 9%. Celkově za MSSŠ Nový Jičín volilo možnosti a) 13 studentů, tj. 22%, b) 31 studentů, tj. 53%, c) 10 studentů, tj. 17% a d) 5 studentů, tj. 8%. Celkově za 1. ročník volilo možnosti a) 11 studentů, tj. 15%, b) 40 studentů, tj. 56%, c) 18 studentů, tj. 25% a d) 3 studenti, tj. 4%. Celkově za 4. ročník volilo možnosti a) 17 studentů, tj. 23%, b) 40 studentů, tj. 54%, c) 10 studentů, tj. 14% a d) 7 studentů, tj. 9%.

Z výsledků výzkumného šetření vyplývá, že na otázku, co studenti očekávají od budoucího zvoleného zaměstnání, oba ročníky pohlíží podobně. U studentů 1. ročníků i

studentů 4. ročníků převládala možnost **b) dobré finanční podmínky**, často volili možnosti **a) snadné pracovní uplatnění** a **c) zatím nemám představu**, minimálně volili možnost **d) jiný**.

Převaha možnosti, že studenti od zvoleného povolání očekávají dobré finanční podmínky, dokazuje to, že jsou pro studenty důležitým faktorem při výběru povolání. Především z hlediska získání nezávislosti na ostatních, osamostatnění se a možnost i nakládat s penězi podle svého a využívat je pro uspokojování svých potřeb. Častá volba možnosti snadného pracovní uplatnění by mohla být způsobena tím, že se v dnešní době těžko hledá práce. Proto je pro studenty důležité, aby měli snazší možnost uplatnění, a tedy volit povolání, která poskytují volná místa a jsou žádána. Často také studenti volili možnost, že zatím nemají představu, co očekávají od zvoleného povolání. Podle mého názoru to je jak u studentů 1. ročníků, tak i studentů 4. ročníků zapříčiněno tím, že stále přemýšlí, hledají a analyzují, co od zvoleného povolání mohou očekávat, co pro ně bude výhodné či nikoli. Několik studentů volilo i možnost d), kam mohly napsat jakékoliv jiné faktory, které očekávají od zvoleného povolání. Studenti uváděli např. tyto faktory: *získání zkušeností, velká poptávka po daném oboru, zájem o povolání, práce ve studijním oboru, celoživotní vzdělávání, uspokojení a naplnění a učení se něčemu novému*.

5.4.22 Otázka č. 22

Uvažuješ, že po skončení školy budeš dále pokračovat ve studiu?

Tabulka č. 34

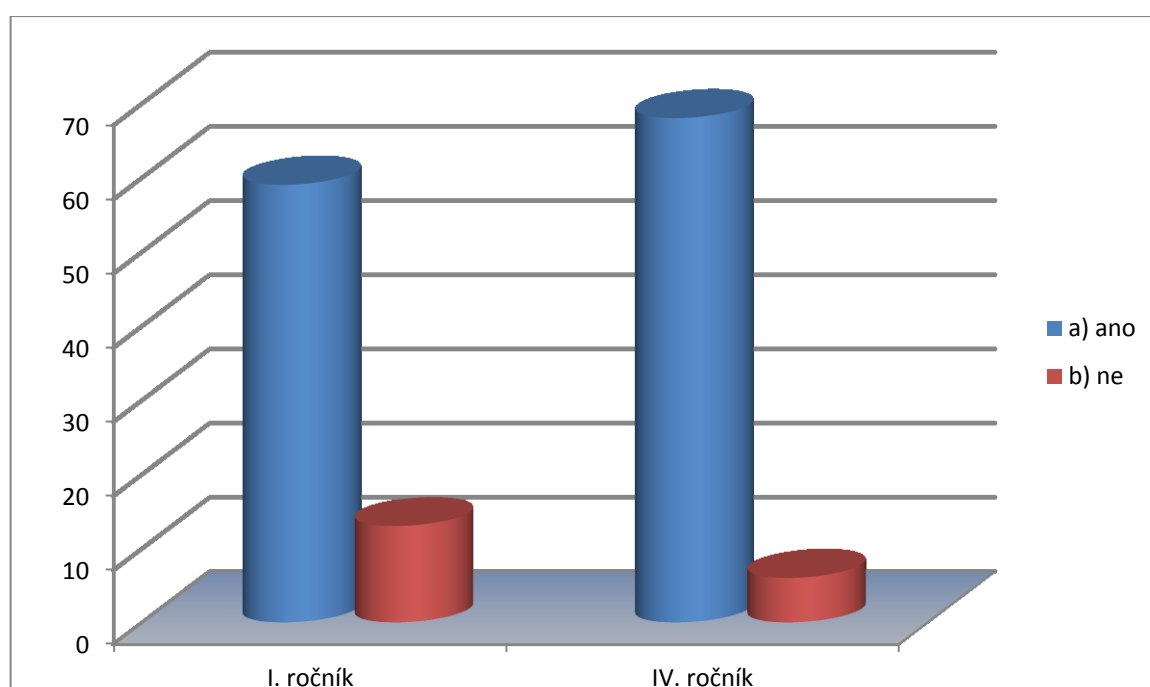
Pokračování ve studiu

Odpověď	ISSMT						SOŠ ÚnL						MŠŠ Nový Jičín					
	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%	I.	%	IV.	%	Σ	%
a) ano	13	93	18	86	31	89	23	70	19	100	42	81	23	92	31	91	54	92
b) ne	1	7	3	14	4	11	10	30	0	0	10	19	2	8	3	9	5	8
celkem	14	100	21	100	35	100	33	100	19	100	52	100	25	100	34	100	59	100

Odpověď	Školy celkem					
	I.	%	IV.	%	Σ	%
a) ano	59	82	68	92	127	87
b) ne	13	18	6	8	19	13
celkem	72	100	74	100	146	100

Graf č. 23

Pokračování ve studiu

Tato otázka byla uzavřená a studenti v ní měli na otázku, zda uvažují o pokračování ve studiu, volit z těchto možností: **a) ano** a **b) ne**. V 1. ročníku ISSMT volilo možnosti a) 13 studentů, tj. 93% a b) 1 student, tj. 7%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 18 studentů, tj. 86% a b) 3 studenti, tj. 14%. Celkově za ISSMT volilo možnosti a) 31 studentů, tj. 89% a b) 4 studenti, tj. 11%. V 1. ročníku SOŠ ÚnL volilo možnosti a) 23 studentů, tj. 70% a b) 10 studentů, tj. 30%. Ve 4. ročníku volilo možnost a) 19 studentů, tj. 100%. Celkově za SOŠ ÚnL volilo možnosti a) 42 studentů, tj. 81% a b) 10 studentů, tj. 19%. V 1. ročníku MSSŠ Nový Jičín volilo možnosti a) 23 studentů, tj. 92% a b) 2 studenti, tj. 8%. Ve 4. ročníku volilo možnosti a) 31 studentů, tj. 91% a b) 3 studenti, tj. 9%. Celkově za MSSŠ Nový Jičín volilo možnosti a) 54 studentů, tj. 92% a b) 5 studentů, tj. 8%. Celkově za 1. ročník volilo možnosti

a) 59 studentů, tj. 82% a b) 13 studentů, tj. 18%. Celkově za 4. ročník volilo možnosti a) 68 studentů, tj. 92% a b) 6 studentů, tj. 8%.

Z výsledků výzkumné šetření vyplívá, že studenti 1. ročníků i studenti 4. ročníků chtějí po skončení střední školy pokračovat ve studiu. U obou ročníků jednoznačně převládala možnost *a) ano*.

Zájem o pokračování ve studiu po skončení střední školy mají studenti prvních i čtvrtých ročníků. V dnešní době se pokračování ve studiu na vysoké či vyšší odborné škole bere skoro jako automatické. Studenti podle mého názoru chtějí jít dál studovat, protože se chtějí dále vzdělávat v daném či jiném oboru, “užít si studentský život” či se necítí být připraveni na nástup do zaměstnání. Objevilo se i několik studentů, kteří pokračovat ve studiu nechtějí. Podle mého názoru by to mohlo znamenat, že ne každého musí vzdělávání naplňovat, a proto si místo dalšího studia najde zaměstnání, které ho bude bavit a zajímat.

5.5 Shrnutí praktické části

Výzkumné šetření bylo zaměřeno na *zjištění postojů studentů 1. a 4. ročníků k budoucímu povolání. Pokusila jsem se vysledovat, zda mezi postoji obou ročníků nalezneme rozdíl či nikoliv*. Dále se zaměřilo na odhalení postojů studentů otázkami, kdo jim pomáhal s výběrem školy, zda by si vybrali stejný obor znovu, zda je škola dostatečně připravuje na budoucí povolání, co očekávají od budoucího povolání atd.

Z mého výzkumného šetření vyplynuly následující závěry:

U studentů 1. ročníků a studentů 4. ročníků převažovala odpověď, že si školu vybírali dle svého uvážení. V pořadí důležitých aspektů při výběru školy se oba ročníky shodly ve třech z pěti možností (2. dlouhodobý zájem o obor, 4. vliv školy, 5. vliv kamarádů). Oba ročníky pohlížejí podobně na školní přípravu k budoucímu povolání, kterou považují za spíše dostačující. Studenti obou ročníků studují školu, kterou chtěli. Studenti obou ročníků by chtěli pracovat v oboru, který studují. Studenti obou ročníků považují za povolání s největší prestiží povolání lékaře, policisty, politika, právníka a soudce. Za povolání s nejmenší prestiží studenti obou ročníků považují povolání dělníka, popeláře, prodavačky a uklízečky. Studenti obou ročníků připisují stejnou důležitost získání úspěchu a ocenění při výkonu povolání, dobrému kolektivu v zaměstnání a výši finanční odměny. Studenti obou ročníků volili za dobře finančně ohodnocená povolání lékaře, manažera, podnikatele, politika, právníka a soudce. Studenti obou ročníků volili za nedostatečně finančně ohodnocená povolání dělníka,

popeláře, prodavačky, učitele a uklízečky. U studentů obou ročníků jsou vysněná povolání lékař, manažer a IT expert, psycholog, právník, sociální pracovník a učitel. Povolání, která by studenti obou ročníků nechtěli vykonávat, jsou dělník, popelář, prodavačka, učitel, uklízečka a zdravotník. Studenti obou ročníků by byli ochotni pracovat za minimální částku od 11.000,- do 20.000,-. Studenti obou ročníků od budoucího povolání očekávají především dobré finanční podmínky. Skoro všichni studenti obou ročníků chtějí pokračovat dále ve studiu.

Studenti 1. ročníků by si stejný obor spíše vybrali znovu. Část studentů 4. ročníků by si stejný obor spíše vybrala znovu a část by si stejný obor spíše nezvolila. Studenti 1. ročníků si budou budoucí povolání vybírat na základě vlastního zájmu o povolání a finančních podmínek. Studenti 4. ročníků si budou budoucí povolání vybírat především na základě vlastního zájmu o povolání.

Z výsledků výzkumného šetření vyplývá, že studenti obou ročníků pohlížejí na sedmnáct otázek z devatenácti podobně, tj. 89%, a pouze na dvě odlišně, tj. 11%.

Na základě těchto zjištěných skutečností lze odpovědět na tyto vymezené výzkumné otázky:

- Jsou postoje studentů 1. ročníků k budoucímu povolání odlišné od postojů studentů 4. ročníků?
- Jsou postoje studentů 1. ročníků k budoucímu povolání podobné jako postoje studentů 4. ročníků?

Z hlediska vyvozených závěrů z výzkumného šetření odpovídám na první otázku tak, že postoje studentů 1. ročníků k budoucímu povolání nejsou odlišné od postojů studentů 4. ročníků. Tudíž druhou otázku zodpovídám takto: ***Postoje studentů 1. ročníků k budoucímu povolání jsou podobné jako postoje studentů 4. ročníků.***

Dnešní uspěchaná, chaotická a modernizovaná doba je důsledkem toho, že se stírají rozdíly v postojích vůči budoucímu povolání mezi studenty 1. a 4. ročníků. Studenti 1. ročníků i 4. ročníků si zakládají na rovnoprávnosti, samostatnosti a nezávislosti. Potřeba začlenit se do společnosti a zaujmout k určité situaci postoj je více než žádoucí. Studenti 1. ročníků jsou v současné době mnohem vyspělejší, než byly před několika lety. Denodenně se musí učit samostatnosti a utvářet si vlastní pohled na různé skutečnosti, a tak se přibližují studentům 4. ročníků, kteří sice získali určité zkušenosti, ale přesto musí dělat stejná každodenní rozhodnutí jako mladší studenti.

Závěr

Volba povolání je důležitý proces v životě každého jedince. Povolání, které si jedinec zvolí, ho bude provázet celý život, a proto by si každý člověk měl rozhodnutí o volbě svého povolání dostatečně promyslet. Každý jedinec je originál a proto i proces volby povolání je u každého různý.

Mladí lidé se v období adolescence snaží přijít na to, kam patří, kdo jsou, kam směřují. V tomto období začínají hrát sociální role, které si myslí, že jsou pro ně přijatelné. Podle toho jaké postoje zaujímají k různým událostem, začínají získávat postavení ve společnosti. Volba povolání pro ně znamená velký rozpor. Chtěli by získat nezávislost a samostatnost, avšak přitom se bojí přijmout určitou zodpovědnost. Vzdělávací příprava prohlubuje studentům jejich vědomosti, zájmy, schopnosti a zároveň by je měla učit zodpovědnosti a přijímání kritiky, aby pro ně volba povolání znamenala co nejmenší zátěž.

Volbu povolání mnozí lidé chápou jako automatický, běžný jev, a proto postoje, které studenti zaujímají k budoucímu povolání, neberou mnohdy vážně. V současné době přípravě na povolání a výběru povolání není věnována dostatečná pozornost, ať už ze strany představitelů státu, rodičů či samotných studentů. Mnohdy hrají hlavní roli při výběru vzdělávací přípravy či budoucího povolání špatné a zkreslené představy o tom, co je pro daného jedince nejlepší.

Teoretická část byla sestavena tak, aby díky objasnění významných pojmů spojených s procesem volby povolání, připravila dostatečně přijatelný podklad pro dosažení hlavního cíle práce.

Zpracování praktické části záviselo především na spolupráci a přístupu oslovených studentů. Studenti 1. i 4. ročníků ze všech tří uvedených škol se práce dotazovaných zhostili zodpovědně. Několik studentů, kteří dotazníky vyplnili nedbale či nesmyslně, nijak zásadně neovlivnilo samotné realizování výzkumného šetření. Na základě zjištěných výsledků výzkumného šetření jsem přesvědčena, že studenti obou ročníků mají svou vlastní představu o budoucím povolání. Někteří ji mají dosti realistickou, někteří méně.

Orientovat se v dnešní uspěchané a chaotické době je velmi náročné i pro dospělého jedince, který má mnoho zkušeností s volbou povolání, natož pak pro mladého člověka, který stále hledá své postavení ve společnosti, vhodné vzdělávání či uplatnění na trhu práce. Při výběru další školní přípravy a budoucího povolání by se měli mladí lidé zaměřit především na

své znalosti, dovednosti a schopnosti, ale také se naučit slevit ze svých představ a být variabilní vůči nestálé situaci na trhu práce.

Hlavní cíl práce i dílčí cíle práce byly splněny. Domnívám se, že se mi podařilo náležitě analyzovat a srovnat postoje studentů 1. a 4. ročníků k budoucímu povolání. Z hlediska nižšího počtu respondentů nelze výsledky výzkumného šetření chápat v obecném měřítku. Výsledky výzkumného šetření lze považovat pouze za orientační, a proto je poskytnu především představitelům všech středních škol, na které bylo výzkumné šetření zaměřeno. Na základě výsledků výzkumného šetření mohou vyvodit různé závěry, které přispějí buď k prohloubení, zlepšení nebo vytvoření nových a aktuálních metodických postupů.

Seznam použité literatury a zdrojů

1. BINAROVÁ, I. Období adolescence. In Kolektiv autorů. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc : Univerzita Palackého, 1999. ISBN 80-7067-953-0.
2. BOUDON, R. *Sociologický slovník*. Vyd. 1. Olomouc : Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0735-3.
3. BUCHTOVÁ, B. a kol. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Vyd. 1. Praha : Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-9006-8.
4. ČERNOUŠKOVÁ, V. *Sociální postoje a možnost jejich měření v pedagogické praxi*. Vyd. 1. Olomouc : Univerzita Palackého, 1988.
5. GEIST, B. *Psychologický slovník*. Vyd. 2. Praha : Vodnář, 2000. ISBN 80-86226-07-7.
6. GOREJ, L., ILENIN, I., ZELINA, M. *Motivacia a záujmy*. Vyd. 1. Bratislava : Smena, 1982.
7. HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.
8. HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Velký psychologický slovník*. Vyd. 4. Praha : Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5.
9. HAVLOVÁ, J. *Profesní dráha ve 20. století, úvod do sociologie povolání*. Praha : Univerzita Karlova, 1996. ISBN 80-7184-220-6.
10. HEŘMANOVÁ, V. *Kapitoly z vývojové psychologie*. Vyd. 1. Ústí nad Labem : Univerzita J. E. Purkyně, 2004. ISBN 80-7044-602-1.
11. JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.
12. JANOUŠEK, J. *Sociální psychologie*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1988.
13. KOVÁŘOVÁ, P. *Manažeri jako aktéři řízení své kariéry*. Brno, 2012. Diplomová práce. Masarykova Univerzita v Brně. Filozofická fakulta. Ústav pedagogických věd.
14. KRAUS, B. a kol. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno : Paido, 2006. ISBN 80-7315-125-1.
15. MACEK, P. *Adolescence*. Vyd. 2. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-747-7.
16. MACH, P. Klady a zápory současné nezaměstnanosti v ČR. In BUCHTOVÁ, B. *Nezaměstnanost – technologické a sociální proměny*

- práce: sborník příspěvků z mezinárodní konference.* Brno : MU, 2007. ISBN 978-80-210-4422-7.
17. MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém.* Vyd. 3. Praha : Sociologické nakladatelství, 2002. ISBN 80-86429-08-3.
 18. MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi.* Vyd. 2. Praha : Portál, 2005. ISBN 978-80-7367-818-0.
 19. MILLER, A. F., MATTSON, R. T. *Kdo jsem?* Vyd. 1. Praha : Návrat domů, 1998. ISBN 80-85495-81-3.
 20. NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie.* Vyd. 1. Praha : Academia, 1999. ISBN 80-200-0690-7.
 21. ORVIN, G. H. *Dospívání – kniha pro rodiče.* Vyd. 1. Praha : Grada publishing, 2001. ISBN 80-247-0124-3.
 22. PAULÍK, K. *Vývojová psychologie.* Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, 2002. ISBN 80-7042-214-9
 23. PETRÁČKOVÁ, V., KRAUS, J. a kolektiv autorů. *Akademický slovník cizích slov.* Vyd. 1. Praha : Academia, 2001. ISBN 80-200-0982-5.
 24. PRUDKÝ, L. a kol. *Studie o hodnotách.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-266-0.
 25. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník.* Vyd. 4. Praha : Portál, 2003. ISBN 8071787728.
 26. PUGNEROVÁ, M. *Profesionální orientace* Vyd. 1. Olomouc : Univerzita Palackého, 2006. ISBN 80-244-1198-9.
 27. SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývojové psychologie.* Vyd. 2. Hradec Králové : Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-956-4.
 28. SPRINTHALL, N. A., SPRINGHALL, R. C. *Educational Psychology: A Developmental Approach.* 5th Ed. New York : McGraw-Hill, 1990. ISBN 0-07-060541-6.
 29. TAVEL, P. *Vybrané kapitoly ze sociální psychologie.* Vyd. 2. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2327-2.
 30. VÝROST, J. *Vybrané kapitoly zo sociálne psychologie I.* Bratislava : VEDA, 1992. ISBN 80-224-0383-0.
 31. Zákon č.435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje

32. BURDOVÁ, J., CHAMOUTOVÁ, J. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2011*. Praha : NUOV, 2011. [online], [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <<http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?KodStranky=9.0.60>>.
33. DOSTÁL, J. *Výchova k volbě povolání*. Olomouc : Votobia, 2008. [online], [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://nazornost-ucebni.pomucky.xf.cz/vychova_k_volbe_povolani.pdf>.
34. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS-Methodika*. [online], [cit. 2012-02-16]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps>.
35. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Míra nezaměstnanosti - mládež (ve věku 15-24 let), regiony EU-25 (NUTS 2), 2004*. [online], [cit. 2012-02-16]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/c5cfebca9de6e905c125723a004180a6/e667269857f2532cc12570820040b74a/\\$FILE/reg08.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/c5cfebca9de6e905c125723a004180a6/e667269857f2532cc12570820040b74a/$FILE/reg08.pdf)>.
36. TRHLÍKOVÁ, J., ÚLOVCOVÁ, H., VOJTĚCH, J. *Přechod absolventů středních škol do praxe a jejich uplatnění - SOŠ I. Etapa*. Praha : NUOV, 2004. Dostupné z: <<http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?KodStranky=9.0.11>>.
37. TUČEK., M. *Prestiž povolání*. [online], [cit. 2012-02-09]. Dostupné z: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101176s_eu110725.pdf>.
38. ÚŘAD PRÁCE ČR. *Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska: Nezaměstnanost v krajích a okresech za prosinec 2011*. [online], [cit. 2012-02-16]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem/?_piref37_240429_37_240428_240428.statse=2000000000011&_piref37_240429_37_240428_240428.statse=2000000000013&_piref37_240429_37_240428_240428.send=send&_piref37_240429_37_240428_240428.stat=2000000000038&_piref37_240429_37_240428_240428.obdobi=L&_piref37_240429_37_240428_240428.rok=2011&ok=Vybrat>.
39. WWW.NICKLICA.COM. *Volba povolání*. [online], [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <<http://www.nicklica.com/clanky/252-volba-povolani>>.
40. WWW.WIKIPEDIA.ORG. *Povolání*. [online], [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Povol%C3%A1n%C3%AD>>.

Seznam příloh

1. Dotazník pro studenty

Příloha č. 1 Dotazník pro studenty

Dotazník

Postoje studentů středních škol k budoucímu povolání

Milí studenti,

jmenuji se Lenka Hovadová a jsem studentkou II. ročníku navazujícího magisterského studia, Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Pro zpracování mé diplomové práce od Vás potřebuji vyplnit tyto dotazníky. Diplomová práce se věnuje postojům studentů středních škol k budoucímu povolání, tedy Vámi a proto jste jak Vy, tak i Vaše odpovědi pro praktickou část mé diplomové práce velice podstatní.

Dotazník je zcela anonymní a jeho výsledky budou použity pouze pro účely mé diplomové práce.

Otázky jsou v dotazníku vytisknuty oboustranně. Některá z otázek může mít možnosti i na další stránce. Hlídejte si, prosím, pořadí otázek, abyste na některou nezapomněli. Děkuji!

Vyplnění dotazníku Vám zabere max. 15 minut. Postup vyplňování je stanoven přímo u jednotlivých otázek.

Předem Vám velice děkuji za vyplnění dotazníku.

1. Zakroužkuj jednu z možností: Jsi: a) dívka

b) chlapec

2. Napiš svůj věk

3. Napiš, do kterého ročníku chodíš.....

4. Kdo ti pomáhal s výběrem střední školy? Zakroužkuj jednu z možností.

a) Sám

b) Rodiče

- c) Kamarádi
- d) Výchovný poradce na ZŠ
- e) Jiné, napiš.....

5. Z jakého důvodu jsi se rozhodl/a pro tuto střední školu?

Přiřaď pořadí:

- a) Přání rodičů 1.
- b) Vliv školy 2.
- c) Dobré školní výsledky 3.
- d) Dlouhodobý zájem o obor 4.
- e) Vliv kamarádů 5.

6. Myslíš si, že Tě tvoje střední škola dostatečně připravuje na budoucí povolání? Zakroužkuj jednu z možností.

- a) Spíše ano
- b) Rozhodně ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

7. Studuješ školu (obor), kterou jsi chtěl/a? Zakroužkuj jednu z možností.

- a) Ano
- b) Ne

8. Chceš pracovat v tomto oboru po skončení školy (střední, vysoké)? Zakroužkuj jednu z možností.

- a) Ano
- b) Ne, proč.....

9. Jaké povolání má podle Tebe největší prestiž v ČR?

Napiš: 1.....

2.....

3.....

10. Jaké povolání má naopak podle Tebe nejnižší prestiž v ČR?

Napiš: 1.....

2.....

3.....

11. Považuješ za důležité získat úspěch a ocenění při výkonu povolání?

Ohodnot' na stupnici zakroužkováním jedné číslice (1= nejmenší důležitost, 5= největší důležitost)

1 2 3 4 5

12. Je pro tebe důležitý dobrý kolektiv v zaměstnání?

Ohodnot' na stupnici zakroužkováním jedné číslice (1= nejmenší důležitost, 5= největší důležitost)

1 2 3 4 5

13. Považuješ za důležité při výběru povolání vyšší finanční odměny?

Ohodnot' na stupnici zakroužkováním jedné číslice (1=nejmenší důležitost, 5= největší důležitost)

1 2 3 4 5

14. Jaké povolání je podle Tebe v ČR nejlépe finančně oceněno?

Napiš,.....

15. Jaké povolání je podle Tebe v ČR nejméně finančně oceněno?

Napiš,.....

16. Zvolil/a by sis stejný studijní obor, kdyby sis mohl/a znovu vybrat? Zakroužkuj jednu z možností.

- a) Spíše ano
- b) Rozhodně ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

17. Podle čeho si budeš hlavně vybírat budoucí povolání? Zakroužkuj jednu z možností.

- a) Výše finanční odměny
- b) Prestiž povolání
- c) Možnost pracovního povýšení
- d) Pracovní kolektiv
- e) Vlastní zájem o povolání
- f) Jiný důvod, napiš.....

18. Kdyby sis mohl/a vybrat jakékoliv povolání, které by to bylo a proč?

Napiš.....
.....

19. Které povolání bys nechtěl/a vykonávat a proč?

Napiš.....
.....

20. Za jakou minimální částku bys byl/a ochotný/á pracovat?

Napiš.....

21. Co v budoucnosti očekáváš od zvoleného povolání? Zakroužkuj jednu z možností.

- a) Snadné pracovní uplatnění
- b) Dobré finanční podmínky
- c) Zatím nemám představu
- d) Jiný názor

22. Uvažuješ, že po skončení školy budeš dále pokračovat ve studiu? Zakroužkuj jednu z možností.

- a) Ano
- b) Ne

Velice Vám děkuji za vyplnění dotazníku!